

AFYON KOCATEPE
ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
ANA BİLİM DALI

Ocak - 2008

DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALİ
(Gramer - Metin - sözlük-indeks)

050623010

OKTAY AKRAZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZET

DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALİ
(Gramer - Metin - sözlük-indeks)

OKTAY AKRAZ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Ocak - 2008

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Metin YILMAZ

Bu çalışma, İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu'ndaki Mecmuada bulunan 1692 / 3 demirbaş numarasıyla, 225. ve 248. sayfalar arasında yer alan *Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali* adlı el yazması eserin transkripsiyon, gramer, metin ve indeksinden oluşmaktadır. Eserde Hz. Ali'nin fethettiği bir esnada, oğulları Hasan ve Hüseyin'in Yemāme adlı bir kâfir beyi tarafından kaçırılması; Hz. Ali'nin de Yemāme'nin kalesine gidip çocuklarını kurtarması ve oradaki gayrimüslimleri de Müslüman yapması konu edinmektedir.

ABSTRACT

DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALİ
(Grammar - Text - Vocabulary and Index)

Department of the Turkish Language and Literature

Supervisor: Assist.Prof. Dr. Metin YILMAZ

This study presents the transcription, grammar, text and index of the handwriting of the pages 225-248 of Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali which was taken from the magazine number 1692/3 from the collection of Hacı Mahmut Efendi in Istanbul Süleymaniye Library. In this work of literature the author describes how the sons of Hz. Ali, Hasan and Hüseyin were kidnapped by Yemame, a kāfir, while Hz. Ali was away at war. Then the author describes how Hz. Ali went to the castle of Yemame to save his son and persuaded the nonmuslims living there to turn to faith and become the muslims.

ÖNSÖZ

Çalışmamızın konusunu Eski Anadolu Türkçesi dediğimiz XIII. ve XV. Yüzyıllar arasında yazıldığı tahmin edilen *Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali* adlı manzum el yazması eserin, gramer-metin ve sözlüğünün hazırlanması oluşturmaktadır.

Gerek Türkiye Türkçesi için gerekse Türk Dili'nin en büyük kolu kabul edilen Oğuz Türkçesi'nin iyice aydınlatılarak, gramer hususiyetlerinin ve sözcük hazinesinin tam olarak ortaya çıkarılabilmesi için EAT dönemine ait pek çok eserin incelenmesi gerekmektedir. Bu konuda hemfikir olan birçok Türkolog, XIX. yy.'dan itibaren bu alanla ilgili çok değerli çalışmalar yapmışlardır ve hālâ da yapmaktadırlar. Ama o döneme ait pek çok eser vardır ve Türkçenin bu tarihî metinleri maalesef ki günümüzde tam olarak ortaya çıkartılıp incelenememiştir. Edebiyatımızda pek çok örneği olan bu tür orijinal ve tarihî eserler, gerek kültürün aynası ve taşıyıcısı olan Edebiyat tarihimize, gerekse çok köklü bir geçmişe ve zenginliğe sahip olan Türk Dili'nin söz ve anlam hazinesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Bütün bu eserler ortaya çıkarılıp incelendiğinde Türkçemizin söz varlığı ve gramatikal yapısı tam olarak ortaya çıkmış ve daha da zenginleşmiş olacaktır. Biz de o döneme ait *Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali* adlı eseri, söz konusu olan bu amaca bir nebze de olsa katkıda bulunabilir ümidiyle hazırladık.

Gerek tez konumun seçimi ve temini hususunda gerekse çalışmalarım esnasında yer ve zaman koşulu dinlemeden yardımlarını ve anlayışını benden esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Metin YILMAZ'a ve bende emeği olan bütün hocalarıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

ÖZGEÇMİŞ

Oktay AKRAZ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans : 2001, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü

Lise : 1995, Yerköy Lisesi (Yerköy/Yozgat)

İş/İstihdam

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni; 2001, Afyon Merkez Salar Lisesi; 2005, Yerköy Hüseyin Erbaş İmam Hatip Lisesi; 2007, Yerköy Kız Meslek Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Yerköy, 14.10.1977

Cinsiyet : Erkek

Yabancı Dil : İngilizce

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZGEÇMİŞ.....	v
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	x
ÖZET.....	xiv

1. BÖLÜM

I) DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALĪ'NİN İMLĀ ÖZELLİKLERİ	
A) Ünlülerin Yazılışı.....	1
B) Ünsüzlerin Yazılışı.....	3
C) Tamlamalar.....	4
II) DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALĪ'NİN DİLBİLGİSİ ÖZELLİKLERİ	
A) SES BİLGİSİ.....	7-15
1- Ünlüler.....	7-12
a) Eski Anadolu Türkçesinde Uzun Ünlü Meselesi.....	7
b) Kapalı e (é), i/e, e/i Değişmeleri.....	8
c) o/u ve ö/ü Değişmeleri.....	9
ç) Ünlü Uyumu.....	9
d) Yuvarlak Ünlülü Kelimeler.....	9
e) Yuvarlak ünlülü ekler.....	9 -10
f) Düz Ünlülü Ekler.....	10
g) Ünlü Türemesi.....	11

h) Ünlü Düşmesi.....	11
ı) Ünlü Karşılaşmaları.....	12
2- Ünsüzler.....	12-15
a) Ünsüz Değişmeleri.....	12
b) Ünsüz Benzeşmeleri.....	13
c) Ünsüz Türemeleri.....	14
d) Ünsüz Düşmesi.....	14
e) Benzer Hece Düşmesi.....	15
B) ŞEKİL BİLGİSİ.....	15-28
1) Çekim Ekleri	
a) İsim Çekim Ekleri.....	16
i) Çokluk eki.....	16
ii) İyelik ekleri.....	16
iii) Hal ekleri.....	17
iv) Soru eki.....	19
b) Fiil Çekim Ekleri.....	19
i) Şahıs ekleri.....	19
ii) Zaman Ekleri.....	20
c) İmek Fiili.....	24
ç) Birleşik Zaman Çekimleri.....	25
d) Birleşik Fiiller.....	25
e) Yardımcı fiillerle yapılan çekimler.....	26
f) Sıfat-Fiil Ekleri.....	26
g) Zarf-Fiil Ekleri.....	27
2.) Yapım Ekleri	
a) İsimden İsim Yapım Ekleri.....	27
b) İsimden Fiil Yapım Ekleri.....	27
c) Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	28
d) Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	28

C. DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALĪ'DE KELİME

ÇEŞİTLERİNİN KULLANILIŞI.....	28-32
1. Sıfatlar.....	28
2. Zamirler.....	29
3. Zarflar.....	29
4. Edatlar.....	29
5. Bağlaçlar.....	30
6. İkilemeler.....	30
7. Deyimler.....	30-32

2. BÖLÜM

METİN.....	33-113
------------	--------

3. BÖLÜM

SÖZLÜK - İNDEKS (Kelime ve ekler)	114-178
SONUÇ	179
BİBLİYOGRAFYA.....	180
ASIL METİN.....	I - XLV

KISALTMALAR

A	: Arapça
ANK.	: Ankara
Bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
DTCF	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
f.	: Farsça
İst.	: İstanbul
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
Say.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKAE	: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

GİRİŞ

Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali adlı bu el yazması eser, İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu'ndaki Mecmuada bulunan 1692 / 3 demirbaş numarasıyla, 225. ve 248. sayfalar arasında yer almaktadır. Eser, her sayfada 17 satır olarak neşredilmiş olup, *harekeli* nesihle *manzum olarak* yazılmıştır. Aruzun “*fāilātün fāilātün fāilün*” kalıbı kullanılarak yazılan eser, 749 beyitten oluşmaktadır.

Dr. İsmet Çetin'in “*Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*” adlı eserinde de adı geçen bu el yazma eserin, müellifi ve neşrediliş tarihi belli değildir. Çok araştırmamıza rağmen eserin yazılış tarihi ve müellifini biz de bulamadık. Hatta, İst. Süleymāniye Kütüphanesini telefonla defalarca arayıp eserin, gerek sahibi gerekse yazılış tarihi hakkında bilgi almak istediğimizi ifade etsek de; bize kendilerinin de bilmediğini ve “Zaten tespit etmiş olsaydık, internet sitemize yazardık.” cevabını verdiler. Sadece Dr. İsmet Çetin'in adı geçen eserinde bahsettiği üzere, eserin içeriği ve gramerindeki farklı kullanılış şekillerinden hareketle, 14. yy.da yazıldığı tahmin edilmektedir¹.

Abdurrahman Güzel ve Mustafa Tatçı da, konusunu İslāmî kıssalardan alan manzum hikâyelerin 13 veya 14.yüzyıllarda kaleme alındıklarını söylemektedirler².

Çalışmamız, bir giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, gazavātnâmeler ile Hz. Ali gazavātnâmeleri'nin özellikleri ve bunların Türk Edebiyatındaki yeri ve önemi üzerinde durduk. Birinci bölümde, eserin gramer yapısını çıkarmaya çalıştık. İkinci bölümde eserin transkripsiyonlu halini

¹ Dr. İsmet Çetin, “Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri”, Kültür Bakanlığı Yay. Ank. 1997.

² Abdurrahman Güzel-Mustafa Tatçı, Hz. Ali ile İlgili Bir Manzum Hikâye:Destan-ı Ejderha ve Hz. Ali'ye atfedilen bir eser: Emsal-i Hz. Ali, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, C:6, S:1, 1990, s.67-89.

oluşturduk. Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise eserin sözlük ve indeksini hazırladık. Eserin sonunda ise orijinal el yazması metnimizin bir örneğini verdik.

Gazavātnāmeler

Gazavātnāme sözcüğü, Arapça *gazve*’nin cem’i olan gazevāt ve Farsça “nāme” yani kitap anlamına gelen kelimelerden mürekkeptir.

Gaza, cenge (savaşa) gitmek anlamına gelir. Din düşmanlarıyla din uğruna yapılan cenklere **cihad** denir ki sonradan gazā da bu anlamda kullanılmıştır.

Türkçede daha çok mesnevî şeklinde olan manzum gazavātnāmeler, Müslümanlığın kabulünden sonra yazılmaya başlanmıştır. Bu destanlar da genellikle dinî duygularla kaleme alınmışlardır. Gazālarda fetih ya da zafer söz konusu değildir. Çünkü gazā sadece din uğruna yapılan savaştır. Bir şehrin veya bir kalenin alınmasını anlatan eserlere **fetih-nāme**; düşmanın yenilgiyle sona eren savaşları anlatan gazānāmelere de **zafer-nāme** adı verilir. Fakat bunlar sonradan birbiriyle karıştırılmış, fetihnāme ve zafernāme gibi eserlerin hepsine birden **gazavātnāme** denmiştir.

Gazavātnāmeler, belli bir döneme ait olayları teferruatlı bir şekilde anlattıkları için tarihî ve edebî önem arz etmektedir. Gazavātnāmeler, bu yönüyle hem tarih bilimi açısından hem de edebiyat tarihi açısından kaynak teşkil edici nitelikte eserlerdir. Ayrıca olayların anlatıldığı dönemlerin dil hususiyetlerini yaşatıp yansıtması hasebiyle, dil bilimi açısından da kaynak niteliği taşıyan eserler arasındadır.

Gazavātnāmelerin bu kadar önemli olduğunun bilinmesine rağmen, yakın zamanımıza kadar bu eserler üzerinde pek çalışma yapılmadığını görmekteyiz. Bu

konu üzerinde en geniş çalışmayı ilk defa Agāh Sırrı Levend “*Gazavātnāmeler ve Mihaloğlu Ali Bey’in Gazavātnāmesi*” (TTK Yay. Ank. 1956) adlı kitabıyla yapmıştır. Adı zikredilen eser, bu alanda kendisinden sonra yapılan pek çok çalışmaya ışık tutmuştur.

Tez çalışmamızın esas konusu gazavātnāmeler olmadığı için, bu alanda yapılmış olan çalışmalara çok derinlemesine girmeyeceğiz.

“*Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali*” adlı bu çalışmamız, Hz. Ali döneminde yaşanan bir olayı anlatmaktadır. Hz. Muhammed’in, Hz. Ali’yi Yemen iline fethetmek için gönderdiği bir zamanda, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in Yemāme adlı bir kāfir tarafından kaçırılıp bir kaleye hapsedilmeleriyle başlayan olaylar; Hz. Ali’nin fetihden döndükten sonra onları kurtarmak için kaleye gitmesiyle devam eder. Eser, Hz. Ali’nin kaleye giderek, çocuklarını kurtarmak için verdiği mücadele sonucunda, hem çocuklarını kurtarmasıyla hem de kāfir beyi Yemāme ve adamlarının Müslüman olmalarıyla son bulur.

Hz. Ali, Türk-İslām tarihi içerisinde, diğer İslām önderlerinden farklı ve özel bir yere sahiptir. Onun kahramanlıkları dilden dile anlatılarak” kimi zaman tarihî hakikatleri de aşarak destansı bir boyuta ulaşmıştır. Onun içindir ki, Hz. Ali ve onun etrafında gelişen hikâyeler, Türk edebiyatı içerisinde oldukça geniş bir yer tutar.

Hz. Ali etrafında oluşan kahramanlık hikâyeleri, Türkler’in İslāmiyet’i kabul ettiği dönemden itibaren kültür ve edebiyatımızdaki etkinliklerini hissettirmiş ve Anadolu sahasında 13. yüzyıldan itibaren kendini göstermeye başlamıştır.

Cenknāmeler, ideal insan anlayışıyla davranış şekillerini Türk destan geleneğine bağlı olarak anlatan dinî kahramanlık konulu Türk destanıdır³.

³ Dr. İsmet Çetin, “Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknāmeleri”, Kültür Bakanlığı Yay. Ank. 1997.

İslâmiyet'ten önceki Türk Destanları genellikle “*Alp*” tipi çevresinde teşekkül eden destanlar idi. İslâmiyet'in kabulünden sonraki destanlarda ise hem Türk kültürünün hem de İslâm dininin özelliklerini görmekteyiz.

13. yüzyıldan itibaren Anadolu sahasında, görülen Hz. Ali cenknâmelerinde de bu iki kültürün izlerini görüyoruz. Hz. Ali cenknâmeleri, İslâmiyet'ten önceki Türk Destanlarında yer alan “*Alp*” tipi çevresinde teşekkül eden destanlar ile maddî unsurların geri planda bırakılıp maneviyatın ve dinî unsurların ön plana çıkarıldığı “*Veli*” tipin harmanlandığı “*Gazi*” tipi çevresinde teşekkül eden dinî destanlardır. Dinî kahramanlık destanları içinde değerlendirilmesi gereken Hz. Ali cenknâmeleri, dinî bir grubun destanı; Hz. Ali de dinî bir grubun lideri olmaktan çok, Anadolu Türk insanının cengâverlik eğilimlerini ön plana çıkaran, onlara mesaj veren ideal insan tipinin örneğini temsil eden bir destan kahramanıdır.

Yazılış amacı ve fikrî yapısı ne olursa olsun, Hz. Ali cenknâmeleri' nin de içinde bulunduğu bu gibi manzum dinî destanlar, Türk-İslâm Edebiyatı geleneğimizde pek çok yönden önemli bir yere sahip olup; günümüze kadar gelebilmişlerdir.

ÖZET

Hz. Ali bir gün etrafındakilerle sohbet edip onlara öğüt verirken, Hz. Muhammed Mustafâ, O'na: “*Yâ Ali, şimdi tam gazâ sırasıdır, Yemen iline gidip onlara İslâmiyet’i anlatasın. Müslüman olup Allah’ı hak, beni de resûl kabul ideler. Seni dinlemeyip, sana karşı çıkarlarsa, onlarla savaşman vâcib olur.*” der. Hz. Ali, destur alarak Hz. Muhammed’in huzurundan ayrılıp, karısı Fâtıma ile vedalaşmak için evine gider. Durumu kendisine anlatır ve Yemen iline fethine gider. Ramazan ayında idiler, oğulları Hasan yedi, Hüseyin ise beş yaşında olmasına rağmen onlar da oruç tutuyorlardı. Evlerindeki erzakları kontrol ettiler ve üç günlük nafakaları kaldığını gördüler. Evlerine gelen ve onlardan erzak isteyen bir dervişe verecek nafakalarının olmadığını görünce; Hasan ve Hüseyin kendi hisselerini dervişe verdiler. Aç karnına oruç tutup tesbîh çektiler. Ertesi gün bir derviş daha gelince şaşırdılar, çünkü sadece bir günlük erzakları kalmıştı. Düşünüp taşınıp, bu durumun normal olmadığına kanaat getirerek, ellerindeki son nafakalarını da o dervişe verdiler. Sonra da oturup o dervişleri, kendilerine gönderdiği için, Allah’a şükrettiler.

Ekmeksiz aşsız tam yedi gün oruç tuttular ve artık dayanamayınca Hz. Muhammed’e giderek durumu anlatıp, yardım istediler. Hz. Muhammed, kendi evine baktı ama O’nun evinde de başkalarına vermekten dolayı nafaka kalmamıştı. Hz. Muhammed, Bilâl’e “Git zekât malı bul getir de, şu gariplere verelim.” dediyse de; Bilâl hiç zekât malı bulamadı. Bu işe herkes iyice şaşırınca, Peygamber onlara gidip şehitler mezarlığında dua etmelerini ve Kur’an okumalarını tembih etti. Bilâl Hasan ile Hüseyin’i alıp şehitliğe götürdü, çocuklar Kur’an okurken Bilâl geri döndü. O civarlarda bir de Yemâme adında bir kâfir beyi vardı, Yemâme adamlarıyla birlikte ava çıkmış idi. Birden bir tufan ve yağmur aldı ortalığı, telaşlanan Yemâme ve adamları birbirlerini kaybettiler. Tufan durunca Yemâme kendisini Medine’nin yakınında buldu, Hasan ile Hüseyin’i şehitlikte Kur’an

okurken görünce, yanlarına gidip “Siz kimsiniz, burada tek başınıza korkmuyor musunuz?” diye sorar. Çocukların Hz. Ali’nin oğulları olduğunu öğrenince, aklına bir fenalık gelir ve çocukları alıp kendi iline götürür. Adamları Yemāme’ye bu çocukların kim olduğunu ve onları neden getirdiğini sorunca. O da bu çocukların Ali’nin oğulları olduklarını ve onları öldürerek hem Ali’ye bir ders vereceğini hem de kendi nāmının yürüyeceğini söyler. Zindana atılan Hasan ile Hüseyin, ağlayarak dua ederler sürekli. Birkaç gün sonra Yemāme, Hasan ile Hüseyin’i zindandan çıkarttırarak, celladın yanına götürür. Çok korkan Hasan ile Hüseyin, ağlayarak Yemāme’ye kendilerini öldürtmemesini, babaları gelince onunla savaşmasını ve yenilse bile kendilerini peşkeş vererek canını kurtarabileceğini söylerler. Veziri de aynı şeyleri söyleyince Yemāme ikna olur ve çocukları tekrar zindana götürmesini söyler vezire. Ancak vezir onları kendi evine götürüp karınlarını doyurduktan sonra, gizli ve güvenli bir yere götürerek, kendisinin de Müslüman olduğunu ve onların Ali’nin oğlu olduklarını bildiğini söyler. Hasan ile Hüseyin’e korkmamalarını, onları kurtaracağını söyler.

Bu sırada Hz. Ali, Yemen’i fethetmiş Medine’ye dönmüştür. Ancak, kendisini karşılayanlar arasında oğullarını göremeyince telaşlanmış ve oğullarını neden getirmediğini sormuştur. Oradakilerin cevap veremediklerini ve ağladıklarını görünce, korku ve merakla Hz. Muhammed’in yanına giderek O’na Hasan ile Hüseyin’in nerede olduklarını sorar. Peygamber (sav) durumu anlatınca, Bilāli de yanına alarak şehitliğe giden Ali, biz ipucu ararken, at izlerini görür ve o at izlerini takip eder. Uzunca bir yol gider, cenkten yeni gelen ve yorgun olan Hz. Ali’nin gözleri her türlü dualarına rağmen uykuya dayanamaz ve kendi kendine Döldülle konuşup Allah’a yalvarırken Döldülün üstünde uyuya kalır.

Birden Döldüle bir haller oldu ve sanki kanatlanmış da uçuyor misali yola devam eder. Epey yol aldıktan sonra balçıklı ağaçlık bir yere geldiğini gören Döldül, yolu kaybettiğini düşünerek durdu ve silkinerek Ali’yi uyandırdı. Biraz olsun uykusunu alan Ali, etrafına bakınca ileride bir kale olduğunu gördü ve o tarafa doğru gitti. Kale surlarına yaklaşıncı Döldüle orada beklemesini, kendisinin kalenin

içine girerek oğlanlarının orada olup olmadıklarına bakacağını söyledi. Kale surlarına bir kemend atarak yukarı tırmanan Ali, oradaki nöbetçiyi boğazından tutup sıkarak ondan kale ve Yemāme hakkında bilgi aldıktan sonra oğullarının son anda ölümden kurtulduklarını öğrendi. Daha sonra kapı nöbetçilerinin uyuduğunu gören Hz. Ali, onları da boğazlayarak kendisini Yemāme'ye götürmelerini ister. Ali'yi karşısında gören Yemāme onun kim olduğunu ve neden geldiğini sorunca Hz. Ali, Arab'dan olduğunu, Peygamberin akrabası olduğunu iki tane deve kaybettiğini ve onları aradığını söyler. Yemāme de O'na kendisinin Hz. Ali'nin oğullarını kaçırdığını ve Hz. Muhammed ile Ali hakkında kendisini aydınlatmasını söyler. Hz. Ali Allah'a kendisini ve yavrularını buradan sağ salim kurtarması için dua eder içinden. Sonra dönüp Yemāme'ye "Allah, O'nu bütün insanlığa son elçi olarak gönderdi. O'na ilk inanan Sıddık, Ömer, Osman ve Ali oldu. Sıddık bu uğurda tüm malını feda etti, Ömer adaletiyle kendi oğlunu bile öldürdü, Osman O'na hizmet etti, Ali O'nun damadı oldu ve dine girmeyenlerle savaşıp onları katletti. O'nun gibisi dünyaya gelmemiştir." deyince Yemāme'nin canı sıkıldı ve Ali'ye kızarak, O'nu öldürmelerini söyledi adamlarına. Müslüman olan Vezir, Yemāme'yi kandırarak "O'nu kendi düşmanlarıyla savaştıralım efendim." deyip, ona silah ve zırh ayarlamaya giderler. Yemāme, adamlarına kendi huysuz boz aygırını vermelerini söyler. Vezirle Ali gidip silah ve zırh bulurlar. Kimsenin terbiye edemediği boz aygırın üstüne doğru geldiğini gören Ali, aygırın alnına bir yumruk vurup onu dizginleyince vezir şaşkınlıktan donup kaldı. Ertesi gün olur Ali ve onun kanlıları Yemāme'nin huzurunda cenge tutuşurlar. Ali, Allah'a dua eder ki kendisine yardımcı olması için. Kanlısının biri uzaktan kılıç savurarak gelince Ali eliyle kılıcı tutar, diğer taraftan başka kanlısı gürz ile saldırınca Ali bu sefer de gürzü göğsüyle karşılar. Allah'ın Arslanı artık kılıcını kınından çeker ve Allah'a yine dua eder ki gazasının mübarek olması için. Diğer kanlılar ve Yemāme'nin adamları yardımcı olmak için uzaktan ok atarlar, ancak Allah'ın Arslanı gelen oku parmağıyla yakalayıp, bir yay bulup oku geri atarak, kâfirleri tek tek öldürüyordu. Bu güç ve iman karşısında şaşırarak Yemāmenin adamları tırsarak "Ali'yi kimse yenemez böyle, biz de iman edelim." dediler. Ali, bir nāra atınca, sesi duyan Düldül, sanki

kanatlanıp surların üstünden uçmuş gibi birden Ali'nin yanında bitiverdi. Ali kendi atına ve Zülfikârına kavuşur. Yemâme şaşkınlık ve korku içinde vezirini yanına çağırarak. Ali'nin kendilerine kerem etmesi durumunda ne isterse yapacaklarını söylemesini ister. Ali, veziri dinleyince, oradaki herkesin Müslüman olacağını düşünerek kötü laf söylemez. Vezir de Yemâme'ye kendisinin uzun zamandır Müslüman olduğunu ancak korkudan söyleyemediğini ve bunların dostunun Allah olduğunu, yenilmez olduklarını belirterek onu da Müslümanlığa davet eder. Yoksa canından olacağını söyler Yemâme'ye. Birlikte Hasan ile Hüseyin'i zindandan çıkarıp Ali'nin yanına varırlar. Tek tek Müslüman olurlar, kiliseleri yıkarlar, kötü sözleri ve çirkinlikleri bırakırlar.

Oğulları Hasan ve Hüseyin'e kavuşan Hz. Ali, sevinçle Medine'ye dönerek Hz. Muhammed'e hem torunlarını götürür hem de bir kalenin daha Müslüman olduğu müjdesini verir. Sonra da Medine'ye ve Hz. Muhammed'e kavuştuğu için Allah'a şükrederek dua edip, hikâyeyi bitirir.

1. BÖLÜM

I) DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALİ'NİN İMLĀ ÖZELLİKLERİ

Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali adlı eserde tespit ettiğimiz bazı imlā özelliklerini aşağıda vermeye çalıştık.

A) Ünlülerin Yazılışı

1) “a” ünlüsünün yazılışı:

Kelime başında *üstünlü elife* (اِ) veya *medli elife* (اَ) gösterilir.

abdest (اَبْدَسْت) 315,   açlıg (اِجْلِغ) 73
anlaruñ (اَنْلَرْوْغ) 261,   ayıtdılar (اَيْتْدِيلِر) 75

Kelime içinde uzun hecelerde mutlaka *elife* (اِ) yazılırken, kısa hecelerde ise *üstün* (اِ) ya da *elife* (اِ) gösterilir.

buñaldılar (بُوْكَحْدِيلِر) 74,   atamuz (اْتَمُز) 76

Kelime sonlarında *elife* (اِ) veya *güzel he* ile (اِ) yazılır.

zībā (زِيْبَا) 87,   aña (اِنَا) 681
baña (بَاْنَا) 30 ,   anda (اَنْدِه) 268

2) “e” ünlüsünün yazılışı: Genellikle a'nın yazılışı gibidir.

Kelime başında *üstünlü elif* (اِ) veya *medli elife* (اِ) yazılır.

evüñ (اَوُكُ) 572,   erte (اِرْتَه) 168

Kelime içinde *güzel he* (اِ) ve *üstünle* (اِ) gösterilir.

dedemiñ (دَحْمُك) 179, haber (حَبْر) 457

Kelime sonunda *güzel he* (ه) ve *üstünle* (ل) yazılır.

fitne (فِتْنَه) 141, kendüye (كَنْدِيَا) 722

3. “ı, i” ünlülerinin yazılışı:

Kelime başında *elif, ye* ve *esreyle* (اِي) yazılırlar.

ışığı (اِيْشِيْغ) 244, içertü (اِيْچِرْتُو) 242

Hasan ile (حَسَنَلَه) 32, imdi (اِيْمْدِي) 312

İç seste *ye* (ي) veya *esre* (ع) ile gösterilir.

kimse (كِيْمْسَه) 506, kılıc (كِيْلِيْج) 661

Kelime sonunda *ye* ve *esre* (عِي) ile gösterilir,

okudu (اُوْقُدِي) 325, anı (اِنِي) 720

4) “o,ö” ünlülerinin yazılışı:

Kelime başında *elif, vav* ve *ötre* ile (او) yazılır.

okıya (اُوْقِيَه) 95, oruç (اُوْرُج) 66,

İç seste *vav* (و) veya *ötre* (’) ile gösterilir.

közi (كُوْزِي) 147, koyub (قُوْْيِيْب) 693

5) “u,ü” ünlülerinin yazılışı:

Bu ünlülerin yazılışı da o, ö ünlülerinin yazılışı gibidir. Kelime başında *elif, vav* ve *ötre* ile (او) yazılır.

üş (اُوْش) 30, üç (اُوْچ) 70

İç seste *vav* (و) veya *ötre* (’) ile gösterilir.

kul (قُوْلَه) 103, anuñ (اِنُوْك) 54

Kelime sonunda *vav* ve *ötre* ile (و) yazılır

berü (بَرُو) 193.

ilerü (اِلْدَرُ) 709

B) Ünsüzlerin Yazılışı

Türkçede *p*, *ç*, *n*, *g* seslerini gösterecek herhangi bir işaretin Arap alfabesinde bulunmaması sebebiyle, Eski Anadolu Türkçesi'nin ilk dönemlerinde bu sesler b (ب), c (ج), g (گ) harfleriyle gösteriliyordu. Bu sesler özellikle 14.yüzyıldan itibaren p için (پ), ç için (چ), g için (گ), ñ için (گ) harfleri kullanılmaya başlanılmıştır.

Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali'de bu sesleri birbirinden ayıracak işaretler kullanılmamıştır. Biz ancak bu sesleri cümlelerin gelişinden çıkarabilmekteyiz.

Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali'de t ve d seslerinin, birbirinin yerine kullanıldığını da görmekteyiz,

ıtımış (طَوْتَمِش) 271

dutar (حَوْتَار) 2

Sat (ص) ve *sin* (س) arasında belirli bir farklılık görülmemektedir. Bazen kalın sıradan kelimelerde de *sin* (س) sesi kullanılabilir.

saña (سَكَا) 463

C) Tamlamalar

Tamlamaları köken bakımından dört bölüm halinde inceleyebiliriz. Birincisi Farsça tamlamalar. İkincisi Arapça tamlamalar, üçüncüsü hem Arapça hem de

Farsça kurallar kullanılarak kurulan tamlamalar ve dördüncüsü ise Türkçe tamlamalardır.

Farsça tamlamalarda terkip i'si kullanılmaz, onun yerine esre kullanılarak bunun terkip olduğu ifade edilir.

şîr-i haḳ (شَرِّحَ) 438

rāy-ı güzîn (رَأْيِ كَوِّينِ) 231

Arapça tamlamalar asıllarına uygun olarak yazılırlar.

Bazı tamlamalar ise hem Arapça, hem de Farsça kurallarla yapılırlar

Türkçe tamlamalarda ise ilgi hali eki belirtili isim tamlamalarında her zaman kullanılmaz.

Allah ādın (16)

Bu gibi tamlamalardan başka diğerk tamlamalar günümüz tamlamalarıyla aynıdır

ḳalʿa dibi (377)

ālem güneşi (13)

II) DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALİ'NİN DİLBİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

Bugün pek çok gramerci Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılan eserlerde düzenli ve kurallı bir imlâdan bahsetmenin pek doğru olmayacağı kanaatini taşımaktadırlar. Aradan onca zaman geçmesine rağmen EAT ile ilgili olarak hâlâ net ve tartışmasız bir gramer çıkarılamamıştır. Bu durumun sebebi de, EAT'nin Eski Türkçe ile Türkiye Türkçesi arasında bir geçiş dönemi olmasıdır. Her geçiş döneminde olduğu gibi bu dönemde de eski gramer alışkanlıkları bıçakla kesilir gibi birden bire bırakılamamıştır. Aynı zamanda yeni gelişen şekillere de duyarsız kalınamamıştır. O yüzden bu dönem eserlerinin genelinde, hem Eski (Uygur) Türkçe'nin hem de yeni yeni şekillenen Anadolu Oğuz Türkçesinin imlâ ve ses hususiyetleriyle karşılaşırız.

Süheyl ü Nevbahar, Dede Korkut Kitabı, Tezkiretü'l Evliya Tercümesi ve Marzubannâme Tercümesi gibi eserler üzerinde yapılan çalışmalar ele alınan eserlerin dili üzerine gramer denemeleri niteliğindedir. Prof. Dr. F. Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi (1977)* adlı eseriyle, sadece bir metne bağlı kalmadan o döneme ait pek çok eserin bir bölümüne dayanılarak derli toplu bir *Eski Anadolu Türkçesi Grameri* denemesi yapmıştır. Bu sebeple son yıllarda yapılan gramer çalışmalarında o dönem eserlerinin dil özelliklerinden sadece önemli olanları üzerinde durulmaktadır.

Biz de yapmış olduğumuz bu çalışmada aynı yolu takip ederek eserde önemli olduğunu düşündüğümüz hususlar üzerinde durduk.

* Eski Anadolu Türkçesi eserlerinin genelinde görülen ve bu durumun çok normal olduğu söylenen Azerice özellikleri, *Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali*'de de görmekteyiz. 15. yüzyılın başlarında henüz bir şive hüviyeti kazanan Azeri Türkçesi, o dönemde Oğuz Türkçesi üzerinde de belirgin bir etkiyle şive olma temayülü içerisindedir. Bu sebeple metnimizde görülen ve daha sonraki yıllarda

Azeri Türkçesinin özellikleri olarak karşımıza çıkan belli başlı unsurları aşağıya çıkarmaya çalıştık:

* Birinci teklik şahıs ekinin -m/-am/-em olması

bil-mez-em (289) / uy-a-maz-am (419)

* İç seste k > h değişmesi / akşam > aḡşam (313, 315)

* EAT'de iyelik eki almış isimlerin *+(y)I* veya *+nI* belirtme eklerini almaksızın da nesneyi belirttiğini biliyoruz; ama müellifimizin bu durumu çok fazla kullandığını fark ettik. Bunun sebebi de ölçüye ve uyağa bağlı kalma gāyesi olabilir. Çünkü aşağıda vereceğimiz örnekte de görüleceği üzere, aynı sözcük bir yerde accusative eki alırken başka yerde almıyor.

ma^çnīsın (746,) manasını - belirtme eki yok

ma^çnīsini (464,) manasını - belirtme eki var

gözyaşın (185), gözyaşın (ı) / heybetin (641)

* Bazı örneklerde ç ve p ünsüzlerinin, c ve b ile yazılması da eserimizin geçiş dönemine ait olduğunu göstermektedir.

hiç bilür mi / hiç sözcüğü c ile yazılmıştır. (149)

* Kalın sıradan seslerde de sin harfinin kullanılması, Eski Türkçeden gelen bir özelliktir.

* Ünlü harflerin hemen he yerde yazılması hususu da, Eski Türkçeden gelen bir alışkanlıktır. pādīṣāh (193, 206, 542, 543, 560, 630,)

Bu özellikler EAT dönemi eserlerinin pek çoğunda görülen belli başlı özelliklerdir.

A) Ses Bilgisi

1) Ünlüler

a) Eski Anadolu Türkçesi'nde uzun ünlü meselesi

Çok uzun zamandan beri süregelen Türkçede uzun ünlü bulunup bulunmadığı tartışmaları bugün karşımıza çeşitli görüşler çıkarmıştır.

Bunlardan ilki, L.Ligeti, M.Rasonen, G.Jarring, Y.D.Polivanov ve N.Poppe gibi yabancı Türkologların savunduğu, en eski Türkçe köklerde aslı uzunlukların bulunduğu görüşüdür. İkincisi ise W.Radloff ve R.Gronbech'in temsil ettiği, Türkçede aslı uzun ünlü bulunmadığı, var olan uzun ünlülerin ise arızî olduğu görüşüdür.

Bu ilk görüşü Zeynep Korkmaz⁴ ve Talât Tekin⁵ de savunmaktadır. Prof.Dr. Faruk Kadri Timurtaş ise bazı lehçelerimizde uzun ünlü bulunduğunu kabul etmekle beraber Eski Anadolu Türkçesi'nde uzun ünlü bulunmadığını savunmaktadır.⁶

Bu konuda, lisans döneminden hocam olan, Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN de, kendi hocası olan Osman Nedim TUNA'nın görüşünü desteklemiştir. “*Köktürkçe ve Uygurca'da aslı uzun ünlülerin bulunduğu, sistemli bir şekilde O.N.TUNA tarafından 1960 yılında gösterilmişti.*”⁷

b) Kapalı e (é), i/e, e/i Değişmeleri

⁴ Zeynep Korkmaz, Eski Anadolu Türkçesi'nde Aslı (vokal) Uzunlukları, Ankara Üniversitesi, DTCF Dergisi, C.XXVI, S.3-4, Temmuz, Ağustos 1968, say.49.

⁵ Doç.Dr.Talât Tekin, Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler, Hacettepe Üni.Yay.Ank.1975.

⁶ Prof.Dr.Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, XV.Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük, Enderun kitabevi yay. İst. 1994, s.46.

⁷ Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN-Doç.Dr.Erdoğan BOZ, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi kitabevi, Ank.Ekim 2004, Birinci baskı, s.33

Türkçede “e” sesinin durumu bir tartışma konusudur. Bazı araştırmacılara göre bu ses en eski dönemlerden beri Türkçe'nin aslî sesidir, (bkz. Mecmuâtü'n-Nezâir s.262) Bazı Türkologlara göre ise i/e şeklinde bir ses değişmesi sonucunda ortaya çıkmış bir sestir. (bkz. Marzubānnāme s. 105)

Bu etimolojik tartışmaların yanında bir de bu sesin metinlerde tespiti meselesi vardır. Eski metinlerde *bu sesi gösterecek belirli bir işaret yoktur*. Bazı araştırmacılar bir takım kelimeleri “i” ile yazdıkları halde “é” ile okumaktadırlar, il, ir-, it-/ él, ér-, ét- vs. kapalı e'yi gösterecek herhangi bir işaret bulunmadığı için metindeki yazılışa sadık kalarak bu kelimeleri *y* veya *esre* ile yazılan yerlerde “i”, *elif* ya da *üstün*le yazılan yerlerde “e” okuduk.

Metinde hem “i” ile hem de “e” ile yazılan kelimeler şunlardır:

di- / de-	didiler (50, 242, 449, 543) /	der (590,)
ir- / er-	irdiler (280, 302, 725) /	erdi (492,)
it- / et-	i.-dük (743) (744)	
işit- / eşit-	işitdiler (455,)	/ eşi(d)üñ (52,)
yidi / yedi	yedi / yidi (33, 78, 399,)	
yir / yer	y.-e (707,)	/ y.-den (124, 381, 541,)

c) o/u ve ö/ü Değişmeleri

Osmanlı yazısında yuvarlak ünlünün ve ünlüleri gösterecek işaretlerin bulunmaması sebebiyle bu değişiklikleri tespit etmek imkansızdır. Bunun için yuvarlak ünlülü kelimelerin okunuşunda Eski Türkçedeki şekillere ve Anadolu ağızlarındaki temayüllere uyulmuştur.

ç) Ünlü Uyumu

i)- **İncelik-kalınlık bakımından ünlü uyumu:** Türkçenin her döneminde kalınlık incelik uyumu tamdır. Yalnız “-ken”eki uyuma girmez oturur iken (531,) / yatırken (431,)

ii)- **Düzlük-yuvarlaklık bakımından ünlü uyumu:** Eski Türkçe'yle Türkiye Türkçesi'nde bu uyuma temayülün daha fazla olduğu ancak, Eski Anadolu Türkçesi'nde *yuvarlaklaşmanın* bir hayli *arttığı* ve bu durumun Eski Anadolu Türkçesi'nin *en önemli fonetik özelliği* olduğu bilinmektedir.

Yuvarlaklaşmaların bir kısmı ünsüz düşmeleriyle meydana gelmiş, bir kısmı dudak ünsüzlerinin etkisiyle oluşmuş ve bir kısmının da yuvarlaklaşma sebebi tespit edilememiştir.

d) Yuvarlak Ünlülü Kelimeler

çamusı : hepsi (280) / çapısından: kapısından (666) / kendü : kendi (109, 654,)

e) Yuvarlak ünlülü ekler

i) **İyelik ekleri :** -m(-um/-üm) : maşşūd-um (10) / ten-üm (327)
- ñ (-uñ /-üñ) : yavrucağlar-uñ (156) / yüz-üñ (363,739)

ii) **İlgi eki :** - uñ / -üñ : Alī-n-üñ (34, 142) / at-uñ (652)
- nuñ / -nüñ : ataları-n-uñ (717) / Yemāme-n-üñ (730)

iii) **Şahıs ekleri:** -/ -sün : di-sün (450)
- alum/ -elüm: var-alum (694,) / ver-elüm (703)

iv) **Zaman ekleri:** - ur/-ür (geniş zaman) : bil-ür (11) / gel-ir (345,)
- du/-dü(görülen geçmiş z.): kal-du-m(403) / öl-dî(544)

v) **Bildirme eki:** - dur/-dür : v.-dür (494) / yaşşı-dur (496)

vi) **Zarf-fül ekleri:** - up/ -üp : al-up (190) / gel-üp (386,)

- uban/ -üben : şan-uban (202) / gel-üben (736)

vii) Sıfat-fiil ekleri: - duk/dük : gel-düg-üm (453,) / bil-düg-in (149)

viii) İsimden isim yapım ekleri:

- lu/-lü : kan-lu-lara (623)

- luk/lük : vekil-lüg-üm (701)

ix) Fiilden fiil yapım ekleri:

- dur/-dür : yan-dur-dılar (673) / bil-dür-di (715)

- ur/-ür : bit-ür-eyim (255,)

- uş/-üş : gör-iş-ür (734)

- un/-ün : sal-un-ur (704)

x) Fiilden isim yapım ekleri:

-u/-ü : tol-u (114, 174)

f) Düz Ünlülü Ekler

i) İyelik ekleri: -ı/-i, -sı/-si : yan-ı (508) / acı-sı (374)

ii) Belirtme eki: -ı/-i : ad-ı (5, 62) / ben-i (21, 121)

-yı/-yi : kal^ca-yı (359, 367) / Ali-yi (301)

iii) Ayrılma eki: - dan/-den : bura-dan (472) / dil-den (10)

iv) Soru eki: -mı/-mi : kork-maz mısız (135) / yok mudur (157)

v) Şahıs ekleri: -sın/-sin : ol-a-sın (697) / öl-dür-e-sin (214, 220)

vi) Zaman ve kip ekleri:

-dı/-di (görülen geçmiş zmn):şal-dı (69) / sevin-di(161)

-muş/-miş (öğrenilen geçmiş zaman) : tut-muş (271)

-ısar/-iser (gelecek zaman) : tıy-usar (215)

-ğıl/-gil (emir 2.teklik kişi) uy-ğıl (695)

-san/-sen (şart) : ilet-sen (299)

-sın/-sin (bildirme) : kabile-sin (185)

vii) İsimden isim yapım ekleri: -lık/-lik : bey-lik-den (4)

-cı/-ci : kapu-cı-ları (424)

viii) İsimden fiil yapım ekleri:

-a / -e :

-la/ -le : av-la-dılar (112,)

ix) Fiilden fiil yapım ekleri:

-I (-ıl/-iİ) : kat-ıl-dı (355)

-n (-ın/-in) : çal-ın-ur (427)

-ş (-ış/-iş) : gör-iş-ür (734, 736,)

g) Ünlü Türemesi

Metinde Türkçe kelimelerde ünlü türemesi yoktur. Farsça terkiplerin bazılarında, iç seste ünlü türemesi vardır. Pādšāh > pādišāh : (600, 724,)

p.-a (193, 206, 542, 543, 560, 630,)

h) Ünlü Düşmesi

i) Kelime içinde ünlü düşmesi: İç sesteki dar ünlü kelime ek aldığıında düşer.

ayıt- > ay(ı)d-ayım (366, 390, 476, 527)

göñül > göñ(ü)l-in (720, 714,)

ii) Eklerde ünlü düşmesi: Ünlü düşmesi olayına genellikle i- fiilinden türemiş eklerde rastlamaktayız görürler-di (15) / bakar-dı (354)

ı) Ünlü Karşılaşmaları

Ünlü biten bir kelime ünlü ile başlayan bir ek aldığıında, veya ünlü ile başlayan bir kelimeyle birleştiğinde ünlü karşılaşması olayı olur. Bu durumda kelime ve eklerde bulunan ünlülerden biri düşer ve birleşmeler meydana gelerek kalıplaşmış kelimeler ortaya çıkar. Bazı durumlarda karşılaşan ünlüler araya bir “y” ünsüzü alırlar. Böylece ünlülerden ikisi de korunmuş olur. Bazı hallerde ise araya “y” ünsüzü girdiği halde ünlülerden birisi düşer.

i)- Ünlü düşmesi olan örnekler:

kendü özünü, > kendüzin (226) / ne edelüm > nidelüm (79, 447, 681)

ii) Ünsüz türemesi olan örnekler:

Ali-y-e (122, 397) / Ali-y-i (301, 338)

2) Ünsüzler

a) Ünsüz Değişmeleri

i)- k>h değişmesi:

Metinde aynı kelimenin iki şekline de rastlamak mümkündür. Eski Anadolu Türkçesi'nde görülen fakat düzenli olmayan bir değişmedir. Ender görülen k>h değişmeleri şunlardır:

Akşam > aħşam (313, 315) / yoksul > yoħsul

ii)- ğ ve g seslerinin gelişmesi: ğ ve g seslerinin durumu bize lehçe tasniflerinde ve gelişme safhalarının tespitinde büyük yararlar sağlamaktadır. Bu seslerin durumu üç grupta ele alınabilir.

a) Birden fazla heceli kelimelerin sonundaki ğ ve g sesleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde düşerler. kamağ > kamu (188,393) / kapığ > kapu-dan (51,235)

b) Yapım eklerinin ve kelime bünyesindeki hecelerin başında bulunan k ve g sesleri Eski Anadolu Türkçesi'nden daha önceki dönemlerde düşmeye başlamıştır. Eski Anadolu Türkçesi dönemine gelindiğinde bu seslerin tamamen düştüğü görülür. kergek > gerek

c) Çekim eklerinin başında bulunan ğ ve g sesleri düşer. Eski Türkçe -ğa/-ge yönelme eki -a/-e, -ğan/-gen sıfat-fiil eki -an/-en ve -ğuç/-güçi sıfat-fiil eki -ucı/-üci şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

iii)- **b->v- değişmesi**: Eski Türkçe'nin kelime başı b'leri v olmuşlardır.

bar- > var- bar-ur (432)

iv)- **ş > b değişmesi** : Bazı kelime içi ş 'leri, b 'ye dönüşmüşlerdir.

şav- : salmak şal-dı (645,)

v)-**t- > d- değişmesi**: Metnimizde hem d'li hem de t'li şekilleri bir arada görmekteyiz. Eski Türkçede kelime başında d sesi yoktur. Kelime başı t > d değişmesi daha sonraki dönemlerde başlamış ve gelişerek devam etmiştir. Ancak bütün devirlerde bu değişlikle ilgili bir istikrar görülmemektedir.

di-/ti-,

dut-/tut-,

dur-/tur-,

it-/id-

b) Ünsüz Benzeşmeleri

i) **İmlâsı kalıplaşmış ekler** : Bulunma eki -da/-de, ayrılma eki -dan/-den, görülen geçmiş zaman eki -dı / -di, -du / -dü, sıfat-fiil eki -duk /-dük, bildirme eki -dur /-dür ve ettirgenlik eki -dur /-dür tonsuz ünsüzle biten bir kök veya gövdenin üzerine geldikleri zamanda aynı şekilde yazılırlar.

ii) **Kelime içinde tonlulaşma**: Türkçede iki ünlü arasında kalan p,ç,t,k sesleri tonlulaşarak b,c,d,g,ğ seslerine dönüşürler.

eşit- > eşidüñ (52,), oruç > orucum (53,)

şan-uban (202) (-Ip) erlik > erlig

iii)- **Kelime sonunda tonlulaşma**: Türkçe kelimelerin sonunda tonsuz ses bulunmaz.

c) Ünsüz Türemeleri

i)- **Yardımcı ses “y” ve “n” türemeleri**: Türkçede ünlü ile biten bir kelime ünlü ile başlayan bir ek aldığıında araya koruyucu “y” ünsüzü girer. Bu olayın metnimizde pek çok olayı vardır.

sîne-y-e (257,)

şakı-y-uban (114,)

Üçüncü şahıs iyelik eki -ı/i ve -sı/si eklerinden sonra hal ekleri geldiğinde araya “n” ünsüzü girer aynı olay “şu, bu” işaret zamirine hal ekleri getirilirken de meydana gelmektedir.

eli-n-i (241)   şu-n-ı (586,)   bu-n-u (289)

ç) Ünsüz Düşmesi

i)- Hece sonunda “T” düşmesi: oltur- > o(I)tur-uñ (236, 254,)

ii)- Yabancı kelimelerde görülen ünsüz düşmeleri: hâkḫ > hâḫ (21, 48)

d) Benzer Hece Düşmesi

Benzer hece düşmesi olayı “tur-“ yardımcı fiilinden gelen “-durur” biçiminin eklenmesi sırasında meydana gelmektedir. Metnimizde -durur şekli de, -dur şekli de kullanılmaktadır

dīn-i-durur (699)   dut-muş-durur (698,)   ol-durur (211,)

revā-dur (520,)   tañrı-dan-dur (698,)   ol-dur (3, 4, 7)

B) Şekil Bilgisi

Şekil bilgisi unsurları çekim ve yapım ekleri olarak iki ana başlık altında incelenmiş ve şahıs zamirlerinin durumları da ayrıca ele alınmıştır.

1) Çekim Ekleri

Çekim ekleri, eklendikleri kök ve ya gövdelerin anlamlarını değiştirmeyen fakat onların anlamlarını işler hale getiren ve diğer kelimelerle anlam ilişkilerini sağlayan gramer unsurlarıdır.

Çekim ekleri önce “isim çekim ekleri” ve “fiil çekim ekleri” olmak üzere ikiye ayrılmış ve daha sonra da “*isim çekim ekleri*” kendi içinde:

- a) Çokluk eki
- b) İyelik ekleri
- c) Hal ekleri
- d) Soru eki (isimlerden sonra gelen) olmak üzere dört kısma ayrılmıştır.

Fiil çekim ekleri ise kendi içinde :

- a) Şahıs ekleri
- b) Zaman ekleri
- c) i- fiili
- d) Birleşik zaman çekimleri
- e) Birleşik fiiller
- f) Yardımcı fiillerle yapılan çekimler
- g) Sıfat-fiiller
- h) Zarf-fiiller olmak üzere sekiz kısma ayrılmışlardır.

a) **İsim Çekim Ekleri**

i) **Çokluk eki: -lar/ -ler**

Çokluk ekinin metnimizdeki kullanımı Türkçe'nin diğer devirlerinde olduğu gibi kelimeyle uyuma girer.

ton-lar-ın (539) yaş-lar-ı (172,) bey-ler (542) el-ler-i (171)

Çokluk ekinin “bu” işaret zamirine getirilişi iki şekilde olmaktadır. Ya ek doğrudan zamir üzerine gelir ya da araya “n” yardımcı ünsüzünü alır

bu-lar-dan (164) bu-lar-uñ (205) / bu-n-lar-a(83) bu-n-lar-uñ(73)

ii) **İyelik ekleri :** Metinde geçen iyelik ekleri, Eski Anadolu Türkçesinde

fonemik bir hal almış olan yuvarlaklaşma gibi özellikleri taşımaktadır.

1. **Birinci teklik iyelik eki : -m/-um /-üm.** : Bu ek ünsüzle biten bir kelimedenden sonra, daima yuvarlak ünlüyle gelir : -um/ -tim

baş-um (472,) / can-um-a (288,) / dīn-üm (419) / el-üm-e (127,)

2. İkinci teklik iyelik eki : -ñ : Bu ek de tıpkı birinci tekil kişi iyelik ekinde olduğu gibi, ünsüzle biten bir kelimededen sonra yuvarlak ünlüyle gelir ñ-uñ/-üñ. Fakat bazı örneklerde -iñ /-iñ şekillerini de görmekteyiz. göz-iñ ile(742,)

el-üñ-e (193) / haber-üñ (157, 466,) hāl-iñ (240,)

3. Üçüncü teklik iyelik : -ı/-i, -sı/-si : Üçüncü teklik iyelik eki ünlüyle biten bir kelimededen sonra -sı/ -sı, ünsüzle biten bir kelimededen sonra ise -ı/ -i şeklinde görülür:

ad-ı (109, 119) / ata-sı (344) / biri-si (106, 494)

1. Birinci çokluk iyelik eki : -muz/ -müz : Birinci çokluk iyelik ekimiz -muz/ -müz'dür; fakat metnimizde ünlüyle biten kelimelerden sonra **-umuz/ -ümüz** şeklinde de görülmektedir.

ata-muz (76) / beg-ümüz (412) / cān-umuz-a (177,) / ev-ümüz-de (51,)

2. İkinci çokluk iyelik eki -ñuz/ -ñüz . İkinci çokluk iyelik eki -ñuz/ -ñüz, ama ünsüzle biten bir kelimededen sonra **-uñuz/ -üñüz** şeklinde görülür.

kan-uñuz-ı (624,) / gönül-üñüz / dede-ñüz (237,)

3. Üçüncü çoklu iyelik eki : -ları/ -leri: Üçüncü çoklu iyelik eki ise “-ları/ -leri” şeklindedir.

kardeş-ları-n (443,) / yāren-leri (272, 546,)

iii) İsim Hal ekleri

1) Belirtme eki: -ı/-i, -n, -nı / -ni: Bunların -ı/-i şekli ismin yalın hali üzerine gelirken, isim ünsüzle bitiyorsa direkt olarak gelir. Ünlüyle biten kelimelerden sonra

araya y yardımcı ünsüzü, üçüncü teklik iyelik eklerinden sonra ise araya n yardımcı ünsüzü girer.

ev-i aradılar (80,) / el-in-i (241) / at izi-ni (303)

Günümüzde bazı fiiller hem yalın haldeki isimlerle hem de belirtme eki almış isimlerle kullanılıyor. Örneğin *kitap oku-* / *kitabı oku-* gibi. İyelik eki almış isimlerde ise mutlaka belirtme eki almaları gerekir.*kitab+ım+ı oku* örneğinde olduğu gibi. Oysa EAT’de iyelik eki almış isimlerin *+(y)I* veya *+nI* belirtme eklerini almaksızın da nesneyi belirttiğini görüyoruz.⁸

Eski Türkçede bütün iyelik eklerinden sonra kullanılan -n akkuzativ eki EAT’de genellikle 3. şahıs iyelik eklerinden sonra kullanılır⁹

Ya’ni göstere Alī’ye heybetin (641) heybetin(i). Gösterilmeyen belirtme eki
 al‘ası apusına adum lein (392) lein(i)
 ma‘nī : mānā ma‘nīsın (746) manasın(i)

2) Yönelme eki: -a /-e: İnce sıradan ünlülü kelimelere -e, kalın sıradan ünlülü kelimelere -a şeklinde gelir. Ünlüyle biten kelimelerden sonra araya “y” yardımcı ünsüzü girer. Üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra ise “n” yardımcı ünsüzü kullanılır. āh-a (192) / kapu-y-a (4, 47) / cān-ı-n-a (442)

3) Bulunma eki: -da/-de: Bulunma hali eki isimlere daima -da/de şeklinde gelmektedir; henüz ünsüz uyumuna girmemiştir. Üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra araya sürekli “n” yardımcı ünsüzü girer.

dünyā-da (479) / ev-de (25) / at-ı-n-da (1, 14) / öñ-i-n-de (258)

4) Ayrılma eki: -dan/den: Ayrılma eki isimlere her zaman -dan -den şeklinde gelmektedir; henüz ünsüz uyumuna uymamıştır. Ayrılma ekinde üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra araya “n” yardımcı ünsüzü girer.

⁸ Prof. Dr. Güner GÜLSEVİN-Doç.Dr.Erdoğan BOZ, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi kitabevi, Ank.Ekim 2004, Birinci baskı, s.105-106

⁹ Prof.Dr.Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, XV.Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük, Enderun kitabevi yay. İst. 1994, s.70

tañrı-dan (502) / vehim-den (348) / at-ı-n-dan (144) / yan-ı-n-dan (358)

5) İlgı eki: -uñ/üñ, -nuñ/nüñ / -um/-üm: İlgı eki ünsüzle biten bir kelimededen sonra -uñ/üñ şeklinde, ünsüzle biten bir kelimededen sonra ise -nuñ/-nüñ şeklinde kullanılmaktadır. Birinci şahıs zamirlerinden sonra ise ek -üm şeklindedir.

şāh-uñ (430) / Ali-nüñ (142) / bu-n-uñ (290) / ben-üm (53) / biz-üm (222)

6) Vasıta eki: -n : Vasıta eki olan -n sesine metnimizde rastlamadık. Onun yerine -la / -le ve ila/ ile ekleri kullanılmaktadır.

cān-la (721) / şem'-le (14) / açlıg-ıla (73)

7) Eşitlik eki: -ca/-ce, -ça/ -çe : Metinde, -ça/-çe şekline rastlamadık.

bun-ca (329) / ni-ce (164, 285)

8) Yön gösterme eki: -ra/-re, -arı/ -eri, -aru/ -erü

üz-re (üzerine)(559) / bu-ra-da (369) / üz-eri-n-e (207) / iç-erü (437)

iv) Soru eki

“-mı/-mi” soru eki isimlerden sonra kullanılırsa isim çekim eki olur; fiillerden sonra kullanılırsa fiil çekim eki olur. Ünlü uyumuna uğrayabilir.

var mıdur (466) / kıılır mısın (467) / yeri midir (457)

b) Fiil Çekim Ekleri

i) Şahıs ekleri

Çekimli fiillerde eylemi yapan ve olan kişiyi belirten eklerdir.

a) Zamir kökenli şahıs ekleri:

1.T.K.E-am/-em:bul-mış-am(699)/öl-dür-ür-em(513)/bil-miş-em(699)

2.T.K.E: -sIn : dut-a-sın (417) / var-a-sın (20) / ver-e-sin (221)

3.T.K.E: -

- 1.Ç.K. .E: -Iz/ -uz/-üz : yat-ar-uz (183)
- 2.Ç.K. .E: -sız/siz : ağla-r-sız (282) / dile-r-siz (255)
- 3.Ç.K. .E: -lar /-ler : tur-a-lar (431) / bil-e-ler (21)

b) İyelik kökenli şahıs ekleri:

1. T.K.E. -(I)m : ay(1)d-a-m (45) /
2. T.K.E. -ñ : lütf id-se-ñ (299,)
3. T.K.E. -
1. Ç.K. .E. -k : şıkar ol-du-ķ (178) / vir-dü-k (57)
2. Ç.K. .E. -uñ/-nuz/-nüz: ay(1)d-uñ(67) / bil-üñ(662) / bil- üñüz(53)
3. Ç.K. .E. -lar/ -ler : müsülman ol-dı-lar (709) / nit-diler (74, 546)

c) Emir kipinde kullanılan şahıs ekleri: Eski Anadolu Türkçesi'ndeki şahıs ekleri esas olarak iki kısma ayrılmaktadır. Ama, emir kipi çekiminde fiil kök veya gövdesine getirilen ek hem kip hem de kişi eki olarak görev yapar.¹⁰ Bu yüzden bu ek de şahıs eki olarak kabul görmektedir.

1. T.K.E. -AyIm/-AyIn : ayıd-ayım (366) / getir-eyim (255)
2. T.K.E. -ğıl/-gil veya eksizdir: dur-ğıl (23) / dile (682)
3. T.K.E. -sIn/-sün: gel-sin (152) / tur-sun (168) / ye-sün (84,)
1. Ç.K. .E. -alum/-elüm : al-alum (447, 703) / gid-elüm (79, 681)
2. Ç.K. .E. -iñuz/ -iñüz: meşğül oluñuz (93)
3. Ç.K. .E. -sInlar/ : -

ii) Zaman Ekleri

a) Haber Kipleri:

- 1)- Geniş zaman: -r, -ar/-er, -ır/-ir/-ur/-ür

¹⁰ Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN-Doç. Dr. Erdoğan BOZ, Türk Dili ve Kompozisyon I-II. Tablet Kitabevi, Konya, 2006, s.108-109

1. **T.K.** : gid-erem (31) / revān id-ürem (209)

2. **T.K.** : şorarsın (139)

3. **T.K.** : gid-er (666) / otla-ya (409)

1. **Ç.K.** : yat-a-ruz (183) / gid-er-se-viüz (368)

2. **Ç.K.** : añla-y-a-sız (91)

3. **Ç.K.** : di-r-ler (396)

Olumsuzuz: -ma/-me, -maz/ -mez

1. **T.K.** : bil-mezem (289) uyamazam (419)

2. **T.K.** : bilmez misin (181) Olumsuz soru şekli

3. **T.K.** : bil-mez (322)

1. **Ç.K.** . bil-mez-üz (449)

2. **Ç.K.** . kór-k-maz mısız (135) : Olumsuz soru şekli

3. **Ç.K.** . metinde örneği yok

2)- Görülen geçmiş zaman: -dı/-di/-du/-dü

1. **T.K.** : kes-di-m (392) / yavu kıl-du-m (403)

2. **T.K.** : kıy-du-ñ (318) /

3. **T.K.** : dön-di (201) / gör-dü (384)

1.**Ç.K.** : ye-me-dük (260) / buñalduk (76)

2.**Ç.K.** : ol-duñuz (248) / gel-düñüz (237)

3.**Ç.K.** : añla-dılar (245) / gör-diler (249)

* Bu zaman için kullanılan ek “-dI” dir; ancak EAT’de bazen öğrenilen geçmiş zaman eki olan “-mIş” ekinin görülen geçmiş zaman eki yerine de kullanıldığını görüyoruz.¹¹

Oğlı yavu kıl-mış-am (332) (oğlumu özledim)

ğaza kıl-mış-am (364) / ol-muş-am (406) / bil-miş-em (699)

* Bu zamanın belirli özelliği, fiilin geçmişte vuku bulup ve söyleyen tarafından görülmemiş olmasıdır. Yani, söyleyen, fiili başkasından duymuştur. Bu yüzden Türk Dilinde böyle bir zamanın 1. kişi için kullanılması düşünülemez.

¹¹ Doç. Dr. Hatice ŞAHİN, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ yay. ANK. s.59

Metinlerimizde geçen -mİşvAm / -mİşAm / -mİşIn gibi kullanılışlar da “Duyulan geçmiş zaman” değil, “Görülen geçmiş zaman” fonksiyonunu üstlenmiştir.¹²

3)- Duyulan-farkına varılan geçmiş zaman: -mİş / -mUş

1. T.K : .....

2. T.K. : ol-mış-sın (457)

3.T.K: git-miş (539)/ K̇al-mış-ıdı(577-

Duy.Geç.Zam.Hikayesi)

1.Ç.K. : dur-mış-uz (563)

2.Ç.K. : metinde örneği yok

3.Ç.K. : git-mişler (305)

* 3.teklik şahıs çekimi olarak -up/-üp zarf-fiil ekinden gelişen ve bugün Azerbaycan Türkçesi'nde öğrenilen geçmiş zaman eki olarak kullanılan -ıp/-ip eki metnimizde de geçmektedir.

viribidi (477) (vermişti)

** Olumsuz şekli, fiillerden olumsuz fiiller yapan -ma/-me ekleriyle yapılır.

*** Eski Anadolu metinlerinde öğrenilen geçmiş zaman için kullanılan -mİş ve -(y)Up eklerinin arkasına getirilen -dUr ve -dUrUr ekleri *ihhtimal* ve *kesinlik* kavramlarını vermek üzere kullanılmıştır. Burada kesinlik ve ihtimal kavramını taşıyan ek, bildirme ekidir.¹³

kalmayıpdur (40)

4)- Gelecek zaman: -ısar/-iser

Gelecek zaman ekinin sadece üçüncü teklik şahıs çekimi vardır.

Bundan başka bir şekil metnimizde kullanılmamıştır.

İste-y-iser (215)

neyle-y-iser ol veli (532)

* Olumsuzu fiillerden olumsuz fuller yapan -ma/-me ekleriyle yapılır.

¹² Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN-Doç.Dr.Erdoğan BOZ, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi kitabevi, Ank.Ekim 2004, Birinci baskı, s.118

¹³ Doç. Dr. Hatice ŞAHİN, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ yay. ANK. s.60

** EAT’de gelecek zaman eki olarak çoğunlukla “-(y)IsAr” eki kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde gelecek zaman eki olarak kullandığımız “-AcAk” eki, EAT’de genellikle sıfat-fiil olarak kullanılırken, seyrek olarak zaman eki olarak da kullanılmaya başlanmıştır. “-yA” eki de EAT’de gelecek zaman eki olarak kullanılan eklerden biridir.¹⁴ var-acağ (41) / çık-acağ (377)

5)-Şimdiki zaman: Eski Anadolu Türkçesi'nde şimdiki zaman çekimi için kullanılan bir ek o dönemde henüz yoktu. O dönem eserlerinin genelinde olduğu üzere, bizim üzerinde çalıştığımız metinde de şimdiki zaman kavramı genellikle geniş zaman ekiyle karşılanmıştır. -( )r bakar mısınız (631) / yak-ır mısınız (631)

c) Dilek Kipleri:

1)- İstek kipi: -a/-e

1.T.K. ur-am (420) / uy-amazam (419,) / vir-em (308,)

2.T.K. dut-asın (417) / gel-esin (219)

3.T.K. gel-e (135) / kabul kı-l-a (568)

1.Ç.K. . kabu eyle.-yelüm (552)

2.Ç.K. . vir-esiz (48,)

3.Ç.K. . müsülman ol-alar (21)

* Olumsuz fiillerden olumsuz fiiller yapan -ma/-me ekleriyle yapılır.

2)- Dilek-şart kipi: -sa/ -se (-sA)

1.T.K. var-sam (29,)

2.T.K. gör-señ (155,) / lütf it-señ (299,)

3.T.K. gel-se (103)

1.Ç.K. . metinde örneği yok

2.Ç.K. . metinde örneği yok

3.Ç.K. . metinde örneği yok

* Olumsuz şekli, fiillerden olumsuz fiiller yapan -ma/-me ekleriyle yapılır.

¹⁴ Doç. Dr. Hatice ŞAHİN, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ yay. ANK. s.61

3)- **Emir kipi:** Emir kipinin çekiminde kullanılan ekler, hem kip eki hem de kişi ekleridir. Her kişi için ayrı bir ek vardır. Ayrıca emir kipinin 1. teklik ve çokluk kişileri istek kipinin şekil olarak aynıdır.¹⁵

1.T.K. - -AyIm	:	vir-eyim (586) / ayd-ayım (366)
2.T.K. - -ğıl/-gil	:	dur-ğıl (23) / ver-gil (209)
3.T.K. - - / -sUn	:	vir (589, 712) / ye-sün (84,) / tıy-sun (168)
1.Ç.K. . -AlIm	:	gid-elüm (79, 681) / gör-elim (84,)
2.Ç.K. . -Uñ /-İñUz -	:	ye-ñüz (264,) / vir-üñ (52)
3.Ç.K. . -lAr/-sUnlAr	:	metinde örneği yok

* Olumsuz şekli, fiillerden olumsuz fiiller yapan -ma / -me ekleriyle yapılır.

4)- **Gereklilik kipi:** Gereklilik şekli için metnimizde (ve EAT’de) ayrı bir ek yoktur. Bu şekil, umumiyetle dilek-şart kipine “gerek” kelimesi eklenmek suretiyle yapılmaktadır.¹⁶ Ayrıca “-mak gerek/-mek gerek” şeklinde yazılmış hallerini de metnimizde görmekteyiz. varsam gerek(29) / görmek gerek(359) / nitmek gerek(169)

c) **İmek Fiili:** i- fiilinin hikāye, rivayet, bildirme ve şart olmak üzere dört kipinin de örneklerini metnimizde görmekteyiz.

1. **Hikāye:** Metinde idi şeklinde kullanılmaktadır.

var idi (104)	avlar idi (111)	tutmuş idi (271)
karşu çıkarlar idi (276)	gitmişti (271)	buñalmışdı (265)

2. **Rivayet:** -imiş

var imiş 397	ol imiş (36)

¹⁵ Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN-Doç. Dr. Erdoğan BOZ, Türk Dili ve Kompozisyon I-II. Tablet Kitabevi, Konya, 2006, s. 112

¹⁶ Prof.Dr.Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, XV.Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük, Enderun kitabevi yay. İst. 1994, s.132, madde.329

3. Bildirme:

emridür (296) dīn-idurur (699)

oldurur (211) kılmışdurur (151)

4. Şart: -sa/-se

işler iseñ (225) var ise (79)

ç) Birleşik Zaman Çekimleri :

Günümüzde olduğu gibi, EAT'deki Birleşik zamanlı fiil çekimleri de i-fiiliyle yapılmaktadır. Ancak i- fiili günümüzde olduğu gibi kalıplaşmamıştır.

Metnimizde bulunan yardımcı fiillerle yapılmış çekimlerde sürerlik, yeterlik ve tezlik çekimleri ayrı ayrı ele alınmıştır.

1. Hikāye grubu:

a)- Geniş Zamanın Hikāyesi : di-r idī (34)

b)- Öğrenilen Geçmiş Zaman Hikāyesi : demiş idi (238)

c)- Gelecek Zamanın Hikāyesi : metinde örneği yok

ç)- İstek Kipinin Hikāyesi : metinde örneği yok

d)- Dilek Kipinin Hikāyesi : metinde örneği yok

2. Şart grubu:

a)- Geniş Zamanın Şartı: uyar iseñ (697) / di-r ise (696)

3. Kuvvetlendirme ve ihtimal grubu: Metnimizde örneği yoktur, “-durur” eki genellikle bildirme anlamı katar.

4. Zarf-fiil grubu: söyleş-ür iken 322, söyle-r iken 346, otur-mış iken

d) Birleşik Fiiller

Sürerlik, yeterlik ve tezlik fiilleri asıl fiil üzerine -ı/-i, -a/-e zarf-fiil ekleri getirilerek yapılmaktadır.

1. **Sürerlik:** yaq-adur (329)
2. **Yeterlik:** bilemez (343) / şallaram(473) / bulamaz(343) / uyamazam (419)
3. **Tezlik:** kırtaruvir (184)

e) Yardımcı fiillerle yapılan çekimler

EAT'de eyle-, it-, kıl-, ol- fiilleri asıl yardımcı fiiller olarak karşımıza çıkarlar. Bu yardımcı fiiller isimlerden geçişli ya da geçişsiz fiiller oluştururlar.¹⁷

- ol- : şādümān oldu (415) / delü olmuşsın (457) / bī-gümān oldu (485)
- eyle- : cem' eylegil (202) / şefāat eyleme (204) / fetḥ eyleyüp (271)
- it- : ikrār it (6) / tesbīḥ itdiler(58) / şükr itdi (71)
- vir- : amān vir- (198) / şalavāt vir (273) / ḥaber virgil (396)
- kıl- : yavu kıldum (403) / Kışd kıldı (413) / kıldı nazār (425)
- tut- : dutdı yüzün (524) / ditreme dutdı (537) / dutdı dizgin (618)

f) Sıfat-Fiil Ekleri (Partisipler)

Sıfat-fiiller konusunda F.Kadri TİMURTAŞ, bir gruplandırma yaparak bize şu bilgileri vermektedir: “Partisipler, fiillerin sıfat şekilleridir. İsimler gibi çekimlenebilirler. Partisipleri ifade ettikleri zamana göre geniş zaman sıfat-fiili, geçmiş zaman sıfat-fiili, öğrenilen geçmiş zaman sıfat fiili gibi üç kısımda incelemek mümkündür.”¹⁸

¹⁷ Doç. Dr. Hatice ŞAHİN, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ yay. ANK. s.66

¹⁸ Prof.Dr.Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, XV.Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük, Enderun kitabevi yay. İst. 1994, s.135-136

1. Geniş zaman sıfat-fiil ekleri: -An, -Ar, -mAz

ur-an (vuran kişi)(675) / yaradan yār (23) / amān bilmez kâfirden (322)

2. Geçmiş zaman sıfat-fiil ekleri: -dUk, -dI, -mIş, -mUş

bağdığı dem(385)/kıldıđuñ(398)/Yaradılmışdan(478)/Yaradılmış
mahlūk(75)

3. Gelecek zaman sıfat-fiili: -AcAk

çıkacak yer (377) / varacak uçmak (41)

g) Zarf-Fiil Ekleri (Gerundiumlar)

Gerundiumlar, fiillerin zarf şekilleridir. Hal zarf-fiil ekleri, zaman zarf fiil ekleri ve bağlama zarf-fiil ekleri olmak üzere üç grupta incelenebilirler.¹⁹

1. Hal Zarf-Fiil Ekleri: -U, -A, -ArAk, -kAn

diyü (61, 138) / Gide gide (319) / yatırken (431)

2. Zaman Zarf-Fiil Ekleri: -dUğIncA, -IncA, -mAdIn, -dUkçA, -sA, -

IcAk...

var-dığınca (2) / tıy-madın (124) / kıl-duğın (149)

3. Bağlama Zarf-Fiil Ekleri: -Up, -UbAn

di-y-üben (65) / añ-up (185) / gel-ip (389)

2. Yapım Ekleri

Türkçede yapım ekleri dört grup halinde incelenmektedir.

1. İsimden isim yapım ekleri

2. İsimden fiil yapım ekleri

3. Fiilden fiil yapım ekleri

4. Fiilden isim yapım ekleri

a) İsimden İsim Yapım Ekleri

i) -lIk/-lIğ : bey-lik-den (4) / Aç-lıg-ına (96)/ aydın-luk (557)

¹⁹ Prof.Dr.Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, XV.Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük, Enderun kitabevi yay. İst. 1994, s.137-138

- ii) -cı/-ci : kapu-cıları (424) /
- iii) -II, -IU : tağludur (164) / dür-lü (186)
- iv) -sUz : ıssuz (117) / cezāsuz (184)

b) İsimden Fiil Yapım Ekleri

- i) -a/-e : dil-e (682)
- ii) -IA : bek-le-gil (322) / baş-la-dı (325)
- ii) -kIr : Hıyķıruban (612)

c) Fiilden Fiil Yapım Ekleri

- i) -II : açılır, saçılır (559)
- ii) -d : ay-d-ayum (118)
- iii) -In : Sev-in-ürdi (560)
- iv) -ş/-Iş/-Uş : ir-iş-ür (734) / bul-uş-uban (718)
- v) -dUr : şol-dur-asın (214) / öl-düre (634)
- vi) -Ar : çık-ar-ub (650)

d) Fiilden İsim Yapım Ekleri

- i) -mAk : Uç-mağ-a (700) / ağla-mağı (303)
- ii) -k/-Ik/-Iğ : aç-ıg-ından(441)/Tanışık(681) / böl-ük (674) / dile-g-im(589)
- iii) -IcI : at-ıcı-ydı (649,)

C. *Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali** de Kelime Çeşitlerinin Kullanılışı

1. Sıfatlar : Sıfatlar, nesne adlarının önünde kullanılarak, o nesnenin vasıflarını belirtirler.

a) **Niteleme Sıfatları :** Varlıkları niteleyen, yani varlıkların ne durumda olduklarını biçimlerini, renklerini gösteren kelimelerdir. aç kırt (674)

b) **Belirtme Sıfatları:** varlıkları çeşitli yönlerden belirten kelimelerdir.

- i) İşaret sıfatları: Varlıkları işaret yoluyla gösteren sıfatlardır.
bu Arab (681), bu yan (305)
- ii) Sayı sıfatları: Varlıkların sayılarını gösteren ve onları sayılar itibariyle belirten kelimelerdir: toksan kez (671), Bir ok (656)
- iii) Belirsizlik sıfatları: Varlıkları belirsiz olarak niteleyen kelimelerdir. her kişi (723), her işi (2),

2. Zamirler : Zamirler, ismin yerini tutan kelimelerdir. Zamirleri esas itibariyle beş gruba ayırarak incelemek mümkündür;

- a) Şahıs Zamirleri: ben (169), beni (217), benim (248), sen (259), ol (275), siz (403), biz (447), bize (459), bizim (703), oldur (3, 4),
- b) İşaret Zamirleri: bunlar-ı (673), bu (696), şuna (512), şunu (586)
- c) Dönüşlülük Zamiri: kendi (159), kendünün (713), kendüye (8), özin (286)
- ç) Soru Zamirleri: kim (133, 139), ne (257), neye (139),
- d) Belirsizlik Zamirleri: kimse (506), kimesne (402), kâmusı (160), dükeli (280)

3. Zarflar

- a) Zaman Zarfları: dün ü gün (5, 407), gice gündüz (229), erte (168), ırte oldu (60), imdi (23, 312, 660,), şabâh (559),
- b) Yer ve Yön Zarfları: iç-erü (242), içre (89, 249), aşğa (537), taşra (656)
- c) Hal Zarfları: tiz (396), tiz-rek (430), hemân (614), böyle (663)
- ç) Miktar Zarfları: çok (185), dükeli (68)

4. Edatlar

- a) Ünlem edatları: iy (456, 605), yâ (19, 445), uş (366, 407)
- b) Bağlama edatları: hem(258), kim (ki 6,156), ile(310), ger (22), eger(222)
- c) Son çekim edatları: göre (452), buncadan berü (411), çün (72, 557)
- d) Berkitme edatları : da«ı (4, 32), hergiz (333,), «od (kendi 17)

*-vār (gibi) edatı (f): ra'd-vār : gök gürültüsü gibi (628)

şāh-vār : şah gibi (731)

5. Bağlaçlar :

ve (591)

vü (661)

ü (5)

ile(16,32)

6. İkilemeler :

zār u zār (158) / Sağ selāmet (308) /

7. Deyimler :

111	Ava çıktđı begler ile birgün ol	ava çık- : ava çıkmak, avlanmak
727	Ḳondılar anda çün ārām itdiler	ārām it- : f. Durma, dinlenme
527	Diñle bir söz aydayım ‘aḳla sıḡār	‘aḳla sıḡ- : mantıklı
609	Görđi azm itđi gelür andan yaña	azm it-
747	Tāmu odından azād eylegil	azād eyle-
134	Ḥālīñüz baña beyān eyleñ iy yār	beyān eyle-
667	Cān atuban irdi Alī’ye revān	can atuban : can atarak)
610	Cem ^c ḳıldı ol saat uşşı ögi	Cem ^c ḳıl- : toplamak, birlikte olmak)
680	Ayıtđılar şāha bize bir çāra ḳıl	çāra ḳıl-
168	Erte bunlaruñla eyleyem düḡün	düḡün eyle-
271	Yemen’i feth eyleyüp tutmuş idi	feth eyle-
383	Diledi pāsivān ki feryād eyleye	feryād eyle-
132	Ḥālīñüzden baña haber eyleñüz	haber eyle-
298	Nice ḥal oldu hikāyet eyledi	hikāyet eyle-
434	Ḳatı başdı parmaḡın ḥurd eyledi	ḥurd eyle-
316	Çünkü namāzdan fāriḡ oldu iy yār	fāriḡ ol-:Bir işten elini çekmek

540	Anı görüp cümle feryād kılnuz	feryād kı-
731	Feth kılmış dīn yolında şāh-vār	feth kı-
125	Döndi girü kendüye fikr eyledi	fikr eyle-
526	Kim tura ol gönülün yıka senün	gönül yık-
439	Görmeze urup çatı başdı anı	görmeze ur- : görmezden gelmek
103	Çaza gelse bir kıla göz bağlanur	göz bağla-
635	Alı'ye süñü havale eyledi	havale eyle- : göndermek, atmak
400	Diyü görürse yüzünü olur helāk	helāk ol- : yıkılmak * korkmak
373	Lütf idüben ol bize himmed kıla	himmet kı- : yardım etmek
630	Hüküm kıldı padişāh kanlılara	Hüküm kı-
267	Biraz iftār itdiler ol ni'neti	iftār it- : iftar yapmak
39	Ne hayrın görür ne hod ihsān ider	ihsān id- : iyilikte bulunmak
647	İki pāre eyledi ol lā'neti	İki pāre eyle-
481	Dört kişi kim aña ikrār eyledi	ikrār eyle-
590	Sen ināyet kı- baña der iy kerīm	ināyet kı- : yardımda bulunmak
425	Gördi Yemāme süci mey işret ider	işret id- : içki içmek
331	Kerem eyle sözümü eyle kabül	kabül eyle- / kerem eyle-
	Dīn yolında oğlunu katl eyledi	katl eyle-
530	Ol ite kaçd eyledi geldi ilerü	kaçd eyle- :
552	Bunlaruñla bir qavl eyleyelüm	qavl eyle-
	Degme kez kim kılcı şalar idi	kılıç sal- : kılıç çekmek, sallamak
625	Şāh buyurdı kösi harbe urdılar	kösi harbe ur- : savaş davulunu çalmak
299	Lütf itseñ beni iletsen aña	lütf it-
197	Medh itdi şāha ve dağı eyledi	Medh it- : övmek
61	Tesbihle zikre meşgül oldılar	meşgül ol-
316	Çünkü namāzdan fāriğ oldı iy yār	namazdan farig ol- : uzaklaşmak
712	Bak namāz okındı Resül nevbetī	namaz okunması: ezan
357	Ki diñeldi nazār eyledi aña	nazār eyle-
227	Ayıtdı şāha hoş nasīhat eyledi	nasīhat eyle-
365	Hiç bunuñ bīği oda uğramadum	oda ugra- : ateşe uğramak, sıkılmak,

279	Anları gele diyü öñer idi	öñ- : ummak, beklemek
511	Çağıyuban tırdı yerinden örü	örü tur- : ayağa kalkmak
28	Tırdı seyyid kıatından oldu revān	revān ol- : gitmek, yola koyulmak
395	Kimdir adını baña şerh eylegil	şerh eyle-
451	Ne kişisin diyü suāl eyledi	suāl eyle-
747	Rahmetiñle cümlesin şad eylegil	şad eyle-
204	Sen bulara hiç şefāat eyleme	şefāat eyle-
58	Şubha degin zıkr-i tesbîh itdiler	tesbîh zıkr it- : tesbih zikrini yapmak
80	Teftiş itdi Resül evi aradı	Teftiş it- : kontrol etmek
184	Bu cezāsuz derdümüze kııl tımār	tımār kııl- : düzenlemek
22	Vācib olur anları kılgıl kıtāl	vācib ol- : mecbur olan
361	Öpdi gözlerin vaşiyyet eyledi	vaşiyyet eyle-
332	Oğlı yavı kılmışam derdüm kıatı	yavı kııl- : kaybetmek, yitirmek
484	Aşkına malın yağma eyledi	yağma eyle-
545	Aña göre siz dağı yarağ kıluñ	yarağ kııl- : silah bulmak, hazırlık
41	Cümle işüñde haqqı yād ide gör	yād id- : hatırlamak
248	Siz cānumdan yegrek olduñuz	yegrek ol- : kıymetli olmak
114	Yıldırım şağıyuban yağdı tolu	yıldırım şağı-
442	Azrail şankim cānına zaħm urur	zaħm ur- : yaralamak
58	Şubha degin zıkr-i tesbîh itdiler	zıkr-i tesbîh it-
61	Tesbîhle zıkre meşgūl oldılar	zıkre meşgūl ol-
66	zıkr-i tesbîh kılubanı yatalum	zıkr-i tesbîh kııl-

2. BÖLÜM

METİN

DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALİ

Bismillahirrahmānirrahim

(fā i lā tūn fā i lā tūn fā i lūn)

Her ki geldi şıdķ ile ıoğru yola

Ne dilerse Tañrı ęatında bula

Her ne iř dutar ise oñat dūře

Varduğınca her işin elete başa

Zıra oldur her işi oñarıcı

Egrü yoldan ıoğruya oñarıcı

---60-A

Sen dağı ol ęapuya iķrār getir

Küfr-i zünnarını beylikden götür

5 Dağı ařhābına iķrār eylegil

Adını dün ü gün dilüñden söylegil

Muřtafā ařķına iķrār it iy yār

Kim saña raĥmet ķıla Perverdigār

Zıra oldur cümle mürseller başı

Ĥaķ alabuñ sevgülü oldur işi

Anı kendüye yaķın eyledi Ĥaķ

Ger dilerseñ bilesin añlayu baķ

Dört yārine ikrāruñı kıl dürüst
Dīn yolında olmağıl zinhār süst

10 İş bu sözden maqşūdum diñle yine
Cān u dilden bu sözüñ aña yine

Er sözini diñleyenler er olur
Şol ki muħanneş ola ol ne bilür

Ol Alīden diñlegil bir dāstān
Gör ne mu'cize gösterür faħr-ı cihān

Bir gün oturmuş idi ol Muştafā
İki ālem güneşi şıdķ u şafā

Cümle aşhābı katında cem' idi
Çamu aşhāb arasında şem' idi

15 Görürlerdi Resülün ay yüzünü
İşidürler idi şirin sözünü

Allah adın bunlara söyler idi
Anuñ ile aşhābı toylar idi

Geh ħod aydurır idi yārenlere
Tañrı dostı ol şāfi erenlere

Ol zamānda ol nebīler serveri
Diñle ne aydur işit peygamberi

Alīye aydur işit yā Murtażā
Vaqtidür kim kılasın sen bir ğazā

20 Yemen ü t̄āif iline varasın
Din-i İslām anlara bildüresin

---60-B

Söz kabül idüb Müsülmān olalar
Allahı haq beni Resül bileler

Ger sentüñle kılurlarsa cidāl
Vācib olur anları kılgıl kıtāl

Durğıl imdi yā Alī varğıl aña
Seni yaradan yāri kıla saña

Dīne gelürler ise қо anları
Kim şamudan azād ola cānları

25 Alī aydur destüruñla şurayım
Evde Fāţıma şatına varayım

Destür olub evine geldi Alī
Ol Çalabuñ arşlanı gerçek velī

Ramazān idi hem ol zamān
Şurdu seyyid şatından oldu revān

Geldi Fāţıma şatına irdi Alī
Tañrınıñ arşlanı ol gerçek velī

Ayıtdı yâ Fâtıma ğazāya varsam gerek

Ṭur yarağum eylegil sen tızrek

30 Didi Seyyid ğazāya varğıl baña

Uş turup tanışmağa geldim saña

Destūruñla imdi anda giderem

Ta ki Seyyid didi anı iderem

Ḥasanıla Ḥüseyin küçükidi

Daĥı ol ikisi oğlancuğıdı

Yedi yaşında idi Ḥasan iy yār

Beş yaşında hem Ḥüseyin-i nām-dār

Bir ḥalāyık daĥı var idi bile

Alīnūñ evinde kim hızm̄et kıla

35 Ev için teftiş idüb aradılar

Evde üç günlük nafaқа buldılar

Dār-ı dünyada ol imiş hemān

İşit imdi ne kıılır ol pehlivān

Niceler dirdi ki gerek ola dır

Soñ ucı yemez қalur ayruğı yir

---61-A

Niceler ir gör dūn gün dūrüşür

Māl ucından bir fesāda irişür

Ne hayrın görür ne hod ihsân ider
Öliceğ soñra firāk ile gider

40 Dünyâ için çekmege teşvîş iy yâr
Kimseye kalmayıpdur pây-dâr

Cümle işüñde haqqı yād ide gör
Varacağ uçmağ ola saña gör

Bu sözi sen cān ile kılgıl kabûl
Kim şefâat kıla saña ol Resûl

Evde cümle düzginün düzdi Alî
Düldüle bindi revān oldu velî

Çaldı bunlar Alî gitti işine
Bir nazâr kıl sen Çalabuñ işine

45 Gitdi Yemen mülkine kıldı gaza
Bir acâyib söz dağı aydam size

Hasanuñ hem Fâtıma hâlin işit
Ne kıılır taqđır ahvâlin işit

Çıldı bunlar Allahum şükreyleyü
Geldi bir dervîş kapuya söyleyü

Hağ yolına baña nesne viresiz
Yarın anda hağ dîdârın göresiz

Çünkü Fâtıma diñledi anuñ sözün
Döndi Hasandan yaña döndi yüzün

50 Dervîş geldi ne kılalum didiler
Nesne yoq aña virelüm didiler

Evümüzde nesne yoqdur virevüz
Kim kapudan dervîşi gönderevüz

Hasan aydur ben gice yemegümi
Dervîşe virüñ eşidüñ bu sözümü

Bu gice dağı orucum bilüñüz
Siz benim baqşumı aña virüñüz

Tañrı aşkına virüñ anı aña
Tañrı anuñ ivâzın vire baña

---61-B

55 Hüseyn aydur ben dağı verdüm cānum
Haq yolına fidā olsun bu cānum

Fâtımaya ol halāyîk kaldılar
Görüben anları hayrān kaldılar

İtdiler biz dağı virdük dervîşe
Yemegümüz tanuq oluñ bu işe

Gün uzun hem gice oruc dutdılar
Şubha degin zıkr-i tesbîh itdiler

Aldı dervîş anı eletti evine
Rızk ola oğlanlarına sevine

60 İrte oldı tırdı hem Hasanı uyarı
Tañ namâzın kıldılar ____ (silik)

Tesbihle zikre meşgûl oldılar
Tañrı hâzretinde maqbûl oldılar

Geldi bir dervîş yine Allah diyü
Tañrı adını dilünde söyleyü 99

Nesne virüñ Tañrı aşkına baña
İvâzın rahmet kıla Tañrı saña

Bunda virüñ anda hâzır bulasız
Haq katında birine on alasız

65 Birbiriyle yine tanışdı bular
Ne kılalum diyüben soyladılar

Didiler kim yine oruc dutalum
zıkr-i tesbîh kılubanı yatalum

Yine virelüm yemegümüz aña
Siz ne dirsiz bu söze ayduñ baña

Dükeli bu söze râzı oldılar
Yine yemeklerin aña virdiler

Didiler al Tañrı aşkına anı
Şükr ol Tañrıya kim şaldı seni

70 Söz öküşdür üç gün oruc dutdılar
Ol gün dün Tañrıya zıkr itdiler

Durdı dañı haqqa şükr itdi iy yār
Gör ne kıldı añlara ol pır ü bār

---62-A

Çün yedi gün oldı oruc dutdılar
zıkr-i tesihle hergün yatdılar

Açlıg ile tıub buñaldı cānları
Ki zāif oldı bunlaruñ tenleri

Tıub buñaldılar işit kim nitdiler
Meded isteyü Resüle gitdiler

75 Ayıtdılar kim iy nebiler serveri
Yaradılmış mañlūkuñ peygamberi

Atamız eglendi gelmedi bilüñ
Aç buñaldıq bize bir çāre kıluñ

Ol nafaqa kim bize qodı atam
Virdük anı Tañrı aşkına dedem

Yedi gündür kim şabır itdük haqqa
Haqq bize rahmet nazarıyla baqa

Ne buyurursız biz ayduñ nidelüm
Nesne var ise vir yemege gidelüm

80 Teftiş itdi Resül evi aradı
Nesne bulmadı bulara viredi

Bir öyin yeyesi o da bulmadı
İstemedük evde nesne almadı

Nesne bulmadı kim anlara vire
Döndi Resül Biläle aydur yara

Çıķ zekat mālından al vir bunlara
Bir zamān nafaqa olsun anlara

Alī gelince bular yesün anı
Görelim kim ne ılır soñra ğani

85 Çıķdı Bilāl istedi bulamadı
anca vardı ol māl bilemedi

Döndi Bilāl geldi Resül atına
Söyledi iş bu sözi azretine

Nesne bulmadum didi Muammede
Zībā Tañrı dostı Amede

İş bu işe ki acebā aldılar
İşit imdi soñra kim ne ıldılar

---62-B

Resül aydur Bilāle işit iy yār
 urān içre gör ne dir perverdgār

90 onuk işde dir çü 'āciz alasız
 Tañrı adına muayyed olasız

Tesbīhā gönlüñüz añlayasız
 Tañrı ne kim buyura eylesiz

Hak teālā böyle buyurdı bilüñ
 Siz dağı iş bu gözi hāşıl iluñ

Varıñuz urāna meşgöl oluñuz
 Ne ılır Tañrı siziñle görüñüz

Resül aydur Bilāle al bunları
 Şhidlerüñ sinine ilet bunları

95 Ta ki anda urānı oıya
 urān onu sin içine şaıya

Açlığına bunlaruñ sebep ola
 İnşāllah kim urān nūrıyla men' ola

Aldı Bilāl Hāsanı Hüseyni
 Şhidlerüñ sinine ilette anı

Geldiler sinler içinde tırdılar
 Bir arada yer dutup oturdılar

Raḥle ḳodı muşḥaf ile öñine
Meşgöl oldu Allahın Ḳurānına

100 Yedi yaşında hem Ḥasan-ı nām-dār
Beş yaşında hem Ḥüseyin iy yār

Ḳaldı bunlar anda Ḳurān okuyu
Ḳurānıla şeytān boynun toḳuyu

Bunlar anda Ḳurāna meşgul olur
İşit imdi taḳdīr işi ne ḳılır

Ḳaḫa gelse bir ḳula göz bağlanur
Miḫnet odıyla cigerler taḫlanur

Ol yörede bir ulu beḫ var idi
Leşkeri çok bir ulu küffār idi

105 Ulu beḫ idi ilindeki yere
İşit imdi ne Ḳılır peygāmbere

---63-A

Yedi kez yüz bin eri vardı iy yār
Her birisi çeribaşı nām-dār

Pehlivānlar her biri çeribaşı
Ki bahadır yek erenler yoldaşı

Ceng içinde her biri bir şīr idi
Ḳurt biḫi ādem atın yer idi

Beğlerinüñ adı Yemāme idi
Kendü elindeki ulu beğ idi

110 İşit imdi ol Yemāme hālını
Nice oldı diyeyim aḥvālını

Ava çıkdı beğler ile birgün ol
Tāğ yazı avlar idi şağ u şol

Avlayurağ bir araya geldiler
Dört yanını avladılar kırdılar

Nā-gehān gökyüzünü dutdı tımān
Yağdı yağmur karañu oldı cihān

Yıldırım ŝaқыuban yağdı tolu
İŝiden de qalmadı ʿaqlu bilü

115 Her biri bir yazıya düşdi gider
İşit imdi Yemāme daḥı nider

Eline bir yol girür ol da kaçır
Korqu düşdi öñine nitsün nāçar

Beğlerinden ayru düşer yalıñuz
Bir yola düşdi gider illā issuz

Ne bilür kim kaçaru gider yolu
Aydayum noldı Yemāmenüñ hāli

Gördi Medīne şarini ol küffār

Endīşe kıldı özine nā-bekār

- 120 Gördi geldiği Muḥammed şehridür
 amu peygamberleriñ ol atmidür

Aydur eyvāh ne kılam ben bu işi

Ger beni bunda duyarsa bir kişi

Alīye diyü bu aḥvāli bile

İşidürse ol baña neler kıla

---63-B

Her pāremi kılağumça kıllalar

Ger benim zerre aberim uyalar

Alī uymadın bu yerden gideyim

Kendü başumuñ çāresin ideyim

- 125 İş bu sözü kendü özine söyledi
 Döndi girü kendüye fikr eyledi

Didi evvel şehri ucına varayım

Medīne şehri nicedür göreyim

Ola kim bir nişān elüme gire

İledem andaki beglerüm göre

Şehir ucında irdi sinlere iy yār

Vardı sinler ucına ol küffār

Ol yere geldi Hasan ile Hüseyin
Anda kim Kurān okur ol ma'şumeyn

130 Çünkü bunlar Kurāna meşgūl idi
Önlerinden yer ü gök gūlgul idi

Geldi Yemāme bunların katına
Söyledi işbu sözi hazretine

Ayıtı oğlan ne kişisiz söyleñüz
Hāliñüzden baña haber eyleñüz

Kim bu yerde yalıñuz yok size eş
Söyleñüz bu yerde baña nedir iş

Hāliñüz baña beyān eyleñ iy yār
İşidelüm hāliñüzi ne ki var

135 Gici oğlan bunda siz korkmaz mısınız
Canavar gele diyü ürkmez misiz

İş bu sözi anlara dir ol saçar
Döndi Hasan Hüseyin yüzine bakar

Gerçi Hasandan Hüseyin kicidi
Erlik içinde Hasandan içidi

Tınmadı Hasan Hüseyin söyledi
Ne şorarsız diyü suāl eyledi

Ne şorarsın neye geldüñ bu yaña
Kim gerekse olavuz nider saña

---64-A

140 Şorıcı mı qodılar seni iyle
Geç yoluña kim gerek ise öle

Bu Muħammed şehridür iy bed-fiāl
Bunda geldüñ kim kılasın fitne āl

Biz Alīnūñ oğlıyuz didi aña
Şorar iseñ hālīmüz budur saña

Çün işitdi Hüseýinden bu sözi
Qağdı kāfir qana döndi gözi

Qaқыuban indi atından yere
İşit ol mel'ūn neýler bir göre

145 Bir tabanca urdı Hüseýin yüzine
Qan ile yaşı bile indi yüzine

Bir dağı Hasan yüzine urdı ol
Bağlayuban urdı ata dutdı yol

İtidi gücin buldum āhir ben sizi
Ağladı Hasan ki yaş tıldı közi

Depdi muşfaflarını külli yere
Yüzine lāyık söger peygambere

Hiç bilür mi ol Alī ne kılduğın
Size kılam ol Alīnün bildüğün

150 İş kılayım size dāstān ola
Tā ölince yüreginde kıan ola

Hiç bilür mi kim neler kılmışdurur
Şāhlaruñ tahtı isüz kıalmışdurur

Arayü gelsün beri benden yaña
Nicedür göstereyim erlik aña

İş bu sözi dir ol mel'ün iy yār
Hasan ağlar Hüseyin ile zār zār

Ataların añuban ağlar idi
Gözlerinden yaş aķub çağlar idi

155 Dirler idi iy baba görseñ bizi
İş bu mel'ün aldı uş irseñ bize

Yavrucağlaruñ senüñ zencir ile
İş bu mel'ün esir itdi kim bile

---64-B

İy baba bizden haberüñ yok mudur
Bizi kıurtarmağa çārañ yok mudur

Böyle diyüp ağlar idi zār u zār
Sen yāri kılgıl bize Perverdigār

Ata vurdu bunları aldı gider
İrdi kendi iline gör kim nider

160 Çünkü şehre yakın irdi gördüler
Leşkeri kâmusı karşı geldiler

Aldılar tahtına geldiler anı
Ol kâfirlerüñ sevindi hem cānı

Hasanu Hüseyini bile gördüler
Bu ne oğlandır diyüben şordılar

Kimüñ oğlıdur bular ne kişidür
Söyledi mel'un ki düşen işidür

Ayıtı bunlar ol Alinüñ oğlıdur
Nice yürekler bulardan tağlıdur

165 Sizden azdum Medineye irdi yolum
Bir idi bunlara irdi elüm

Şehr ucında bunları buldum hemān
Şordum Alī oğlıdur dutdum revān

İş ideyim bunlara bir ad kıala
Söylene illerde dāstān ola

Hele şaklañ bunları tursun bugün
Erte bunlarıñla eyleyem düğün

Ben bilürem bunlara nitmek gerek

Hele şaklañ bunları siz tüz-rek

170 Aldılar Hasanı Hüseyini gitdiler

Eli bağılu zindāna iletdiler

Çaldı bunlar anda ālā derd ile

Elleri ayakları hem bend ile

Babaların(1) añuban ağlar idi

Gözlerinden yaşları çağlar idi

İş bu sözi hem bular söyler idi

Āh u feryād u fiğān eyler idi

---65-A-

Döndi Hasan hem Hüseyine baçar

Gözlerinden yaş tolu bigi açar

175 Hasan ol dem hem Hüseyine dir iy yār

Ne a'ceb kıldı bizümle rüzigār

Hiç kimesne bizcileyin olmasun

Ataya anaya hasret kalmasun

Ne a'ceb hālidi kim geldi bize

Kim bizüm canumuza ola ceza

Hasan aydur kim āyā Perverdigār

Bu ne hāldür kafiye olduq şikār

Dedemüñ bizden haberi yoǵdurur
Yāhud babam anıya iy bīr ü bār

180 Kim bileydi bize bu hāl geldüĝin
Yavrucaqların ne kıtur ol küffār

İy nebīler serveri bilmez misin
Biz iki uzıluarüñdan sen habār

Yāhud anam hi bizi añar mı ki
Hem atamdan bilmedük geldüĝin habār

Bend uruban zindāna Şaldı bizi
uyu iinde yataruz hūr-ı zār

Yā ilāhi sen bizi urtaruvir
Bu cezāsuz derdümüze ıl tımār

185 avim abilesin añup o aĝladı
Göz yaŐın dökdi cigerin taĝladı

Erte oldı ün güneŐ götürdi baş
Levne rengi oldı yine her dürlü taŐ

ıdı Yemāme oturdı tahtına
Sevinürdi devletine bahtına

Cümle beĝleri derildiler amu
atına geldi ulu kii amū

Didiler kim devletüñ artsun ey şāh
Hemīşe düşmanlaruñ hūr u şāh -yırtık-

190 Hüküm itdi beğlerine varıñuz
Ol iki oğlanu alup geliñüz

---65-B

Қulları ol dem seğirdüp gitdiler
Hasanı Hüseyni қатına yitdiler

İki ma'şumı aluban geldiler
Şāha қарşu anları çökerdiler

Pādşāh cellāda aydur gel berü
Al kılıcuñ elüñe gel ilerü

Турdı cellād çün yerinde bī-amān
Geldi ol ma'şumlar üstine revān

195 Турur bir elmas қılıч тіз götürür
Anları şāhıñ қатına yitürür

Şıғadı қılıч yüzin dir ol lāin
Keselim şāh bunlaruñ başın

Şıғadı қılıч yüzini söyledi
Medh itdi şāha ve dağı eyledi

Yemāme dir hiç amān virme aña
Tez işin bitür didüm āhır saña

Pes üçünci nevbet oldu diñlegil
İş bu sözden hoş haberler añlagil

200 Kaşd kıldı ol kâfir urmaqlığa
Bunlaruñ ömrin kim kılmaklığa

Döndi cellād ol yaña aydur ey şāh
Kesilen baş bütün olmaz ol āgāh

‘Aqluñı sen başuña cem’ eylegil
Her işüñ soñunu şanuban söylegil

İvmek ile şimdi bir şarp iş ola
Soñıncı andan saña teşviş ola

Pes Yemāme didi ur esirgeme
Sen bulara hiç şefāat eyleme

205 Ur bularuñ boynın bir ad kıla
Göreyim Alī baña ne kıla

Pes tolandı meydānı cellād yine
Sürdi geldi pādişāhıñ öñine

Sığadı kılıç yüzini ol lān
Geldi Hasan üzerine yakın

---66-A

Anı çün gördi Hüseyn ağladı
Ol tıranlaruñ yüregin tağladı

Döndi aydur ey kâfir vergil amân
Bir sözüm var saña idürem revân

210 Pes yaşadı kılıcı cellâd yine
Döndi Hasan söyledi Hüseyine

Hasan aydur Hüseyine neyleyelüm
Üş oldurur ne cezâ eyleyelüm

Döndi ol yaña Hüseyin aydur yine
Niçün iy beg sen bize dutduñ gine

Ol atamız bizim âhîr dirüdür
Cümle mü'minlerüñ ol serveridir

Şimdi niçün kim sen bizi öldüresin
Ömrümüz güler anı şoldurasın

215 Soñra bizi atamız isteyiser
Bunda idüğüzi hem tıyusar

Gel berü şabr et bizi öldürmegil
Ömrümüz peymānesin tıldurmağıl

Çünkü atam beni isteyü gele
Senüñ ile ceng ü arbede kıla

Leşkerüñdir sen anuñ ile toķuş
Furşat olub kolay gelürse iş

Yekre yek anı dağı alasin
Üçümüzi bir araya gelesin

220 Öldüresin hem anuñ ile bizi
Yekregi oldur kabül eyle sözi

Eger ol seni yeñerse göresin
Bizi peşkeş veresin kırtulasın

Afv kıla ol seni öldürmeye
Hiç bizüm için cefâ kıldurmaya

Şakla bizi ta kim atamız gele
Senüñ ile ceng ü arbede kıla

Şimdi bizüm kanumuza girmegil
Yok yere biz maşumı öldürmegil

---66-B

225 İş bu işi işler iseñ hoş ola
Şabr kılmasañ işüñ nā-hoş ola

Çünkü Yemāme işitdi bu sözi

Göñlüne hoş geldi güldi kendözi

Döndi vezīr dağı aña söyledi
Ayıtdı şāha hoş nasihat eyledi

Hem duşarı öldürtür kim idesin
Fāyide ne bunları incidesin

Baňa virgil bunları şaqlayayım
Gice gündüz anları bekleyeyim

230 Şabır kııl Alī gelür mi görelüm
Andan soñra anları öldürelüm

Қabül itdi Yemāme vezīr sözini
Ayıtdı al şaqla rāy-ı güzīn

Aldı vezīr eve geldi anları
Azād oldı hem ölümdeñ cānları

Diñle imdi yine bir dürlü kelām
Vezīrūñ aḥvālını işit tamām

Çünkü vezīr bunları ilette eve
Elin aldı bunlaruñ ilette ive

235 Girdi қапудан іçerü şadümān
Ḥalı döşer altlarına ol zamān

Döşedi döşek ayıtdı oturuñ
Guşsa bir dem gönülden götürüñ

Bunda geldüñüz ölüm yoқdur size
Hem dedeñüz eyle demişdür bize

Öyle demiş idi aña Muştafa
Ol nebīler serveri şıdқ u şafa

Aldı Hüseynüñ elin oturdılar
Hem gönülden guşşâyı götürdiler

240 İşit imdi vezîrüñ hâliñ iy yār
Turdı yerinden örü ol nām-dār

Açdı bir hücre kapusın girdi ol
Aldı Hüseynüñ elini dutdı yol

---67-A

Hasan Hüseyn içerü girdiler
İy a'cep bu bizi neyler didiler

Şundu vezîr bir halîce götürür
Bir kilid açıldı ilerü gelür

Bir kilid açdı içerü girdiler
Od ışığı var aşağa gördiler

245 Çünkü gördiler anı tañladılar
Zindāna koyar diyü añladılar

Hasanıla Hüseyn ağladı zār
Nola hālimüz didüler iy kird-gār

Bizi zindāna koyarlar uş yine
Gözlerinden yaş açar döne döne

Vezîr aydur anlara korqmañ cānum
Siz cānumdan yegrek olduñuz benüm

Gördiler bir ubbe bir mihrāb ulu
Mihrāb ire iki rale uruldu

250 ormañ ey uzularım gelüñ berü
Ben size kemter ulam Şimden girü

İki andil iki yanında yanar
ubbe ire toptolu olmuş anar

Yedi muŐhaf rale üstinde ey yār
Kudretinden gör ne almıŐ bīr ü bār

Döndi vezīr bunlara aydur gelüñ
Ben müsülmān olmuŐamdır ki bilüñ

UŞda mescid uşda mihrāb oturuñ
ayguyı siz göñlüñüzden götürüñ

255 Ne ki dilersiz size getireyim
Ne ki ullu var ise bitüreyim

Siz Alīnüñ olısız ben bilürem
Gündüz taşra gice bunda oluram

urdu kāfir tonlarını ıkarur
Sīneye ne hoş nefīs tonlar geyür

Őardı bir Őemle peŐine aylasān
Hem asan öñinde getürdi imān

Döndi Hüseyn vezire aydur yarā
 Çün bizüm sen tur bize eyle çarā

260 On gün oldı loğma yemedük iy yār
 Hālümüz ki zaif oldı iki er

Çün vezir işitdi anlaruñ sözün

Düşdi ayaklarına sürdi yüzün

Çodı anları eve döndi yine
 Anlar giçün vardı yeme kaçdına

Hoş nāzik peksimedi evde bilür
 Bir çanağa ısladı aldı gelür

Öñlerinde çün vezir çodı anı
 Aydur imdi yeñüz iy cānım cānı

265 Açlığıla ki buñalmışdı bular
 Hem boğazları kaçılmışdı iy yār

Çünki bismillāh diyüben şundılar
 Arkın arkın şunubanı yutdılar

Biraz iftār itdiler ol niçmeti
 Didiler şükür ki sevdük mihneti

Bunlar anda şöhbete meşğül olur
 Alī gelince bulur anda kalur

Dāim vezīr hızm̄et ider anlara

Ol Alī oğlanları ol cānlara

270 İşit imdi Alīnũñ hikāyetin
Nice oldı Yemende rivāyetin

Medineden kim ğazāya gitmişti

Yemeni fetħ eyleyũp tũtmıř idi

Aldı ol yārenleri dũndi yine

Ėomadı ol kāfirde kibũr gine

İmdi diñle bir acāyib sũz yarā

Vir řalavāt aşıklı peyĝambere

Ėaçan Alī ğazāya gider idi

Tañrı fırsat virũb fetħ ider idi

275 Ėaber olurdu řāra gelũr Alī
Tañrınũñ arřlanı ol gerček velī

---68-A

Sevniřũben şarşu çışarlar idi

Ulu gice yola başarlar idi

Alī gũrũp sevinũrdi anları

Hem bile gũlerdi oğlanları

Ėalkı alup şehre dũnerdi Alī

Ėasanı Ėũseyini hem ol velī

Hem yine Alī anı umar idi
Anları gele diyü öñer idi

280 Medine halkı dükeli irdiler
Şahabeler kâmusı yüz urdılar

Geldiler kâmusı Alīye görtüşür
Zâri kılp cümlecügi añraşur

Alī aydur niçün ağlarsız iy yār
Baña ayduñ kim nedendür işbu zār

Niçün Hasanı bile almadıñuz
Hem Hüseyinle bile gelmediñüz

Böyle gördü kim didi yoğdur sözi
Nişe yavlağ melül itdiñüz bizi

285 Didi bunlar anlaruñ aḥvālını
Nice kim oldıysa ki her ḥālını

Çün işitdi Alī anlaruñ sözün
Düldül üstinden yere şaldı özin

Ağlamakdan kendözin kıldı ḥarāb
Cümle bile ağladılar aşḥāb

Aydur iy kızılarum noldı size
Uşda benüm canuma oldı cezā

Uş firāk odına yaqdıñuz beni
Bilmezem ben size kim itdi bunı

290 Hiç bunuñ bigi firāka irmedüm
Buncılayın dañı acı görmedüm

Nideyim oğlı diyü ağlar idi
Yaş gözinden şu bigi çağlar idi

Gāh bīhod olur gāh iñler idi
Cümle aşhāblar anı diñler idi

---68-B

Ağlayu vardı Resūluñ katına
Söyledi işbu sözi hazretine

Yā Resūlullah Ḥasan Ḥüseyin kını
Uşda firāk odı yandırdı beni

295 Yā Muḥammed bir ayıt noldu bular
Bilür misiz kañçaru vardı bular

Niçe oldı bunlaruñ ḥāli nedür
Döndi Resūl didi kim Ḥaqq emridür

Bunda ol Ḥaqquñ dilegi vardurur
Ḥaqq dileginde bulunan erdurur

Ol geçen aḥvāli nebī söyledi
Nice ḥāl oldı ḥikāyet eyledi

Alī aydur Bilāle noldı saña

Lütf itseñ beni iletsen aña

300 Göster ol yeri baña sen girü git
Ne kadar zaḥmet ise bir kerem it

Ṭurdı Bilāl Alīyi aldı gider

İrdiler ol araya gör kim nider

Çünkü şehidler sīnine irdiler

Raḥle önmiş yaturdı gördiler

Gördi Alī at izini sevinür

Ağlamağı sākin oldu avınur

Döndi aydur Alī Bilāle yarā

Bu kadar oldu eriş peygambere

305 İş bu yaña alup gitmişler anı

Uş kolay getüre işüm ol ğani

Ben giderem isteyü oğlanlarum

Çança vardı göreyim ol cānlarum

Himmetiyle beni ısmarlañ Ḥaḳḳa

Şādet Allah gözüm yaşına baça

Sağ selāmet şā Allah kim yine bilem

Şükrāne görürsem cānum virem

Sen yine dön Resûle varğıl yarā
Selāmum degür benüm peygambere

---69-A

310 Himmeti olsun benüm ile bile
Bir göreyim işbu yolda ne gele

İkindi bile aḥşam arası idi
Düldülini depdi Alī yürüdi

Ḳayguyla bir yola düşdi gider
Diñle imdi Tañrı arşlanı nider

Sürdi ol gün aḥşama degin Alī
Aceb ol ma'şumlaruñ nedür ḥāli

Añuban oğlanların ağlar iy yār
Düldül altında gider uḳāb var

315 Aḥşam oldı endi Düldülden Alī
Alup abdest aḥşamı kıldı velī

Çünkü namāzdan fāriğ oldı iy yār
Aydur iy yāri kılan Perverdigār

Yine göster anlaruñ yüzün baña
Yā ilāhi budurur sözüm saña

Aydındı gündüze beñzerdi dün
Sürdi Alī Düldüli gitdi o dün

Gide gide uyhu geldi gözine
Fermān qalmaqđı hiq kendözine

320 Alī aydur bu dağı neydi baña
İlāhī mālumdur āğır hāl saña

Qanı Hasanım Hüseynim nideyim
Bilmezem isteyü qanca gideyim

Yā ilāhi anları sen saqlağıl
Ol amān bilmez kāfirden bekleğil

Yola düşdi işbu fikr ile gider
Uyhu aldı gözlerini gör nider

Cehd ider kim uyhuyu red eyleye
Qanca gider hem yolını söyleye

325 Anuñıla dağı başa duymadı
Başladı hadiş Qurān oqıdı

Çāre olmadı anuñ ile dağı
Tüb geldi Alīnūñ cānı ağı

---69-B

Düldüle başladı aydur iy cānum
Uyhu elinden buñaldı bu tenüm

Hiq mecāl qomadı bu uyhu baña
İmdi hālüm uşda maalumdur saña

Bunca gündür uyhu görmedi gözüm
 Һasret odı uş yaқадur kendözüm

330 Gözlerüm uyhu elinden Һastadur
 Göñlümüz hem Һasretüyle bestedür

Kerem eyle sözümi eyle қабül
 Hem baña қарdeş olursun hem oғul

Oғlı yavı қılmışam derdüm қатı
 Od bigi yanar içimde Һasreti

Yā ilāhi kimseye göstermegil
 Bu odı қullara hergiz virmegil

Yavuz oddur kimseye uғramasun
 Bencileyin yüregin тоғramasun

335 Böyle diyü Düldüli öper қаçar
 Aғlayuban gözlerinden od saçar

Һasret ile çünki Alī inledi
 Alīnün sözün Düldül dinledi

Oқur oқur oқuyuban kişnedi
 Alīnün altında Düldül çignedi

Düldüle çün Alī vaşıyyet ider
 Uyhu aldı Alīyi Düldül gider

Boynunu berk kuçdı Düldülüñ Alī
Gitdi Düldül yetdi birdem ol velī

340 İſit imdi Düldüli dağı nider
Şanasın kuşdur kanatlandı gider

İrdi Düldül bir çatlağı içine
Turdı badı öñine ve kıçına

Gördü karañu çıtlıgunuñ içi
Hem diken balçıkıdı ağaç içi

Yol yavu kıldı Düldül bulamaz
Kaңçaru varacağını bilemez

Atası untdı Düldülüñ anda yarā
Tolanup yine geldi ol yarā

---70-A

345 Bir iki nevbet tolandı ol yeri
Kaşsu ol yere gelir idi giri

Dört ayağın bir yere depdi hemān
Bir kezin Süheyl urub kıldı fiğān

Kağdı ayağın yere Süheyl urur
Silkdi Alī(yi) hemāndem uyarur

Ol vehimden Alī uyandı iy yār
Öñine vardı ne kıldı nazār

Gördi ağaç arası balçık yolu
Depdi bir yaña yürütti Düldüli

350 Cehd kıldı ol aradan kırtulur
Çıkdı şahrâ yüzine gör ne kıllur

Ayuñ ucu hem felekde mevc olur
Gördi Alî öyle yerinde tırur

Dün buçuğı olmuş idi o zamān
Bir tağıñ dibine irdi pehlivān

Tag başında gördü bir çerāk yanar
Çekdi Düldülün başın tırdı iy yār

Pāsbān üni gelür kulağına
Alî baqardı şoluna şağına

355 Şanki yüz bin cān katıldı cānına
Şükr ider anda Alî şultānına

Alî aydur bunda kal'a vardurur
Depdi Düldüli Alî karşı varur

Ki diñeldi nazār eyledi aña
Gördi bir yüksek hişār nidem saña

Dört yanından pāsbānlar çağırur
Birbirine hazır ol dir bağırur

Alī aydur al'ayı grmek gerek
Kişi bulup aberin Őorma gerek

360 Endi Dldlden kemend aldı Alī
Baqladı berk uŐađına ol velī

Dnd Dldline Alī syledi
pdi gzlerin vaşiyyet eyledi

---70-B

Ayıtdı iy yār muibbī ğam-gsār
Himmetnde uş belrdi bir iŐār

Hem yzn utlu ademn utludur
Saa ma'umdur yregim dertldr

Bunca mddet sennle olmıŐam
Nice kez sennle ğaza ılmıŐam

365 Hi bunu bği oda uğramadum
Nicedr oğul firāın grmedm

Hele bu dem vāi' oldu uş baa
Bāri dinle bir sz aydayım saa

Ő bu al'ayı oyub gitmeyelm
Bunu oyup dağı gzetmeyelm

Őāyet ol uzıларum bunda ola
Biz gidersevz bunda ala

Sen burada  ur ben anda varayım
Ne  avimdir nice  al a g reyim

370 Anları alup giden bunda ise
Ő k r  ıl zahmet m z oldu  ıŐa

Sen d n ben Med neye varasın
H l mi peyg mbere bild resin

  n h l mi bile Mu ammed iy y r
T  dirinde Ő yle  ılmıŐ Kird-g r

Hasanı H seyini buldu um bile
L tf id ben ol bize himmed  ıla

 pdi  u dı D ld li  ok a ladı
O ul acısı cigerin ta ladı

375 z lfi arı aÇdı eyer  stine
Arza  ıldı kendi h lin dostına

Őı adı D ld li esenledi
H zır ol ul va ti e imdi didi

T gru Al   al a dibine gel r
 ster anda bir  ıkacak yer bulur

Didi Al  bur da b sv n  a ırur
Şandı yanından kemendini alur

---71-A

Ĥalka kılup atdı kemendi Alī
 Çıkdı kemend burca berkitdi velī

380 Dutdı kemendüñ ucın çıkdı revān
 Çıkdı ğı pāsvān turağıydı iy cān

Şöyle çıkdı Alī pāsvān tuymadı
 Ķonuĵ yerden çıkdı anı görmedi

Sürdi pāsvān ĵatına geldi Alī
 Ķarvayup dutdı boğazın ol velī

Diledi pāsvān ki feryād eyleye
 Dün içinde çağuruban söyleye

Dutdı pāsvānuñ boğazın o şır
 Söylemeĝe ĵomadı anı dilir

385 ‘Aĵlı geldi pāsvānuñ açdı gözin
 Baĵdıĝı dem gördi Alīnün yüzün

Söyledi aydur ne ĵişisin iy yār
 Kim gelüp dutduñ boğazum nām-dār

Şordu kim sen ĵālīñü ayıt baña
 Adıñı digil kim aydurlar saña

Ne ĵişisin dün içinde gelesin
 Sen baña bunuñ bigi iş ĵılasun

Hiç kimesne sencileyin kılmadı
Yâhud gelip ƣal'aya yol bulmadı

390 Alî aydur diñle aydayım saña
Bu zamānda Alî aydurlar baña

Hasanuñ Hüseyinüñ atasıyam
Mü'mine dost hem kâfire āsiyem

İy nice sultānlaruñ kesdim başın
Ƣal'ası ƣapusına aşdum leşin

Çünkü bildi Alînüñ sözin ƣamu
Ephem oldu dağı dinmedi amū

Şordı Alî ƣal'anuñ hālın aña
Ayıttı yā mel'ün cevap virgil baña

395 İş bu ƣal'ada kim olur söylegil
Kimdir adını baña şerh eylegil

---71-B

Begi kimdir ne kişi dirler aña
Öldürürüm tiz haber virgil baña

Döndi aydur Alîye pāsvān iy cān
Ayıtdı diñle sözümi yā pehlivān

Bu Yemāme ƣal'asıdur geldüğüñ
Hiç bilür misin saña ne ƣılduğuñ

Yedi kez yüz biñ eri vardur anuñ
Her biri görür gözidür sulţānuñ

400 Pehlivānlar var atında sehm-nāk
Diyü görürse yüzüni olur helāk

Yine Alī pāsvāna aydur işit
Bir sözümdür şoram toğru ayıt

Hiç kimesne geldi mi dutđun şarā
Yitigim var isteyü geldim yarā

Bunca gündür yavu kıldum isterem
Bunda geldim kim siz dağı şoram

Döndi pāsvān Alīye aydur ki bil
Şorduđuñ ne kişidür yā ehl-i dil

405 Döndi Alī yine söyledi aña
Şorduğum asan üseyindür saña

Bilümedüm ançaru vardı iy yār
asretiyle şöyle olmuşam bīmār

Bir ay oldu yavu kılmışam ānı
asret odı uş yağar dün ü gün beni

Medīneden dün ikindin gitmişem
İş bu vaktin bu araya yetmişem

Düldüli qodum aşğa otlaya
Didüm aña ben gelince gitmeye

410 İmdi hālīm kamu ayıtdum saña
Sen bilürsin toğrusın söyle baña

Pāsvān aydur Alīye bu didüğüñ
Buncadan berü guşşasın yidüğüñ

Begümüz dutğun getürdi ānı bil
Öldürdü qomadı yalvarı āqıl

---72-A

Qaşd kıldı öldüre anı iy cān
Döndi anlar diledi şāhda amān

Şimdi zindānda yatur anlar cānum
Bildigüm budur hemīn ancak benüm

415 Çün haberin bildi anlaruñ Alī
Şādümān oldı sevindi ol velī

Döndi Alī pāsvāna aydur iy cān
Uş sevindürdüñ cānumu iy cān

Bir sözüüm var saña gerek dutasın
Küfri qoyub dīn yolını ütesin

Döndi pāsvān Alīye aydur iy cān
Bu sözi dime baña pehlivān

Ben dīnüm koyub uyamazam aña

Yā Alī bu sözi söyleme baña

420 Hıyf ola kim bunlaruñ terkin uram

Yā varub Resūluñ yüzün görem

Vay ki kaçındı aña Alī iy yār

Hışma geldi şīr-i haq merrīhi var

Depere yumruğıla kaçdı anı

Beynisi tağıldı verdi cānı

İt bigi depeledi anı yere

Vir şalavāt aşkıla peygambere

Doğru geldi şah sarayına amū

Gördi kapucuları birbir kamu

425 Eñ içerü saraya kıldı nazār

Gördi Yemāme süci mey kim işret ider

Çeng cihārum öninde yir ü gök

Rağş ururdu gideridi ‘aqlı ök

Cümle begleriyle şöhet kıtur

Çeng çalınur sāki elünde bilür

Kapucılar kamu yatur bī-haber

Üstlerinde dağı bir kandil yanar

Fikir kıldı ki içerü gire ol
Ayıtdı nice eyleyem bulına yol

---72-B

430 Alī aydur bunda bir iş ideyim
Tīz-rek şāhuñ katına gireyim

Geldi Alī ol yetenlerüñ birin
Kıtırak başdı yatırken ayağın

Ya'ni bilgil yu barur turalar
Kendüyi eğri deyüben uralar

İki kez başdı oynamadı ol it
Diñle imdi neyledi bu kez işit

Katı başdı parmağın hırd eyledi
Vāh diyüben ol lāin bilekledi

435 Gümrenü söyleyü aydur iy āhı
Görmemisin añaru yürigil dağı

Çok yere çatla yine gir içerü
Görmemisin ayağımı başduñ giri

Şandı kim içerü kavimdür gelen
Ayağını başup aña zağmet kılan

Gümrenü söyleyü yatdı yine
Şīr-i hağ işit ki ne ayıtdı yine

Görmeze urup atı badı anı
 Şanasın kim od dere ayağını

440 Cānı acıdı bogazın ağırur
 Őankim eŐek ot dūŐdı ađırur

Cān aığından bogaz ırdı iy yār
 Gōzin urup Alīye ıldı nazār

Gōrdi bedevī Arapdur urur
 Azrail Şankim cānına zağm urur

Depe depe uyarur ardaŐların
 Ayıtdı Őoruñ bu kiŐinüñ iŐlerin

Arap uğrusı ola mı bir gōrüñ
 Neye geldi bunda aberin Őoruñ

445 Şordılar kim ne kişisin sen yigit
 Yā neye geldüñ bu araya ayıt

Alī aydur yitüğüm vardur yarā
 Ben de geldim ki Şoram ben ne arā

---73-A

Ayıtdılar bunu biz nidelüm
 Alalum bunu Őāha iledelüm

urdılar Őāhuñ atına geldiler
 Alīnüñ alüñ Őāha bildürdiler

Didiler şāha ki devletüñ mezīd
Bilmezüz kim ne kişidür bu yigit

450 Şoruñuz siz haberini söylesün
Neredendür neye geldügin disün

Döndi Yemāme Alīye söyledi
Ne kişisin diyü suāl eyledi

Uğrı mısın neye geldüñ bu yaña
Aña göre ben de iş kılam saña

Alī aydur iy Yemāme diñlegil
Bunda geldüğüm sebebin añlağıl

İki devecik yitirdüm isterem
Bunda geldüm ki anı size şoram

455 Çünkü Alīnüñ sözün işitdiler
Çahçahayla cümle düş işitdiler

Alī maşaraya aldı kamū
Ayıtdılar kim delü misin iy amū

Bu deve yeri midir iy bī-haber
Delü olmuşsın saña eyle çarā

Bunda deve neylesün kim gelsin
Şāh katında buncılayın kılsın

Döndi Yemāme Alīye dir iy yār
Sen ne yerdensin bize kıl āşikār

460 Alī aydur Medīne şehrintenüm
Ger beni şorarsañuz ben andanum

Ben Medīnede oluram iy yār (e)
Çavim kabīle oluram peygāmbere

Hem adım Ebu Turabdur añlağıl
Saña bir bir şerh idem tañlağıl

Hāşimiyem hem Kureyşim iy cān
Ben Arabdanam saña budur nişān

---73-B

Çün Yemāme Alī sözün diñledi
Nā-gāh didi maʿnīsini añladı

465 İy Arab dir bir söz ideyim saña
Ger bilirseñ toğrusın söyle baña

Ol Alīden hiç haberüñ var mıdur
Nicedür ol ki bahadır er midür

Ol Muḥammedi dağı bilür misin
Varub ānları nazar kıdur mısın

Alī aydur bildüğüm ḥavf oldurur
Aşkı anuñ göñlüm içre buldurur

Yemāme aydur Alīye söylegil
Anlaruñ vaşfın baña şerh eylegil

470 Ben Alīnün iki oğlın dutmuşam
Bende urub zindāna iletmişem

Çün işitdi Alī anlaruñ sözün
Yermürüp yaşıyla taldurdu gözün

Dir ilāhi sen kolay getir işüm
Şağ selāmet buradan kırtar başum

Dīn yolında çün şallaram zülfikār
Sen kolay it bu işi iy bīr ü bār

Çün gönlünde bu sözi söyledi
Sırr ile Hakkā münācāt eyledi

475 Döndi yine ol şāha virdi cevāp
Ayıtdı diñle sözimi külli şevāp

Çün Muḥammed vaşfını şorduñ baña
Ne kadardur digil aydayım saña

Hakk teāla aña ḥabībüm didi
Dünya ḥalkı içine viribidi

Yaradılmışdan ānı artuğ sever
Hem ḥabībüm diyüben anı öger

Vaḥşü tayru nā-geh vardur dünyada

Anuñ adını getirürler yāda

480 Anı şefi^c eyledi kullarına
Dāim adın zıkr ider dillerine

---74-A

Dört kişi kim aña ikrār eyledi

Allah anları aña yār eyledi

Ya^cni anlaruñla ide gazā

Dīn yolında kāfire ide cezā

Dört kişinüñ biri Şiddıkdur yarā

Şıdķıla vardı gönül peygambere

Aşķına mālın yağma eyledi

Ne ki Resül didi ānı eyledi

485 Şıdķ ile iḥlās ile getürdi imān
Ḥūr-i cennet anuñ oldu bī-gümān

Pes ikincisi kızın virdi aña

Didi cāndan sen ḥabīp oldıñ baña

Ḳaynata oldu Resüle ol azīz

Ḥaḳ anuñ dirliğini kıldı temīz

Yār ikinci Ömer diyüp söyledi

Dīn yolında oğlumı ḳatlı eyledi

Atasına daħı virmedi amān
Erlik içre ħarifi yoħ bu zamān

490 Adl ile işler ħamu işledügin
Anuñ içün Ĥaħ anı ħıldı güzīn

Üçünüñ biri daħı Oşmandurur
Ol daħı bil cāmiç Kurçandurur

Ol Ĥabibullāħ kızın virdi aña
Ĥaħ Çalabuñ rahmeti erdi aña

Ol daħı virdi boyun Ĥaħ yolına
Tañrı adın ezber itdi diline

Dört kişinüñ birisi hem Alīdür
Muştafānuñ güyegüsi velīdür

495 Başı büyük ħarnı gebedür anuñ
Ĥatlin ider dāima ol düşmanuñ

Baldırı ince ayağı yaşşıdur
çAql-ı ħāmil itdigi hep aşşıdur

Ĥaħ teāla aña aşlanum didi
Cümle kāfir fethini aña ħodı

---74-B

Nice yüz biñ kāfire girer çıkar
Dīne girmeyenlerüñ bāşı ceber

Hem anuñ biği cihāna gelmedi
Ol ne kılduğın kimesne kılmadı

500 Bāri diñle çünki şorduñ iy yara
Hem güyegüdür Alī Peyğambere

Cān içinde Muştafānuñ yāridur
Cümle kāfirlerüñ ol ağıyāridur

Zīra aña Tañrıdan oldı nazār
Ünin işitse ödi şıda küffār

Cümle gāzilerüñ ol sulţānidur
Hem Muḥammed Muştafānuñ cānidur

Dīn yolında kāfire virmez amān
Gelmedi Alī biği bir pehlivān

505 Çün Alīnūñ vaşfını şorduñ baña
Yüzbiñ ol kädardurur nidem saña

Kimse yoğdur aña benzer dünyada
Hem Alīnūñ şerhi budur iy dede

Çün Yemāme Alī sözün añladı
Vaşf-ı hālını işitdi tañladı

Şaldı bāşını taʿaccub kıldı ol
Döndi bağdı dört yanına şağ u sol

Varıdı bir pehlivānı hem anuñ
Gördü gözi dutar eli şulţanuñ

510 Çün Alīnūñ vaşfını ol işidür
Masharaya aldı düşün işidür

Kağıyuban tırdı yerinden örü
Ol lā'in yürüdi geldi ilerü

Bī-tekellüf-i Alīyi urdı ol it
Didi ayruķ söyleme şuña git

Dime ayruķ söylemegil bu sözi
Yoħsa şimdi öldürürem ben seni

Ne kişidür ol Alī kim söylediñ
Şāha karşı anı beyān eylediñ

---75-A

515 Bunda olaydı göreydüñ ben aña
İş ideydüm kim kalayduñ taña

Dekdur ayruķ söylemegil sen anı
Yoħsa şimdi tırdum öldürdüm seni

Böyle didi yerine vardı yine
Şanki od düşdi Alīnūñ cānına

Vay ki saħt oldu işbu söze
Didi iy mel'un niçün kıyduñ baña

Şabr idüben aña dinmedi emir
Döndi şāha söyledi ol dem vezīr

520 Didi şāha ne revādur bir ġarīb
İre seniñ ġatuña yoldan erip

Adlüne revā degül seniñ ey şāh
Bir yigide yoġ yere ola ġünāh

Sen vār iken ol ġurābunı ura
Yā ħavf seniñ ġarşuña cevāb vere

Bī-edeblik ġıldı anı bilesin
Bu ġaribe sen gerek dād ġılasın

Çün Yemāme işidür vezīr sözün
Saġt oluban ite dutdı yüzün

525 Yemāme aydur Alīye örü ġur
Al ħaġġuñı sen aña yüz yumruġ ur

Ben var iken ne işi vardur anuñ
Kim ġura ol göñlüñi yıġa seniñ

Şīr-i Ĥaġ aydur aña ey şehr-i yār
Diñle bir söz aydayım ‘aġla sıġār

Ol beni bir urdı ben daġı anı
Destūr olsun bir urayım ġoñ beni

Şāh ayıtdı ne gerekse it aña
Al haqquñı destūr olsun dir saña

530 Şāhmerdān tūrdı yerinden öri
Ol ite qaşd eyledi geldi ilerü

Ol lāin tahtında otururken tūrur
Şāhmerdān Alīye qarşu gelür

---75-B

Pes muqābil oldılār Alī ile
İşit imdi neyleyiser ol velī

Tahtından aşağa otururdu Alī
İşit imdi Alīyi kim ne kıla

Dögdı yumruğın ol dem üzülde
Ol lāinüñ boğazında gizledi

535 Yā Muḥammed diyü sıçradı qatı
Boğazında bir kez urdı ol atı

Boyın dibinden atıldı iy yere
Vir şalavāt aşkıla peygambere

Düşdi tahtından aşağa ol la'neti
Qamusını ditreme dutdı qatı

Çün Alīden gördüler bu heybeti
Qan revān olub yaturdı ol köti

Gördiler başı gövdeden gitmiş yere
Dögünüben tonların atdı yere

540 Yemāme aydur bulara nolduñuz
Anı görüp cümle feryād kılnuz

Bir kez urdı anı ayruķ urmadı
Bir urumda düşdi yerden turmadı

Döndi begler pādişāha söyledi
Ne hāl olduğın hikāyet eyledi

Didiler kim şāha oldı pehlivān
Ah idüben pādişāh kıldı figān

Ayıtdı noldı bir urmada öldi ol
Serhoş oldı düşdi meger ol

545 Ayıtdılar kim şāha oldı iki bilüñ
Aña göre siz daħı yaraķ kıluñ

Ol itüñ yārenleri gör nitdiler
Yer yerin Alīye hamle itdiler

Karşu geldiler Alīyi urmağa
Ol itüñ qanın Alīden almağa

Döndü Yemāme olara söyledi
Anlaruñla qavl ü qarār eyledi

---76-A

Ayıtdı urmañ şabr idüñ didi yarā
Yok yere zulm eylemeñ ol servere

550 Ne suç itdi kim siz anı urasız
Bir ğaribi yok yere öldüresiz

Döndi vezīr şāha aydur kim ey şāh
Yok yere bu yigide kıılmañ günāh

Bunlaruñla bir kavlı eyleyelüm
Oқuduñ қанlulara söyleyelüm

Bu yigide virelüm sāz u seleb
Қанlular қanın eylesün taleb

Таşra meydāne varuban туралар
Şavaş idüb birbirini uralar

555 Şöyle yalıncaқ ele virmeyelüm
Bir ğaribüñ қанına girmeyelüm

Yohsa şöһbetde şavaş dağlar olur
Yekregin andan girü sulţān bilür

Ol gece çün geçti tañla olur
Таğlaruñ başına aydınlуқ gelür

Sürһ renk oldı yine cümle cihān
Āşikāra oldı қamu gizlü nihān

Çün şabâh oldu kapular açılır
Mü'min üzre rahmet çok saçılır

560 Ağdı şulţān pādişāhlık tahtına
Sevinürdi devleti ile bahtına

Ḳamu begler çün derildi ḳatına
Eli bağlu tırdılar ḫāzratına

Yemāme şordı bulara şimdi siz
Ol geceki ḳavle rāzı mısız

Ayıtđılar kim ḳavlümüzdevüz şāhā
Sözümüze durmuşuz biz ni bahā

Didi Alīye sen de söylegil
Ḳavlüñe rāzı mısın sen de digil

565 Döndi vezīre Alī aydur bilüñ
Bende yarağ yok yarağumı kıluñ

---76-B

Kim bularuñla varub ceng eyleyem
Ceng içinde ben de aheng eyleyem

Sulţān aydur vezīr yine al bunı
İlet ceng ḫānına görsün anı

Ḳankı silah kim ol ḳabül kıla
Şol benüm boz ayđırumı vir bile

Kim bana kanlusına karşı gide
Vara anda nice dilerse ide

570 Aldı vezîr Alîyi girdi yola
Toğru cephâneye geldi bile

Açdı vezîr ol kapuyı girdiler
Dürlü acâibler anda gördiler

Bağdı ol evüñ divârına Alî
İşit imdi kim ne gördi ol velî

Gördi çabalar aşılmış yer yerin
Kimi uzun kimi kışa iy emîn

Kiminüñ altmış arşındur kameti
Seksen arşın kiminüñ alâmeti

575 Kiminüñ yigirmi arşındur şolı
Kiminüñ kırk arşındur hem bolı

Kiminüñ otuz arşındur pes iy yâr
Key teferruc kıldı anı şehr-i yâr

İlerüki pehlivânlardan ey yâr
Çalmışdı bu zamâna yadigâr

Gördi kılıc ol evüñ içi tolu
Kim(i) büyük kim(i) küçük ey ulu

Gördi Alī anları ağladı zār
Yüzini gökden yaña dutdı şehriyār

580 Bunlaruñ işi kıanı dir iy celīl
Kıara yere girüben oldu zelīl

Zamānında her biri bir er idi
Dünya içre her biri server idi

Cümlesi geldi cihāna gitdi çok
Kıanı şimdi bu zamān da biri yok

---77-A-

Gitti anlar kıaldı bunlar yadigār
Kıamusı azdı geçerde rüzigār

Anlara kıalmadı saña da kıalmaya
Aşlu kışi bunda maķşüd almaya

585 Gördi zırhlar arasında Alī
Bir zırhı ki begendi ol velī

Alī aydur şunu endür göreyim
Boyuma olmazsa yine vireyim

Çıkdı biñ belā ile aldı anı
İndürince ki azāb görür canı

Kıodı Alīnün öninde ol tonı
Eline aldı Alī gördü anı

Gördi yüz batman olaydı tartuda
Bir kez ayıtdı vir dileğim iy Hüdā

590 Sen ināyet kıl baña der iy kerīm
Hem kerīmsin hem raḥīmsin hem alīm

Götürüp atdı havaya ol tonı
Etegin açdı ve şoḡdı boynunu

Geçdi başına vezīr aydur yarā
Bunu kişi götürüp ḡanda vara

Vezīr aydur boyuña bu don dırāz
Alī aydur eyüdüür iy serfirāz

Bundan artuḡı çü girmez işime
Düşme iy vezīr benüm teşvişüme

595 Bir kılıcı daḡı söküle oḡ yay
Kim şavaş eylemege ola ḡolay

Dürlü eksügin tamām düzdi iy cān
Aldı Alīyi vezīr oldı revān

Ḗaldı bir at kim aña bine Alī
Depine kāfir içine ol velī

Aldı vezīr Alīyi toḡru gelür
İster ol āḡūr seyisini bulur

Ayıtdı ol boz aygırı vergil baña
Yemāme eyle buyurmuşdur baña

---77-B

600 Seyid aydur göstereyin ben anı
Pādişāh çün eyle buyurdu anı

Varayım ben bunı aña vireyim
Dek qatmadan gitdügini göreyim

Düşdi Alī öñine aldı gider
Altdı āhūr ağına görkim nider

Açdı āhūr qapusını girdiler
At bağılu turur anda gördiler

Elegim şagma bigi boynı başı
Heybetinden qatına varmaz kişi

605 Vezīr aydur Alīye kim iy turāb
Hāzır ol bundan ki kılmaya ħarāb

Seyisi aydur uşda ayrı dağı
Varmazam ben ne gerekse kılm ağı

Etegin şokdı beline şīr Alī
Ata qarşu yürüdi çün ol velī

At Alīye qarşu ħamle eyledi
Kızgırub süheyl uruban yürüdi

Şîr-i Haq acâyibe kaldı aña
Gördi azm itdi gelür andan yaña

610 Hâzır oldı ol gâzilerün begi
Cem' kıldı ol saat uşşı ögi

Çünkü atı gördi gelür şîr Alî
Dökdi yumruğın yürüdi ol velî

Haykıruban aña çün karşı varur
Şîr varur gögsine bir yumruq urur

At yıkıldı gögsü üstine yere
Bir dağı urdı komadı kim tura

Şundı kumrağın ele aldı iy cān
Şanki şağılur anuñ oldı hemān

615 Şoqdı kumrağın atı eyler zebūn
Şundı boynına yapışdı zülfünün

Vardı yanını urdı başına
Gitdi yadlıq bogaz oldı aşına

---78-A

Urdı eyerin dağı üstine
Çekdi kulagın gitmek kaçdına

Dutdı dizgin bindi Alî yürüdi
At ayağından bu yerler kurudı

Alīnüñ heybetine kaldı taña
Ayıtdı kimdür kim baña qarşu tura

620 Bildi vezīr kim Alīdür bu kişi
Andan artuq kimse kılmaz bu işi

İşit imdi Tañrınıñ kudretini
Diñle imdi Alīnüñ heybetini

Erte oldı yine leşker yürüdi
At ayağından bu yerler eridi

Çıkdı meydāne çeri kıldı qarār
Yemāme kanlılara aydur iyi yār

Demidür bugün ki bir iş kılasız
Ol kişiden kanuñuzı alasız

625 Açdılar meydān erenler tırdılar
Şāh buyurdı kösi harbe urdılar

Çaldılar şurna naqare o nefir
Yer yerinden göge çıkdı dārgīr

Depdi Alī meydāna girdi revān
Bir süñü eline aldı pehlivān

Laᵇ u çavlan gösterüb kıldı qarār
Naᵇra uruban çığırdı raᵇd-vār

Ayıtdı kimdür da'vacı olan baña
Gelsün imdi vireyüm haqqın aña

630 Hüküm kıldı pādişāh anlulara
Yürüñüz meydān içine iy yara

anlu gördüsiz dağı baar mısız
Cerem dağı beter yaır mısız

Ol kişiden kendü haqquñuz aluñ
Eldürüñ anı yine bunda gelüñ

anlularuñ biri at depdi revān
İrdi Alī atına işit iy cān

---78-B

Süñüsin aldı eline kim ura
Bir urmada ol Alīyi öldüre

635 İrdi Alī üstine gör neyledi
Alīye süñü havale eyledi

Gördi Alī kim süñü virmez amān
İşit imdi ne ılır ol pehlivān

İrdügi dem süñüyi dutdı Alī
Degdirür idi atıyla ol velī

Silkdi elinden hayırdı pehlivān
İki şıdı yabāna atdı revān

Geldi kim geçe yanından ol pelid
 apdı atından anı neyler işit

640 Yere urdı ol atı urd eyledi
 Hem cehennemi aña yurd eyledi

Anı grdi bir daı depdi atın
 Ya'ni gstere Alıye heybetin

Na'ra urub yrdi Alı atına
 Drl herze syledi azratına

Ol daı grz eline almış iy yr
 İrdi Alı atına ol na-bekr

Dutdı grze arşu yaırnın yere
 Hem şalavt getirr peyambere

645 Grzini şavdı yaırnında Alı
 Hi elem grmedi anuñ bir ılı

ekdi ılıcın ınından Murtaza
 İşimi olay getir dir iy ud

Geer iken şyle aldı ol atı
 İki pre eyledi ol l'neti

İt bigi depeledi anı o şır
 Anı grdi bir daı geldi dilir

Ꞑatı oꞑ atıcıydı ol lâ'in
Erdiği dem yayına Şundı elin

650 Çıkarub bir oꞑ kirişe gezledi
Gelür iken Őir Alıyi gözledi.

---79-A

Pertev atdı atdı üstine anı
Gör ne kıldı aña Tañrı aŐlanı

Yatdı atuñ Őađır-üs-sinne Őir-i Haꞑ
Oꞑ geğerken barmağıyla dutdı çaꞑ

Dutdı iki barmağıyla ol oꞑı
Hem dilinde yād iderdi ol Haꞑı

Aldı kendü ħurbānından bir kemān
Oꞑını ħodı kirişe ol zamān

655 Tañrı adını dilinde kıldı yād
Hem getürdi ol Resüle Őalavāt

Bir oꞑ urdı göbегinde ol itüñ
Yağırnından taşra çığdı lâ'netüñ

Ah idüben ol lâ'in kıldı fiđān
Yere düşdi ol saatde verdi cān

Gördi Yemāme Alinüñ heybetin
Ĥüküm kıldı leşkere depdi ātın

Qaldı ol leŝkerüñ içinde Alî

Gör ne kıldı Tañrı aŝlanı Alî

660 Düldülüyle vaʿdesi oldu tamām
İşit imdi ne kıılır anda imām

Çekdi kılıç girdi leşker içine

Hamle kıldı öñine vü kıçına

Çağırur kim Alîyem ki bilüñ

Ne turursız tiz imān arz kıluñ

Böyle diyü naʿra urub çağırur

Öñine gelenlerüñ boynın urur

Naʿra urub şöyle girdi leşkere

Qırdı dökdi kâfiri hem āŝkäre

665 Düldül işitdi Alîñüñ naʿrasın
Bildî kim yerine geldi vaʿdesin

Şıçradı kalʿa kapusından geçer

Qanadı vardur şanasın kim uçar

Cān atuban irdi Alîye revān

Gördi Düldülü sevindi pehlivān

---79-B

Endi atından Düldüle bindi Alî

zülfiqārı hem kuşandı ol velî

Çekdi zülfikârı ol şîr-i Hudâ
Ayıtdı kim benüm Alî Murtażâ

670 Anı gördi kâfirüñ şundı
zülfikâruñ heybetinden qorıdı

Alî toqsan kez girüben hem çıkar
Şanasın od düşdi bunları yaqar

Degme kez kim kılıcı şalar idi
Kâfiri Alî ikiye böler idi

Şanasın kim qamışa od urdılar
Bir uğurda bunları yandurdılar

Yâ şanasın bir bölük qoyın aşar
Geldi bir aç qurt arasına düşer

675 Yâ şanasın çıqdı uran añsızın
Zehresi gider gör anuñ külsüzün

Şöyle kim heybet bıraqdı leşkere
Kimse qarşu turamaz ol servere

Ol ere kim yarıcı Allah ola
Gel kıyas eyle kim ol ne şâh ola

Aylaşıydı Alî leşkeri yarâ
Zehresi yoq birinüñ qarşu vara

Cümle leşker āciz oldu iy amū
Pādişāha çağırurlar idi kāmū

680 Ayıtdılar şāha bize bir çāra kıl
Bu Arabı kimse yeñmez bellü bil

Ṭanışık eylediler kim nidelüm
Yegrek oldur oña karşı gidelüm

Didi sulṭān vezīrine kim iy yār
Alīden amān dile kātına var

Çün vezīr işitdi sulṭānuñ sözin
Alīden yaña yöneltti kendözin

İrdi vezīr Alīye kıldı selām
Lütf ile aldı selāmın ol amān

---80-A

685 Didi Yemāme selām kıldı size
Kerem itsün dir amān ursun bize

Ne dir ise sözini dutam anuñ
Yā Alī muṭī'üñ oldılar senüñ

Çün işitdi Alī vezīrden anı
Şaz-kām oldu sevindi hem cāmı

zülfiḳārı kımına koydı yine
Bellü bildi kim bular geldi yine

Ebsem oldu dağı canuñ eylemedi
Ayu yavuz vezire söylemedi

690 Vardı vezir Yemāmeniñ katına
Söyledi sözün anuñ hazratına

Ayıldı ne dürsin nice eyleyelüm
Yegrek oldur Alīye söyleyelüm

Tañrı birdür diyelüm ikrār ile
Gitmeyelüm dünyadan inkār ile

Küfri koyub biz aña uymağ gerek
Hem Hağkı hem Resüli tuymağ gerek

Buyur oğlanlarını çıkaralum
Alıban anuñ katına varalum

695 Ne dir ise sözine uyğıl anuñ
Kim selāmet kırtula canuñ senüñ

Yoğsa bu birümüzi kıomaz āsan
Gel Hağka dön kırtulasın imdi sen

Didigüme uyar iseñ kıalasıñ
Şağ selāmet iğlimüñde olasıñ

Tañrıdandır bunlaruñ devletleri
Ālemi dutmuşdurur şöhretleri

İlmümüñ içindedir ben bulmuşam
Dīn Muḥammed dīnidurur bilmişem

700 Ben üşenürdüm ki saña diyedüm
Uçmağa girmek yarağın yayadum

Ne ki didi Yemāme aydı aña
Hoş ola vekillügüm virürdüm saña

---80-B

Buyurur oğlanı vezīre getirüñ
Ḥasanı Ḥüseyini bunda yitirüñ

Hem alalum anı bile verelüm
Bizüm ile işi nedür hem görelüm

Vardı vezīr aldı gelür anları
Sevinür Ḥasan Ḥüseyinüñ cānları

705 Bildiler kim Alī geldi isteyü
Gitdi bunlardan kamu guşsa kayu

Bindi Yemāme kamu begler bile
Ḥasan Ḥüseyin aldı kim gele

İrdi Yemāme Alīnüñ katına
Yüz yire urdı anuñ ḥazratına

Alīnüñ öñinde barmağ getirür
Şıdķılā ihlāşıyla imān getirür

Ulu gice hep ilerü geldiler
Alī öñinde müsülmān oldılar

710 Kilseleri kamu yıkdılar iy yār
Dağı yavuz işleri her ne ki vār

Cümlesinden vāz gelüb unutdılar
Şıdkılā İslām yolını dutdılar

Bak namāz okındı Resül nevbetī
Sen şalavāt vir Muḥammede katī

Didi Resüle kendünüñ aḥvāllerin
Resül ile ol geçen efʿāllerin

Alīye didi vezīr bir bir tamām
İşidüb gönlin hoş dutdı imām

715 Tañrıyı bildürdi anlara amū
Resüle ikrar getir diler kamu

Bek cemāʿat oldılar cümle bular
Tesbīḥ ü temcīde meşgūl oldılar

Ḥasan Ḥüseyn gelüben irdiler
Atalarınıñ yüzini gördiler

İki ḥasret buluşuban oldu şād
Ḳayguları gidüben oldu āzād

Aldı ol ma'şumları döndi imām
Çünkü kal'ı işini kıldı tamām

720 Hıyli māl verdi Alīye a yarā
Kim duta gönül anı peygambere

Ben zaifden aña eylegil selām
Kim Resūle cānla oldum ğulām

Gerçi kim ben bilmedüm itdüm bunu
Aşkı anuñ kendüye eletdi beni

Çün saādete göredür her kişi
Yitdiği dem sāati biter işi

Aldı Alī oğlanı döndi gider
Pādişāh vezīrle tedbīr eder

725 Hıyli māl genc aluban sürdiler
Aluban kōnaq yerine irdiler

Çünkü menzil yerine yetdi vezīr
Bir nice begler bile şāha āmir

Ḳondılar anda çün ārām itdiler
Yemāme esenleşüben gittiler

Bir nice baş kılıla māl tavar
Aldı anları Alī gelür iy yār

Çün Medīneye yakın geldi Alī

Haber oldu Muştafāya iy velī

730 Kim Alī oğlanların bulmuş diyü
Yemāmenüñ kal'asın almış diyü

Feth kılmış dīn yolında şāh-vār

Cümle mü'min olmuş anda ne ki var

Şağ āsan oğlanların almış gelür

Çün işitdi Muştafā şāzı kıılır

Karşu çıkdılar kamu aşhablar

Alī geldügi yola cümle bular

Çün Alī geldi Resüle irişür

Resül ile kuça kuça görüşür

735 Görđi Hasan Hüseyin ol güzin
Öpdi kuçdı yüzine sürdi yüzün

---81-B

Fāṭımā karşu gelüben görüşür

Cümle ḥasretler murāda irişür

Gör erenler ne cefā çekdi iy yār

Anuñ için oldu bunlar ihtiyār

Sen daḥı dīn yolına duruş yarā

Ākıbet derdüñe ola bir çarā

Tañrı atında yzñ hem aç ola
 uduđuñ ĥri bindđñ burāk ola

740 Resl anda hem Őefāat eyleye
 Saña mmetm diybn syleye

Drt yārine ıkrāruñı ıl drst
 Yarın anda hem dnñ olmaya sst

Kār dilerseñ Ĥaqq atında ertesin
 Gziñ ile grdñi rtesin

Uş tamām itdk bu arada sizi
 Őkr ol Ĥaqqā iriŝdrdi bizi

Őađluđ ile bu szi itdk tamām
 Benī ruĥına Şalat u ve-s-selām

745 Diñle neylere Resl olsun Őeffı
 Yarın anda bile olsun mctemı

Yazanı oğıyanı diñleyeni
 Dağı bu sz maʿnısin añlayanı

Raĥmetiñle cmlesin Şad eylegil
 āmu odından azād eylegil

Bu du'âyı sen abul it yā celil

ullaruña tevfiuñ olsun delil

Bunda atm oldu ibu kelām

Vir alavāt Mutafāya ve-s-selām

3. BÖLÜM

SÖZLÜK - İNDEKS

A

- a : “ o ” şahıs zamiri (bkz. “ol”)
- a.-ña (23, 50, 53, 54, 67, 68, 142, 152, 198, 227, 238, 299, 394, 396, 405, 409, 419, 421, 437, 477, 481, 486, 492, 497, 506, 515, 519, 525, 527, 545, 597, 601, 609, 612, 629, 640, 651, 693, 701, 721)
- a.-nda (31,48,64,95,101,129,171,268,344,355,369,569,571,603, 660, 720,727, 740,745)
- a.-ndan (203, 230, 556, 609, 620,)
- a.-nı (8, 31, 54, 59, 69, 77, 84, 97, 161, 208, 214, 219, 245, 264, 279, 292, 305, 381, 384, 413, 422, 439, 454, 478, 490, 516, 540, 550, 567, 576, 587, 600, 632, 639, 641, 648, 651, 670, 687, 703, 720, 729)
- a.-nuñ (16, 49, 54, 218, 326, 399, 468, 479, 485, 487, 495 509,526,614, 645, 675, 686, 690, 694, 707,722,)
- a.-nuñıla (325, 334,)
- a.-nuñiçün (737)
- a.-nlara (20, 82, 83, 136, 248, 269, 284, 715)
- a.-nları (22, 24, 56, 192, 195, 229, 232, 262, 277, 322, 370, 481, 579, 704,728,)
- a.-nlaruñ (261, 285, 286, 317, 415, 469, 471)
- abdest : f. Namaz gibi dini ibadetler için usulüne uygun olarak, vücüdu temizlemek. (315)
- aceb : bkz. acebā (313)
- acebā : aceba, şüphe bildiren a.edat(88, 322,)
- acı : ızdırıp, derd (290,)
- a.-sı (374,)
- acı- : acımak, incinip canı yan-
- a.-dı (440,)
- aç : aç olan (76, 674,)
- aç- : açmak
- a.-dı (241, 244, 285, 571, 591, 603)
- a.-dılar (625)
- a.-ıldı (243)
- a.-ılır (559)
- açlığ : aç ol- (73,)
- a.-ına (96,)

- ad : isim
- a.-ıla (-ile) (73, 265)
  - (167, 205,)
  - a.-ı (109, 119,)
  - a.-ın (16, 489, 502,)
  - a.-ına (90,)
  - a.-ını (387,)
  - a.-ımı (5, 62)
  - a.-ım (462)
- ādem : insan (108)
- adl : adalet (490,)
- a.-üñe (521,)
- ağla- : ağlamak
- a.-dı (246, 287, 374, 579)
  - a.-r (291, 314)
  - a.-rsız (282)
  - a.-mağı (303)
  - a.-yuban (335,)
- āh id- : ah etmek
- ā.i.-üben (543, 657)
- āhi : kardeş (435)
- āhir : sonra gelen, biten (147, 320)
- aḥşam : akşam (315)
- a.-a degin (313)
  - a.-ı (akşam namazını) (315)
- ‘aql : akıl, us
- ‘a.-a (527,)
  - ‘a.-ı (385, 426, 496,)
  - ‘a.-u (114,)
  - ‘a.-uñı (202,)
- ‘aḥluñı sen başuñā cem‘ eyle- : aklını başına almak
- ‘a.-gil (202)
- al- : almak (69, 83, 94, 193, 231,525,529)
- a.-asız (64, 624)
  - a.-alum (447, 703)
  - a.-dı (59, 97, 155, 232, 239, 263, 324, 360, 456, 510, 570, 587, 596, 602, 614, 684, 704, 719, 724, 728)
  - a.-dılar (161, 170)
  - a.-ıban (694)
  - a.-uban (192, 725)
  - a.-uñ (632,)
  - a.-up (190, 278, 305, 315,370)
  - a.-ur (378,)
  - a.-mağa (547,)
- Alī : Hz. Ali, Dört Halifeden birisi (23, 25, 26, 44, 84, 124, 149, 166, 205, 230, 269, 274, 278, 282, 286, 299, 303,

- 311, 313, 315, 318, 320 336, 338, 348, 351, 355,
356, 360, 361, 377, 378, 379, 390, 394, 401, 405,
415, 421 430, 446, 453, 456, 460, 464, 468, 471,
500, 504, 507, 514, 533, 565, 572, 579, 585 588,
593, 597, 602, 607, 618, 627, 633, 635, 637, 645,
659, 668, 671, 686, 687, 705, 709, 724, 728, 729,
730, 733, 734)
- A. -den (12, 466, 538, 547, 682, 683)
A.-dür (494, 620)
A.-nüñ (34, 142, 149, 164, 256, 270, 326, 336,
337, 385, 393, 448, 470, 505, 510, 517, 588, 619,
621, 658, 665, 707, 708)
A.-yā (19)
A.-ye (122, 397, 404, 411, 418, 441, 451, 455,
459, 469, 525, 531, 546, 564, 605, 608 635, 641, 667,
684, 691, 714, 720)
A.-yem (662)
A.-yi (301, 338, 512, 534, 547, 570, 596)
- añ- : anmak, yād etmek.
a.-ar mı ki (182,)
a.-uban (154, 172, 314)
a.-up (185,)
- añla- : anlamak, idrak etmek. (10,)
a.-dı (464, 507)
a.-dılar (245,)
a.-gil (gil) (199, 453, 462)
a.-yasız (91,)
a.-yanı (746)
a.-yu baķ (8,)
- ārām it-: f. Durma, dinlenme. * Yerleşme, karar kılma.*Eğlenme.
ā.i.-diler (727)
- arşlan : * Arslan * Hz Ali'nin lākabı "Tañrı'nın arslanı"
a.-ı (26, 28, 275, 312)
- aşşı : fayda, kār
a.-dur (496,)
- aşağa : aşıya (244, 409, 533, 537)
- aşķ : Aşk, sevgi.
a.-ı (468, 722)
a.-ına (6, 54, 63, 69, 77, 484,)
a.-la (423, 536,)
- at : binek hayvanı, at (303, 597, 603, 609, 618, 622, 633)
a.-a (146, 159, 607, 613)
a.-ı (535, 611, 615, 640, 647)
a.-ın (108, 641)
a.-ından (144, 639, 668)

- a.-ıyla (637)
a.-uñ (652)
- at dep- : at sürmek
a.d.-ti (633, 641)
- at izi : at izi
a.i.-ni (303)
- at- : bir şeyi bırakmak, fırlatmak.
a.-dı (379, 539, 591, 638, 651)
a.-ıdı (649,)
a.-uban (667,)
- ata : (t) * Aynı soyun büyüğü.
a.-ların(ı) (154)
a.-larınuñ (717,)
a.-m (77, 217,)
a.-mdan (182,)
a.-muz (76, 213, 215, 223)
a.-sı (344)
a.-sına (489)
a.-sıyam (391)
a.-ya (176,)
- av : av
a.-a çıkdı (111,)
a.-lar idi (111)
a.-ladılar (112,)
a.-layurağ (112,)
- avın- : avunmak.
a.-ur (303)
- ayağ : ayak
a.-ı (496)
a.-ın(ı) (346, 347, 431, 437, 439 448,)
a.-ından (618, 622)
a.-ımı (436,)
- aydın : aydınlık, güneşli
a.-dı (318,)
a.-luğ (557,)
- ayıt- : bkz. eyitmek : söylemek, demek
ay(ı)d- : bkz. ayıtmak : söylemek, demek
a.-am (45,)
a.-ayım (366, 390, 476, 527,)
a.-ayum (118,)
a.-uñ (67, 79, 282,)
a.-ur (18, 19, 25, 52, 55, 82, 89, 94, 121, 178,
193, 201, 209, 211, 212, 248, 253, 259, 264, 282, 288,
299, 304, 316, 320, 327, 356, 359, 386, 390, 397, 401,
404, 411, 416, 418, 430, 435, 446, 453, 460, 468, 469,

- 525, 527, 540, 551, 565, 567, 586, 592, 593, 600, 605,
606, 623)
a.-urur (17,)
a.-urlar (387, 390,)
ayruķ : bundan başka, diğer (512, 516, 541,)
azād eyle- : serbest bırakmak
a.e.-gil (747,)
azād ol- : serbest kalmak
a.o.-a (24)
a.o.-dı (232, 718)
azm it- : azmetmek
a.i.-di (609)

B

- Baba : baba (155, 157)
b. -m (179)
b. -ların(1) (172)
bağ : bağ
b. -lu (170)
bağla- : sarmak
b. -yuban (146,)
bahā : güzellik, zariflik (563)
bağış : bağış
b.-umı (53)
baķ- : bakmak
b.-a (78, 307)
b.-ar (136, 174, 631)
b.-ardı (354)
b.-arlar (276)
b.-dığı (385)
b.-dı (508, 572)
balçık : bataklık
b.-ıdı (342,)
baña : bana (30, 48, 54, 63, 67, 123, 133, 205, 229, 282,
320, 328, 331, 366, 387, 388, 390, 394, 396, 410,
418, 465, 469, 476, 486, 505, 518, 590, 599, 619)
barmağ: parmak (708)
b.-ıyla (653)
bar- : varmak
b.-ur (432)
baş : baş (186, 201, 728,)
b.-a (2,)

- b.-ı (7, 495, 539, 604,)
 b.-in (196, 353, 392,)
 b.-ına (557, 592, 616,)
 b.-ında (353,)
 b.-um (472,)
 b.-umuñ (124,)
 b.-uña (202,)
 b.-ladı (325, 327,)
- başla- : başlamak
 b.-dı (325, 327,)
- beg : bey
 b.-i (396, 610,)
 b.-ümüz (412,)
 b.-ler (542, 561, 706, 726,)
- bekār : bekār (119, 643)
- bekle- : beklemek
 b.-yeyim (229,)
 b.-gil (322,)
- belā : bela (587,)
- bellü bil: böyle bil (680, 688)
- belür- : belirnek
 b.-di (362,)
- ben : ben (52, 55, 121, 147, 169, 250, 253, 256, 289, 306, 369, 409, 470, 700,)
 b.-cileyin (334,)
 b.-de (565,)
 b.-den (152,)
 b.-i (21, 121, 217, 289, 299, 307, 407, 460, 528, 744)
 b.-üm (53, 123, 248, 288, 309, 310, 414, 568, 594,)
- berk : sağlam, sıkı (339, 360,)
 b.-itdi (379,)
- berü : bu yana, buraya, beriye (193, 216, 250, 411,)
- beş : beş (33, 100,)
- beter : kötü (631,)
- bey : bey
 b.-likden (4,)
- beyān : açıklama (134)
- beyān eyle-: açıklamak
 b.e.-diñ (514)
 b.e.-ñ (134)
- bī-ḥaber: ḥabersiz (428,)
- bigi : gibi (174, 290, 291, 332, 388, 423, 604, 648,)
- bil- : bilmek (404, 412, 491, 680,)
 b.-di (393, 415, 620, 665, 688,)
 b.-digüm (414, 468,)

- b.-diler (705,)
b.-dügin (149,)
b.-dürdi (715,)
b.-dürdiler (448,)
b.-düresin (20, 371,)
b.-e (156, 310, 372,)
b.-eler (21,)
b.-em (308,)
b.-emedi (85,)
b.-emez (343,)
b.-esin (8, 523,)
b.-eydi (180,)
b.- irseñ (465,)
b.-medüm (722,)
b.-medük (182,)
b.-mez (181, 322,)
b.-mezem (289, 321,)
b.-mezüz (449,)
b.-mişem (699,)
b.-ümedüm (406,)
b.-üñ (76, 92, 253, 545, 662,)
b.-üñüz (53,)
b.-ür (11, 118, 149, 151, 263, 295, 398, 427, 467, 556)
b.-ürem (169, 256,)
b.-ürsin (410,)
- bīmār ol- : hasta olmak
b.o.-muşam (406)
- bir : bir (12, 13, 19, 34, 38, 44, 45, 47, 62, 76, 81, 83, 98, 103, 104, 112, 117, 121, 145, 195, 203, 205, 209, 219, 236, 241, 243, 244, 249, 259, 263, 273, 295, 300, 310, 312, 341, 345, 349, 352, 357, 366, 377, 401, 407, 417, 428, 465, 504, 509, 520, 521, 527, 535, 541, 544, 550, 552, 585, 589, 595, 612, 624, 641, 645, 650, 654, 673, 674,)
b.-birini (554,)
b.-bir (424, 462,)
- biri : biri, birisi (107, 108, 115, 399, 483, 491, 581, 633,)
b.-ne (64,)
b.-si (106, 494,)
b.- nūñ (678,)
- birbirleriyle: beraber (65,)
- bit- : bitmek
b.-er (723,)
b.-ür (198,)
b.-üreyim (255,)

- biz : biz (57, 79, 142, 181, 224, 368, 447, 563, 693,)
 b.-den (157, 179, 212,)
 b.-e (76, 155, 177, 180, 237, 259, 459, 680, 685)
 b.-i (155, 157, 182, 183, 184, 214, 215, 216, 220,
 221, 223, 242, 247, 284, 743)
 b.-im (213,)
 b.-üm (177, 222, 224, 259, 703,)
 b.-ümle (175)
 b.-cileyin (176,)
- bogaz : bogaz (441, 616)
 b.-ın (440,)
- boyn : boyun
 b.-ı (604,)
 b.-ın (205, 663,)
 b.-ına (615,)
 b.-un (101,)
 b.unı (591,)
 b.-unu (339,)
- boz : boz renkli, boz renk (568, 599,)
- böl- : bölmek
 b.-er (672,)
 b.-ük (674,)
- böyle : böyle (92, 158, 284, 335, 517, 663,)
- bu : bu (10, 42, 52, 53, 55, 57, 67, 68, 86, 88, 92, 121, 122,
 124, 125, 131, 133, 136, 139, 141, 143, 153, 155,
 156, 162, 173, 178, 180, 184, 199, 225, 226, 242, 282,
 293, 304, 305, 310, 320, 323, 328, 366, 390, 395, 408,
 419, 443, 445, 449, 452, 457, 489, 513, 523, 538, 577,
 618, 620, 680, 696, 743, 748,)
 b.-ndan (594, 605,)
 b.-nı (289, 447, 567, 592, 601, 722,)
 b.-nu (367,)
 b.-nuñ (290, 365, 388,)
- budur : budur (142, 414, 463, 506,)
- bugün : bu gün (168, 624,)
- bul- : bulmak
 b.-a (1,)
 b.-amadı (85)
 b.-asız (64,)
 b.-dılar (35,)
 b.-dum (147, 166)
 b.-madı (80, 81, 82, 398,)
 b.-madum (87)
 b.-mış (730,)
 b.-mışam (699)

- b.-ur (598)
- bular : bkz. “bunlar” (65, 84, 163, 173, 265, 295, 688, 733)
- b.-a (80, 204, 540, 562)
- b.-dan (164,)
- b.-uñ (205,)
- b.-uñla (566,)
- buluşuban: buluşup, buluşarak (718)
- bunca : bunca (329, 364, 403,)
- b.-dan berü (411,)
- buncılayın: bunun gibi (290, 458,)
- bunda : (121,135, 141, 237, 256, 297, 356, 368, 370, 403, 430, 444, 453, 454, 458, 515, 584, 632, 702, 749,)
- bunlar : bunlar (101, 102, 130, 164, 171, 268, 285, 583, 737,)
- b.-a (83, 165, 167, 169, 253,)
- b.-dan (705,)
- b.-ı (94,159, 166, 168, 228, 229, 234, 671, 673,)
- b.-uñ (73, 96, 131, 196, 200, 234, 296, 420,580,698)
- b.-uñla (168, 552,)
- bura : burası
- b.-da (369,)
- b.-dan (472)
- burç : kale duvarlarındaki köşeli çıkıntı
- b.-da (378,)
- buyur- : emretmek (694,)
- b.-a (91,)
- b.-dı (92, 600, 625,)
- b.-muşdur (599,)
- b.-ur (702,)
- b.-ursız (79,)
- bütün : eksiksiz, parçalanmamış.(201)
- büyük : büyük (495, 578)

C-

- cāmi^c : cāmi (491)
- can : can
- c.-ı (587,)
- c.-uma (288,)
- c.-umuza (177,)
- c.-uñ (689, 695,)
- cān : sevgili (10, 42, 355, 380, 397, 413, 416, 418, 441, 501, 596, 614, 633, 657, 667,)

- c.-dan (486,)
c.-ı (161, 326, 422, 440, 463, 687,)
c.-ıdur (503,)
c.-ım (264,)
c.-ına (442, 517,)
c.-la (721,)
c.-lara (269,)
c.-ları (24, 73, 232, 704,)
c.-larım (306,)
c.-um (55, 248, 308, 327, 414,)
c.-umu (416,)
cehd : gayret (324, 350,)
cehennem: cehennem
c.-i (640,)
celīl : ulu (580, 748,)
cem' : birlik, beraberlik (14,202,)
cem^c kıl-: toplanmak
c.ķ.-dı (610)
cemā^cat ol-: toplanmak
c.o.-dılar (716)
ceng : cenk, savaş (108, 217, 223, 567,)
ceng eyle-: savaş yapmak
c.e.-yem (566)
cennet : cennet (485)
cevāb : cevap (522)
cezā : ceza (211, 288, 482)
c.-suz (184,)
cidāl kıl-: savaşmak
c.k.-urlarsa (22)
ciger : yürek
c.-ler (103)
c.-in (ciğerini: 185, 374)
cihān : dünya, ālem (12, 113, 558)
c.-a (499, 582)
cümle : hepsi (427, 455, 497, 501, 540, 558, 679, 716, 731, 733,736)
c.-si (582)
c.-sin (747)
c.-sinden (711)

Ç

çal- : bir çalgı aleti çalmak

ç.-dılar (626)
ç.-inur (427)

Çalab : Allah

ç.-uñ (7, 26, 44, 492,)

çarā : bkz. çāre (446)

ç.-sin (124)

çarā eyle-: çāre olmak (259, 457)

çāra kıl- : çare olmak (680)

çarā ol- : çāre olmak

ç.o.-a (738)

çāre ol-: çāre, çözüm (75)

ç.o.-madı (326)

çeng : 1-el, 2-pençe, 3-kanuna benzeyen ancak dik tutularak
çalınan bir saz (3. anlamıyla kullanılmıştır) (426, 427)

çerāk : çerāğ, çıra, mum (353)

çeri : asker (623)

çeribaşı: askerlerin başı (106- 107,)

çık- : çıkmak

ç.-acak (377,)

ç.-ar (498, 670)

ç.-aralum (694)

ç.-arub (650)

ç.-arur (257,)

ç.-duğı (380)

ç.-dı (85, 111, 187, 381, 587, 623, 627, 656, 675)

ç.-dılar (733)

çıtılgu : ormanlık

ç.-nuñ (342,)

çöker- : çökmek, çömelmek (192)

çün : çünkü (72, 143, 186, 194, 208, 259, 261, 264, 286, 338,
372, 415, 464, 471, 473, 505, 510, 524, 538, 557,
600, 607, 612, 683, 687, 723, 727, 732)

çünki : çünkü (130, 160, 217, 226, 234, 245, 266, 302, 316, 336,
393, 455, 500, 611, 719, 726)

D

dād kıl-: adāletli olmak, doğruluk

d.k.-asun (523)

dağı : dahi (de, da) (4, 5, 32, 34, 45, 53, 55, 57, 71, 92, 116,
146, 197, 219, 227, 290, 320, 325, 326, 340, 367,
393, 428, 435, 467, 489, 491, 493, 528, 545, 55,

- 606, 613, 617, 631, 641, 643, 648, 689, 710, 738,
746)
- dāim : dāima (269, 480)
d.-a (495)
- dārgir : kavga, savaş (624,)
- dāsitān : destan (12, 167,)
- dāsitān ol- : destan olmak
d.o.-a (150, 165,)
- da‘vacı ol- : şikayet etmek
d.o.-an (629,)
- de- : bkz. “di-“ : demek
d.-r (590,)
- dede : babanın veya annenin babası, büyük baba (506,)
d.-m (77,)
d.-müñ (179,)
d.-ñüz (237,)
- deg- : değmek, dokunmak ()
d.-dirür (637,)
d.-me (672,)
d.-ür (309,)
- degin : değin (58, 313,)
- degül : değil (521,)
- dek : dek, kadar (516, 601,)
- delü : aklını yitirmiş olan, mecnun (457,)
d.-misin (456,)
- dem : an (175, 191, 236, 366, 385, 519, 534, 637, 649, 724,)
d.-idür (624,)
- dep- : depmek
d.-ere (422)
d.-di (148, 311, 346, 349, 356, 627, 633, 641, 658,)
d.-e depe (tepe tepe, dürtmek, kakıştırmak) (443)
- depele : tepelemek
d.-di (423, 648,)
- derd : dert (171,)
d.üm (332,)
d.-ümüze (184,)
d.-üñe (738,)
- dervīř : dervīř (47, 50, 59, 62,)
d.-e (52, 57,)
d.-i (51,)
- destūr : izin, müsāade (529,)
d.-uñla (25, 31)
- destūr ol- : izin almak
d.o.-ub (26)
d.o.-sun (528)

- devlet : devlet
 d.-i (560,)
 d.-ine (187,)
 d.-leri (698,)
 d.-üñ (189, 449,)
- dırāz : uzun (aslı “derāz” dır.) (593)
- dib : dip
 d.-inden
 d.-ine (352, 377,)
- dīdār : yüz, çehre
 d.-ın (48,)
- di- : bkz. “de-“ : demek, söylemek
 d.-di (30, 31, 87, 126, 142, 204, 284, 285, 296, 376, 378, 464, 477, 484, 486, 497, 512, 518, 520, 549, 564, 682, 685, 701, 713, 714,)
 d.-diler (50, 66, 69, 189, 242, 267, 449, 543,)
 d.-digüme (697,)
 d.-dügüñ (411,)
 d.-düler (246,)
 d.-düm (198, 409,)
 d.-nmedi (519)
 d.-me (418, 513,)
 d.-r (37, 89, 90, 136, 153, 175, 196, 198, 358, 465, 472, 529, 580, 646, 686, 695,)
 d.-rdi (37,)
 d.-rler (155, 396,)
 d.-rsiz (67,)
 d.-sün (450)
 d.-yedüm (700,)
 d.-yelüm (692,)
 d.-yeyim (110,)
 d.-yü (62, 122, 135, 138, 400,)
 d.-yüben (65, 162, 266, 434, 478,)
 d.-yübün (740,)
 d.-yüp (158, 488,)
- dil : dil (404,)
 d.-den (10,)
 d.-inde (453, 655,)
 d.-ine (493,)
 d.-lerine (480,)
 d.-ünde (62,)
 d.-üñden (5,)
- dile- : dilemek (682,)
 d.-di (383, 413,)
 d.-gi (297,)

- d.-gim (589,)
d.-r (715,)
d.-rse (1,569,)
d.-rseñ (8, 742,)
d.-rsiz (255,)
- dilr : yürekli, cesur (648)
- din : din (9, 417, 473, 482, 488, 504, 699, 731, 738,)
d.-e (24, 498)
d.-i (20)
d.-idurur (699)
d.-üm (419)
d.-üñ (741)
- dök- : dökmek
d.-di (185, 611, 664)
- dön- : dönmek (696)
d.-di (719, 724)
- dört : dört sayısı (9, 112, 346, 358, 481, 483, 494, 508, 741)
- dur- : durmak
d.-dı (71)
d.-ğıl (23)
- dut- : 1- tutmak 2- bir iş yapmak 3- oruç tutmak 4- yer tutmak 5- yol tutmak 6- yüz tutmak, yüzünü dönmek 7- titreme tutmak 8- söz tutmak
d.-a (720)
d.-ar (2, 509)
d.-alum (66)
d.-am (686)
d.-asın (417)
d.-dı (113, 146, 241, 380, 382, 384, 524, 537, 579, 618, 637, 644, 652, 653, 714,)
d.-dılar (58, 70, 72, 711,)
d.-dum (166)
d.-duñ (212, 386,)
d.-muşam (470,)
d.-muşdurur (698,)
d.-up (98,)
- duy- : duymak, işitmek
d.-arsa (121)
d.-madı (325)
- düğün : düğün (168)
- dükel : hepsi, tamamı
d.-i (68, 280)
- düldül : Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye verdiği kır at (286, 314, 336, 337, 339, 341, 343, 665)
d.-den (315, 360,)

- d.-e (327, 338, 668)
d.-i (318, 335, 340, 349, 356, 374, 376, 409, 667,)
d.-ine (361,)
d.-ini (311)
d.-üñ (339, 344, 353,)
d.-üyle (660)
dün : gece (383,)
dün buçuğı ol-: gece yarısı olmak
d.b.o.-muş (352)
dün ü gün : gece gündüz (5, 407)
dünyā : dünya (40, 477, 581,)
d.-da (479, 506)
d.-dan (692)
dürüst : doğru (741)
düşmān : düşman
d.-laruñ(189)
d.-uñ (495)
düş- : düşmek
d.-di (115, 116, 117, 261, 312, 323, 440, 517,
537, 541, 544, 602, 657, 671,)
d.-er (117, 674,)
d.-en (163,)
d.-me (594,)
düz- : düzmek, dizmek
d.-di (43, 596,)

E

Ebu Türāb : Hz. Ali'nin lākaplarında biri (462)

egrü : eğri (3)

ehl-i dil : gönül ehli (404,)

el : el

e.-e (614,)

e.-i (170, 561,)

e.-in (239, 649)

e.-ini (241)

e.-ine (116, 588, 627, 634, 643)

e.-indeki (109)

e.-inden (327, 330, 638,)

e.-leri (171,)

e.-üm (165)

e.-üme (127,)

e.-ünde (427)

- e.-üñe (193)
- eldür- : öldürmek
e.-üñ (632)
- elegim şagma : semā, gökkuşağı (604)
- elem : dert, keder (645)
- elet- : iletmek
e.-e (2)
e.-di (59, 722)
- elmās : elmas (195)
- emr : emir
e.-idür (296)
- emir : emir (519)
- er : 1-erkek kişi, 2-yiğit, kahraman, 3-asker, 4-Bektāşilerde
erenler (11, 106, 260, 466,)
e.-enler (107, 737,)
e.-i (106, 399,)
e. idi (581,)
e.-lik (137, 152, 489,)
- er- : ermek, ulaşmak
e.-di (492,)
e.-digi dem (649,)
e.-ip (520,)
- eren : mānevī olgunluğa ermiş kimse
e.-ler (107, 625, 737,)
e.-lere (17,)
- eri- : erimek (622)
- erte : bkz. “irte”, ertesi gün, sabah (168,)
e. oldı (186, 622,)
e.-sin (742,)
- esenle- : esenlik dilemek, vedalaşmak
e.-di (376,)
e.-şüben (727,)
- esİR it- : esir etmek
e.i.-mek (156,)
- esirge- : esirgemek, korumak
e.-me (204)
- eş : 1-eş, 2-arkadaş, dost (133,)
- eşek : eşek (440,)
- eşit- : işitmek, duymak
e.-(d)üñ (52,)
- ev : ev (35,)
e.-de (25, 35, 43, 81, 263,)
e.-e (232, 234, 262,)
e.-i (80,)
e.-inde(34,)

- e.-ine (26, 59,)
e.-ümüzde (51,)
e.-üñ (572, 578,)
evvel : önce (126,)
eyit- : bkz. ayıtmak : söylemek, demek
eyle : öyle (237, 599, 600,)
eyle- : eylemek, yapmak, söylemek
e.-di (197, 484, 647)
e.-gil (29)
e.-medi (689,)
e.-sün (553,)
e.-yelüm (211, 691)
e.-yesiz (91,)
e.-yem (168, 429,)
ezber it- : sürekli zihinde tutmak
e.i.-di (493)

F

- faḥr : şeref, kıvanç (12)
fāriğ : elini eteğini çekmek, vazgeçmek, ayrılmak (316)
Fāṭimā : Peygamber Efendimizin, Hz. Hatice'den olan dört
kızından en küçüğü (25, 28, 29, 46, 49, 736)
F.-ya (56)
Fāyide : fayda (228)
Felek : gökyüzü, semā
f.-de (351)
fesād : fenalık, kötülük
f.-a (38,)
feth : açma, açılma (274, 731)
f.-ini (497)
feth eyle- : fethetmek
f.e.-yüp (271)
feth id- : fethetmek
f.i.-er (274)
fermān : ferman, buyruk (319,)
feryād : bağışma, yakınma (383, 540)
feryād u fiğān eyle- : ağlayıp inlemek
f.f.e.-r (173)
f.e.-ye (383)
fiāl : işler, ameller (bkz. Bed-fiāl) (141,)
fidā ol- : fedā olmak
f.o.-sun (55,)

fiğān	: feryad, bağıırıp çağırılmak	(173, 346)
fiğān kııl-	: feryad etmek	
	f. kı.-dı	(657)
fıkr	: fikir	(323, 429,)
fıkr eyle-	: düşünmek	
	f.e.-dı	(125,)
fırāķ	: ayrılık, hicran	(39, 289, 294,)
	f.-a	(290)
	f.-ın	(365,)
fitne	: fesat, belā	(141,)
fırşat ol-	: fırsat olmak	
	f.o.-ub	(218)

G

ğani	: zengin, varlıklı	(84,)
ğazā	: savaş	(19, 45,)
	ğ.-ya	(29, 30,)
gebe	: gebe, hamile	
	g.-dür	(495,)
gece	: gece	(557)
	g.-ki	(562,)
geç-	: geçmek	(140)
	g.-en	(713)
	g.-er	(666,)
	g.-erdi	(583,)
	g.-er iken	(647, 652,)
	g.-dı	(592,)
	g.-ti	(557)
geh	: bazen	(17,)
gel-	: gelmek	(677, 696,)
	g. berü	(193, 216,)
	g.-dı	(26, 28, 47, 50, 62, 86, 129, 131, 177, 188, 194, 206, 226, 232, 319, 326, 344, 382, 385, 402, 421, 424, 444, 511, 530, 570, 582, 639, 665, 674, 688, 705, 729, 734)
	g.-e	(135, 217, 223, 279, 310, 706,)
	g.-en	(437,)
	g.-esin	(219, 388,)
	g.-diler	(98, 112, 160, 161, 192, 281, 448, 547, 709,)
	g.-dim	(30, 402, 403, 446,)
	g.-diği	(120,)
	g.-düñ	(139, 141, 445, 452,)
	g.-düñüz	(237,)

	g.-dügüm	(453,)
	g.-dügi	(733)
	g.-dügin	(180, 182,)
	g.-dügin	(450,)
	g.-dügüñ	(398,)
	g.-düm	(454,)
	g.-ince	(84, 268, 409,)
	g.-iñüz	(190,)
	g.-ip	(389,)
	g.-ir	(345,)
	g.-medi	(499, 504,)
	g.-se	(103,)
	g.-sin	(152, 458,)
	g.-sün	(629,)
	g.-üb	(711)
	g.-üben	(717, 736,)
	g.-üñ	(250, 253, 632,)
	g.-üp	(386,)
	g.-ür	(243, 263, 275, 354, 377, 531, 557, 598, 609, 650, 704, 728, 732)
	g.-ürler	(24,)
	g.-r mi	(230,)
	g.-ürse	(218,)
genc	: hazine	(725)
ger	: eğer	(8, 22, 121, 123, 460, 465,)
gerek	: gerekli	(29, 37, 140, 169, 359, 417, 523, 693,)
	g.-se	(139, 529, 606,)
	g. ola	(37)
gerçek	: gerçek	(26, 28, 275,)
getir-	: getirmek	
	g.-eyim	(255,)
getür-	: bkz. “getir-“	(4, 472, 646, 715,)
	g.-e	(305,)
	g.-di	(258, 412, 485, 655,)
	g.-üñ	(702,)
	g.-ür	(644, 708,)
	g.-ürler	(479,)
gey-	: giymek	
	g.-ür	(257,)
gezle-	: gezlemek, okun gezini kirişe yerleştirmek	
	g.-di	(650)
gice	: bkz. “gece”	(52, 53, 58, 229, 256, 276, 709)
giçün	: güç	(262,)
gidüben	:	(718,)
gine	: bkz. yine	(212, 272,)

gir-	: girmek	
	g.-di	(235, 241, 570, 627, 661, 664,)
	g.-diler	(242, 244, 571, 603,)
	g.-e	(127, 429, 429,)
	g.-er	(498,)
	g.-eyim	(430,)
	g.-megil	(224,)
	g.-mez	(594,)
	g.-üben	(580, 671,)
	g.-ür	(116,)
girü	: geri	(125, 250, 300, 436, 556,)
giri	: bkz. "girü" geri	(345,)
git(d)-	: gitmek	
	g.-di	(318, 339, 582, 705,)
	g.-diler	(74, 170, 191, (t)727)
	g.-dügini	(601,)
	g.-e gide	(319, 569,)
	g.-er	(39, 115, 117, 274, 301, 312, 323, 338, 340, 602, 724,)
	g.-ersevüz	(368,)
	g.-erem	(31, 306,)
	g.-elüm	(79, 681,)
	g.-en	(370,)
	g.-eyim	(124, 321, 430,)
	g.-meyelüm	(367, 692,)
	g.-mişem	(408,)
	g.-mişti	(271,)
	g.-mişler	(305,)
	g.-ti	(44, 45,)
gizle-	: gizlemek	
	g.-di	(534,)
gizlü	: gizli	(558,)
gögs	: göğüs	
	g.-ine	(612)
	g.-ü	(613,)
gök	: gökyüzü	(130, 426,)
	g.-den	(579,)
	g.-yüzünü	(113,)
göñ(ü)l	: gönül	(720,)
	g.-in	(714,)
gör-	: görmek	(12, 38, 41, 71, 89, 159, 252, 301, 323, 546, 635, 651, 659, 675, 737)
	g.-di	(119, 120, 208, 303, 349, 351, 357, 385, 424, 425, 442, 572, 573, 578, 579, 585, 589, 609, 611, 636, 641, 648, 658, 667, 670, 735,)

	g.-diler	(244, 245, 249, 302, 539, 571, 603,717)
	g.-dü	(284, 342, 353, 509, 588,)
	g.-düler	(160, 162, 538,)
	g.-düñi	(742,)
	g.-e	(127, 144,)
	g.-elim	(84,)
	g.-elüm	(230, 703,)
	g.-em	(420,)
	g.-esin	(221,)
	g.-esiz	(48,)
	g.-eyüñ	(515,)
	g.-eyim	(126, 205, 306, 310, 369, 586, 601,)
	g.-işür	(734, 736,)
	g.-medi	(329, 381, 645,)
	g.-medüm	(290, 365,)
	g.-mek	(359,)
	g.-memisin	(435, 436,)
	g.-meze urup	(439,)
	g.-señ	(155,)
	g.-sün	(567,)
	g.-üben	(56,)
	g.-üñ	(444,)
	g.-üñüz	(93,)
	g.-üp	(277, 540,)
	g.-ür	(39, 399, 587,)
	g.-ürlerdi	(15,)
görüŝ-	: görüŝmek	
	g.-ür	(281,)
göre	: göre (aña göre: ona göre)	(452, 545,)
	g.-dür	(723)
götür-	: götürmek	(4)
	g.-di	(186,)
	g.-diler	(239,)
	g.-üñ	(236, 254,)
	g.-üp	(591, 592)
	g.-ür	(195, 243,)
gövde	: gövde	
	g.-den	(539)
göz	: göz	(103,)
	g.-i	(92, 143, 509,)
	g.-idür	(399,)
	g.-lerin	(361,)
	g.-in	(385, 441, 471,)
	g.-iñ	(742,)
	g.-ine	(319,)

	g.-lerinden	(154, 172, 174, 247, 335,)
	g.-lerini	(323,)
	g.-lerüm	(330,)
	g.-üm	(329,)
	g.-üm yaşına	(307)
gözet-	: gözetmek, bakmak	
	g.-meyelüm	(367,)
gözle-	: gözlemek	
	g.-di	(650,)
gözyaşı	: gözyaşı	
	g.-n	(185)
gulām ol-	: köle olmak	
	g.o.-dum	(721)
gün	: gün	
günāh ol-	: yazık olmak	
	g.o.-a	(521,)
güzīn	: f. Seçilmiş, beğenilmiş. (231,)	

H

haber	: Havādis, bilgi.	(396, 457,)
	h.-im	(123,)
	h.-i	(179,)
	h.-in	(359, 415, 444,)
	h.-ini	(450,)
	h.-ler	(199,)
	h.-üñ	(157, 466,)
haber eyle-	: haber vermek	
	h.e.-ñüz	(132,)
haber ol-	: haber verildi	
	h.o.-dı	(729)
	h.o.-urdu	(275)
habīb	: dost, seven	(ḥabīb, 486,)
	h.-üm	(477, 478,)
ḥadiṣ	: Peygamber Efendimizin söz, emir ve hareketleri. (325,)	
Ḥaḳ	: Hak, Allah, ilah; * doğru, * pay, hisse (7, 8, 21, 48, 55, 64, 92, 421, 296, 438, 477, 487, 490, 493, 497, 742,)	
	h.-a	(307, 474, 696, 743)
	h.-ı	(653, 693,)
	h.-ka	(71, 78, 474,)
	h.-kı	(41,)
	h.-kın	(629,)

	h.-kuñı	(525, 529,)
	h.-kuñuz	(632,)
Haqq	: Hak, Allah (şeddeli yazılmış)	
	h.-uñ	(297,)
halâyık	: halaik, cāriye	(34, 56,)
hāl	: durum, vaziyet	(180, 298, 320, 542,)
	h.-dür	(178,)
	h.-i	(296, 313,)
	h.-idi	(177,)
	h.-im	(410,)
	h.-in	(46, 375, 394,)
	h.-ini	(285, 507,)
	h.-imüz	(246,)
	h.-iñ	(240,)
	h.-üm	(328,)
	h.-ümi	(372,)
	h.-üñ	(448,)
	h.-iñü	(387,)
halıce	: İçinde hurma ıslanmış süt. * Üzüm sıkıntısı. (243,)	
hamle it-	: Hücüm etme, saldırış.	
	h.i.-iler	(546,)
hamle eyle-	: hamle yapmak	
	h.e.-di	
hān	: han	
	h.-ına	(567,)
harāb	: Viran, yıkık.	(287,)
harb	: bkz. “gaza”, savaş	
	h.-e	(625,)
harīf	: rakip	
	h.-i	(489,)
hasret	: hasret	(176, 718,)
	h.-i	(332,)
	h.-ler	(736,)
	h.-üyle	(330,)
Hāşimi	: Peygamber Efendimizin kabilesinden gelenler	
	h.-yem	(463,)
hatm	: Kur'an-ı Kerim'i veya herhangi bir şeyin sonu	
	h.-idür	(120,)
hava	: hava	
	h.-ya	(591)
havale	: Bir işi başka birisine bırakma, ısmarlama (635,)	
havf	: korku	(468, 522,)
haykır-	: yüksek sesle bağırma	
	h.-dı	(638,)

- ḥayr : hayır, bağış
ḥ.-ın (39,)
- hayrān : büyülenmek (56,)
- ḥāzır ol- : hazır olmak
ḥ.o.-dı (610)
- ḥāzır ol- : hazır olmak
ḥ.o.-ğıl (376)
- ḥāzret : saygı ifade etmek için büyüklere verilen unvan ()
ḥ.-ine (86, 131, 293, 561, 642, 690, 707,)
ḥ.-inde (61,)
- helāk ol- : * Yıkılma, mahvolma.
h.o.-ur (400,)
- hele : hele (168, 169, 366,)
- hem : hem (27, 33, 46, 58, 60, 100, 161, 171, 173, 182, 215, 220, 228, 232, 237, 239, 258, 265, 277, 224, 231, 342, 363, 391, 478, 494, 500, 506, 590, 640, 644, 653, 664, 668, 687, 693, 739, 740, 741,)
- hemān : hemen (36, 166, 346, 614,)
h.-dem (347,)
- hemīn : tıpkı bu, bundan (414,)
- hemīşe : bkz. “dāim” , daimā (189,)
- hep : hep (496, 709,)
- her : her (1,106,123,186,285,399,581,710, 723)
- hergīz : asla, kat’iyyen (333,)
- hergūn : hergün (72,)
- herze : (f) Boş söz. (642,)
- heybet : güçlü ve kuvvetli hal (676,)
h.-e (619,)
h.-i (538,)
h.-in (641, 658,)
h.-inden (604, 670,)
h.-ini (621,)
- ḥızmet : hizmet (34)
- ḥızmet id- : hizmet et-
ḥ.i.-er (269)
- hiç : hiç (149, 151, 176, 182, 198, 204, 222, 290, 319, 328, 365, 389, 398, 402, 466, 645)
- ḥikāyet : anlatmak (542)
ḥ.-in (270,)
- ḥikāyet eyle-: anlatmak
ḥ.e.-di (298, 542,)
- Himmet : yardım (373,)
h.-iyle (307,)
h.-üñde (362,)
- Himmet ol-: yardımcı olmak

	h.o.-sun	(310)
hişār	: kale duvarı	(357, 362,)
ħod	: *(f) kendi, * miğfer, baş zırhı	(17, 39,)
hoş	: güzel, iyi	(226, 227, 257, 714,)
hoş ol-	: iyi olmak	
	ħ.o.-a	(225,)
ħurd	: ufak, ince kırık	(640,)
ħurd eyle-	: kırıl-	
	ħ.e.-di	(434, 640,)
hücre	: hücre	(241,)
hüküm it-	: emir vermek, söylemek	
	h.i.-di	(190,)
hüküm kııl-	: emir vermek	
	h.ķ.-dı	(630,)

I

ismarla-	: sipariş verme, emanet etme	
	ı.-ñ	(307,)
ışığ	: ışık	
	ı.-ı	(244,)

İ

id-	: etmek, eylemek, yapmak	
	i.-e	(482, 569,)
	i.-erem	(31,)
	i.-esin	(228,)
	i.-eyim	(167, 430, 465,)
	i.-üb	(554,)
	i.-üñ	(549,)
idi	: idi (Ekfiilin hikāyesi)	(13, 14, 15, 16, 27, 32, 33, 34, 105, 108, 109, 111, 130, 137, 154, 155, 158, 165, 173, 174, 238, 274, 279, 292, 311, 352, 581, 637, 672,)
iftār it-	: oruç amak	
	i.i.-diler	(267)
iħsān id-	: iyilik yapmak	
	i.i.-er	(39)
iħtiyār ol-	: yaşlanmak	
	i.o.-dı	(737)

iç	: içeri	
	i.-erü	(242, 244, 425, 429, 436, 437,)
	i.-imde	(332,)
	i.-i	(342, 578,)
	i.-in	(35,)
	i.-ine	(95, 341, 477, 597, 630, 661,)
	i.-inde	(98, 183, 384, 388, 501,)
	i.-indedir	(699,)
	i. idi	(137,)
içinde	: * Bu zaman zarfında	(108, 137, 566, 659,)
içre	: içinde	(89, 249, 251, 468, 489, 581,)
içün	: için edatı	(40, 222, 490, 737,)
ikrār	: Kabul etmek, söylemek. Karar vermek.	(4, 5, 6, 692,)
	i.-uñı	(9, 741,)
ikrār eyle-	: söylemek	
	i.e.-di	(481)
	i.e.-gil	(5)
ikrār it-	: karar kılmak	(6)
iken	: iken	(522, 526, 647, 650)
iki	: iki	(181, 190, 249, 251, 260, 345, 470,)
	i.-ncisi	(486, 488, 545, 653,)
	i.-ye	(672,)
ikindin	: ilkindi, öğle ile akşam arası	(408,)
	i.-si	(32,)
ilāhi	: Allah cc.	(184, 317, 323, 333, 472,)
ile	: ile	(16, 32, 39, 42, 73, 111, 129, 153, 156, 203, 220, 223, 310, 323, 474, 485, 490, 587, 692, 703, 713, 734, 742, 744)
ilerü	: ileri	(193, 243, 511, 530, 709)
ilet-	: ulaştırmak, götürmek, söylemek	(94,)
	i.-diler	(170,)
	i.-mişem	(470,)
	i.-sen	(299,)
	i.-ti	(97, 234,)
illā	: ille	(117,)
imām	: * imam * Hz. Ali (R.A.) ve neslinden gelen zāt.	(660, 714, 719)
īmān arz kıl-	: iman etmek	
	ī.a.k.-uñ	(662)
imdi	: (uş emdi > şimdi)	(23, 31, 36, 88, 102, 105, 110, 115, 203, 233, 240, 264, 270, 312, 340, 376, 433, 532, 533, 572, 621, 629, 636, 660, 696)
ināyet kıl-	: iyilik yapmak	(590,)
ir-	: bkz. “er-“ Ulaşmak,	
	i.-di	(28, 128, 160, 165, 352, 667,)

	i.-diler	(280, 302, 716, 725,)
	i.-iştir	(38, 734, 736,)
	i.-iştir	(743)
	i.-medüm	(290,)
	i.-señ	(155,)
İrte ol-	: bkz. “erte”, ertesi gün olmak	
	i.o.-dı	(60,)
ise	: ise	(2, 24, 79, 140, 255, 300, 370, 686, 695)
	i.-ñ	(142, 225, 697,)
iste-	: istemek	
	i.-di	(85,)
	i.-rem	(403, 454,)
	i.-yiser	(215,)
	i.-yü	(74, 217, 306, 321, 402, 705,)
iş	: iş	(2, 203, 218, 624,)
	i.-e	(57, 88)
	i.-i	(7,102,121,225,473,526,620,702,723)
	i.-ime	(594,)
	i.-in	(2, 198,)
	i.-ine	(44,)
	i.-ini	(719,)
	i.-ler	(490,)
	i.-leri	(710,)
	i.-üm	(305, 472,)
	i.-üñ	(202, 225,)
	i.-üñde	(41,)
işbu	: bu, işte bu	(86, 92, 131, 282, 293, 323, 518, 749)
işit-	: bkz. “duy-“, işit-, dinlemek	(18, 4, 74, 89, 233, 401, 433, 438, 633, 639,)
	i.-di	(143,226,261,471,507,665,683,687,732)
	i.-diler	(455,)
	i.-se	(502,)
işle-	: işlemek	
	i.-r	(225, 490,)
	i.-dügin	(490,)
işret	: içki âlemi, alkol kullanma	(425,)
it	: köpek	(433, 512,)
	i.-e	(524, 530,)
	i.-üñ	(546, 547, 656,)
it-	: bkz. “id-“, etmek, yapmak	(529)
	i.-di	(289, 550)
	i.-digi	(496,)
	i.-dük	(743, 744,)
	i.-düm	(722,)
	i.-diñüz	(284,)

iv	: bkz. “ev”	
	i.-e	(234,)
ivāz	: bedel, karşılık olarak verilen şey	
	i.-in	(54,)
iy	: “ey” seslenme nīdası (6, 33, 40, 71, 75, 89, 100, 106, 128, 134, 141, 153, 155, 175, 179, 212, 240, 260, 264, 265, 282, 288, 314, 316, 348, 353, 380, 386, 397, 406, 413, 416, 421, 435, 441, 453, 456, 459, 461, 473, 500, 506, 518, 536, 573, 580, 589, 590, 593, 596, 605, 614, 630, 633, 643, 646, 679, 692, 710, 728, 729, 737,)	
iz	: işaret, gösterge	
	i.-ini	(303,)

K

ķabile	: oymak	(461,)
	ķ.-sin	(185,)
ķabūl	: kabul	(42, 331, 748,)
ķabūl eyle-	: kabul etmek	(220, 331)
ķabūl ķıl-	: kabul etmek	
	ķ.ķ.-a	(568)
ķabul id-	: kabul etmek	
	ķ.i.-üb	(21)
ķabul it-	: kabul etmek	(748)
	ķ.i.-di	(231,)
ķaç-	: kaçmak	
	ķ.-ar	(116, 335,)
ķadar	: kadar	(300, 304,)
	ķ.-dur	(476,)
	ķ.-dururur	(505,)
ķadem	: bkz. “ayağ” , ayak	
	ķ.-üñ	(363,)
kāfir	: Allah'ı inkār eden. Dinsiz.	
	k.-e	(178,)
ķaķ-	: itmek, vurmak	
	ķ.-dı	(422,)
ķaķın-	: öfkelenmek	
	ķ.-ındı	(421,)
ķal'a	: kale	(356, 369, 377, 666, 719,)
	ķ.-da	(395,)
	ķ.-nuñ	(394,)

	ķ.-sıdur	(398,)
	ķ.-sın	(730,)
	ķ.-ya	(389,)
	ķ.-yı	(359, 367,)
ķal-	: kalmak, durmak	
	ķ.-a	(167, 205, 368,)
	ķ.-asız	(90,)
	ķ.-ayduñ	(515,)
	ķ.-dı	(619,)
	ķ.-dılar	(56,)
	ķ.-dum	(403,)
	ķ.-madı	(81, 114, 319, 584,)
	ķ.-masun	(177,)
	ķ.-maya	(584,)
	ķ.-mayupdur	(40,)
	ķ.-mışdurur	(151,)
	ķ.-ur	(37, 268,)
ķamet	: Namaz kılmak için okunan ezan. * Endam.	
	ķ.-i	(574,)
ķamu	: bkz. "hep", hepsi (188, 393, 410, 424, 428, 456, 490, 558, 679, 705, 706, 710, 715, 733,)	
	ķ.-sı	(160, 280,)
ķanat	: kanat	
	ķ.-landı	(340,)
ķan	: kan	(150,)
	ķ.-a	(143,)
	ķ.-ın	(547, 553,)
	ķ.-ına	(555,)
	ķ.-lulara	(623, 630,)
	ķ.-lusına	(569,)
	ķ.-umuza	(224,)
	ķ.-uñuzı	(624,)
ķan revān ol-	: kan gölüne dönmek	
	k.r.o.-ub	(538)
ķanca	: nereye	(321,)
ķançaru	: kancaru, nereye, neresi (295, 406,)	
ķanda	: nerede, nereye	(592,)
ķandil	: mum, lamba	(251, 428,)
ķanı	: hani, nerede	(294, 580,)
ķapu	: kapı	
	ķ.-cıları	(424,)
	ķ.-dan	(51, 235,)
	ķ.-sın	(241,)
	ķ.-sından	(666,)
	ķ.-sına	(392,)

	ķ.-sını	(603,)
	ķ.-ya	(4, 47,)
	ķ.-yı	(571,)
ķarañu	: karanlık	(113, 342,)
ķarār eyle-	: karar vermek	
	ķ.e.-di	(548)
ķarār ķıl-	: karar vermek	
	ķ.ķ.-dı	(623, 628)
ķardaş	: kardeş	(331,)
	ķ.-ların	(443,)
ķarşu	: karşı	(160, 192, 276, 356, 514, 531, 569, 607, 612, 619, 644, 676, 678, 681, 736,)
	ķ.-şuña	(522,)
ķaşd	: kasıt, canına kast etmek	
	ķ.-ına	(262, 617,)
ķaşd eyle-	: kastetmek	
	ķ.e.-di	(530)
ķat	: nezd, mevkii, yan	
	ķ.-ına	(25, 86, 131, 191, 195, 293, 382, 430, 448, 561, 604, 642, 643, 682, 690, 694,)
	ķ.-ında	(1, 14, 64, 400, 458, 707,)
	ķ.-ından	(27, 739, 742,)
	ķ.-uña	(520,)
ķat-	: katmak, eklemek	
	ķ.-ıldı	(355,)
ķatı	: çok, pek sıkı, fazla	(535, 537, 712,)
ķatlı eyle-	: öldürmek, katletmek	
	ķ.e.-di	(488,)
ķavl	: kavi, karar, söz, yemin	(548,)
	ķ.-e	(562,)
	ķ.-ümüzdevüz	(563,)
ķavl eyle-	: anlaşma yapmak	
	ķ.e.-yelüm	(552)
Ķaynata ol-	: kayın baba olmak	
	ķ.o.-dı	(487,)
ķayu	: kaygı	(705,)
kelām	: söz, laf	(233, 749)
kemend	: hayvanların yuları, ip	(360, 379,)
	k.-i	(379,)
	k.-ini	(378,)
	k.-üñ	(380,)
kemter	: f. Aciz. İtibarsız. eksik olan	(250,)
kendi	: kendi, özü	(159, 375,)
kendüzi	: kendi özüne, kendine	(226,)
	k.-m	(329,)

	k.-n	(287, 683,)
	k.-ne	(319,)
kendü	: kendi	(109, 124, 125, 632, 654,)
	k.-ye	(8,125, 722,)
	k.-yi	(432,)
kerem	: izzet, şeref, ināyet, ikram	(300, 331)
kerem it-	:	
	k.i.-sün	
kerīm	: Her şeyin iyisi, faydalısı.	(590,)
	k.-sin	(592,)
kes-	: kesmek	
	k.dim	(392,)
	k.-elim	(196,)
	k.-ilen	(201,)
key	: çok, pek, iyice	(576,)
kez	: kez, sefer, defa	(106, 364, 399, 433,535,541,589, 671)
kıç	: arka, popo	
	ķ.-ına	(661,)
ķıl	: kıl	
	ķ.-ı	(645,)
ķıl-	: kılmak	(606, 741)
	ķ.-asız	(624,)
	ķ.-dı	(651, 655, 659)
	ķ.-maya	(605,)
	ķ.-maz	(620,)
	ķ.-uñ	(565)
	ķ.-ur	(636, 660)
ķılıc	: kılıç	(578, 661,)
	ķ.-ı	(595,)
	ķ.-ın	(646,)
ķın	: kılıç kılıfı	
	ķ.-ına	(688,)
	ķ.-ından	(646,)
ķırķ	: kırk	(575,)
ķıŗa	: kısa	(573,)
ķıŗas	: karşılaŗtırmak	(677,)
ķi	: ki	(11, 31, 37, 73, 95, 107, 147, 163, 253, 255, 260, 404, 420, 446, 454, 585, 624, 662, 700, 701, 711, 731,)
ķim	: ki	(6, 19, 24, 34, 42, 51, 66, 69, 77, 78, 82, 84, 88, 96, 127, 129, 133, 139, 140, 141, 151, 156, 1, 59, 177, 180, 189, 200, 214, 223, 282, 395, 403, 420, 425, 437, 445, 456, 543, 551, 572, 595, 597, 605, 613, 620, 634, 636, 639, 662, 665, 666, 669, 672, 673, 676, 682, 688, 695, 705, 720, 721, 722, 730,)

- kimesne : bkz. "kimse" (176, 389, 402, 499)
kimse : kimse, kişi (506, 620, 676, 680,)
k.-ye (40, 333, 334,)
Kird-gār : Allah (372)
kişi : kişi, şahıs, adam (121, 386, 388, 396, 481, 584,)
592, 604, 620, 723,)
k.-den (624, 632,)
k.-dür (163, 404, 449, 514,)
k.-nüñ (443, 483, 494,)
k.-sin (359, 445, 4 51)
k.-siz (132,)
ķo- : koymak (24,)
ķ.-dı (77, 99, 264, 497, 654,)
ķ.-dılar (140,)
ķ.-dum (409,)
ķ.-madı(384, 412, 613,)
ķ.-az (696,)
ķ.-ñ (528,)
ķ.-yar (245,)
ķ.-yup (367, 417, 419, 693,)
ķolay : kolay (218, 305, 472, 595, 646,)
ķolay it- : kolaylaştırmak (473)
ķorķ- : korkmak
ķ.-mañ (248,)
ķ.-maz mısız (135,)
ķorı- : korumak
ķ.-dı (670,)
ķoy- : bkz. "ko-" koymak
ķ.-ar (245,)
ķ.-arlar (247,)
ķ.-dı (688,)
ķ.-ub (367, 417, 419, 693,)
ķoyın : koyun (674)
ķös : savaş davulu
k.-i (625,)
ķöti : kötü (538,)
ķöz : göz
k.-i (147,)
ķul : kul
ķ.-a (103,)
ķulağ : kulak
ķ.-umça (123,)
ķurt : kurt (674,)
ķurtar- : kurtarmak
ķ.-mağa (157,)

	ķ.-uvir	(184,)
ķurtul-	: kurtulmak	
	ķ.-a (695,)	
	ķ.-asın (221, 696,)	
	ķ.-ur (350,)	
ķuş	: kuş	
	ķ.-dur (340,)	
ķuşag	: kuşak	
	ķ.-ına (360,)	
ķuşan-	: kuşanmak, giyinmek	
	ķ.-dı (668,)	
ķuzı	: kuzu	
	ķ.-larım (250, 288, 368,)	
	ķ.-laruñdan (181,)	
küçük	: küçük (32, 578,)	
küffâr	: kâfirler (104, 119, 128, 180, 502,)	
küfr	: küfür	
	k.-i (417, 693,)	
	k.-i zünnârını (4,)	
küllı	: bütün, hepsi (148, 475,)	

L

lâin	: lânetlenmiş (196, 207, 511, 531, 649, 657,)	
	l.-üñ (534,)	
lâcnet	: Allah'ın rahmetinden mahrumiyet, uğursuzluk	
	l.-i (647,)	
	l.-üñ (656,)	
lâyık	: layık (148,)	
leş	: ölü	
	l.-in (392,)	
leşker	: bk. “er ”, asker (622, 661, 679,)	
	l.-e (658, 664, 676,)	
	l.-i (104, 160, 678,)	
	l.-üñ (659,)	
	l.-üñdir (118,)	
levn	: renk, boya	
	l.-e (186,)	
lütf	: iyilik, ihsan (684,)	
lütf id-	: iyilik yapmak	
	l.i.-señ (299,)	
	l.i.-üben (373,)	

M

maḥlūk	: Yaratılmış	
	m.-uñ	(75,)
maḥbūl	: beğenilen	(61,)
maḥşūd	: maksat, amaç	(584,)
	m.-um	(10,)
māl	: Varlık, servet	(38, 85, 720, 725, 728)
	m.-ın	(484,)
	m.-ından	(83,)
māʿlum	: bilinen	
	m.-dur	(320,)
maʿnī	: mā'nā, anlam	
	m.-sin	(746,)
	m.-sini	(464,)
masharaya al-	: komik bulup gülmek	
	m.a.-dı	(510)
ma'şum	: garip, gariban	
	m.-eyn	(129,)
	m.-ı	(192,)
	m.-lar	(194,)
	m.-laruñ	(313,)
mecāl	: güç, kuvvet	(328,)
meded	: yardım	(74,)
medh it-	: övmek	
	m.-di	(197,)
Medīne	: Hicazda Hz. Peygamberin (A.S.M.) türbesi bulunan şehirdir. Buranın İslâmiyyetten evvel ismi "Yesrib" idi.	(119, 126, 280, 460,)
	M.-de	(461,)
	M.-den	(271, 408,)
	M.-ye	(165, 371, 729,)
meger	: meğer	(544,)
melūl it-	: Mahzun, garip	
	m.i.-diñüz	(284,)
mel'ūn	: Lānetlenmiş. * Kovulmuş	(144, 153, 155, 156, 163, 394, 518,)
men' ol-	: Yasak etmek. Esirgemek.	
	m.-a	(96,)
menzil	: Konulacak, durulacak yer	(726,)
mescid	: Cami yerine kullanılan namaz yeri.	(254,)
meşgūl	: boş durmayan, çalışan	(61, 93, 99, 102, 130, 268, 716,)

- meşgûl ol- : bir şeylerle ilgilenmek
 m.o.-dı (99,)
 m.o.-uñuz (93)
 m.o.-ur (102, 268)
- medh it- : övmek
 m.i.-di (197,)
- mevc ol- : Dalga. * Titreşim, * devir-devre
 m.o.-ur (351,)
- mey : içki, şarap (425,)
- meydān : meydan, alan (625, 630,)
 m.-a (627,)
 m.-e (554, 623,)
 m.-ı (296,)
- mezīd : Çoğalma, büyüme (449,)
- mı : “mı” soru edatı (140, 444,)
 m.-dur (157, 466,)
 m. ki (182,)
 m.-sın (452, 467, 564,)
 m.-sız (135, 562, 631,)
- mi : “mi” soru edatı (149, 151, 230, 402,)
 m.-dir (457,)
 m.-dür (467,)
 m.-sin (181, 398, 435, 456,)
 m.-siz (135, 295,)
- miḥnet : Zahmet, eziyet. (103,)
 m.-i (267,)
- mihrāb : Camide imamın namaz kılariken cemaatin önünde
 durduğu yer. (249, 254,)
- Muḥammed : Son peygamber Hz. Muhammed (A.S.M) Efendimiz
 (295, 372, 476, 503, 535, 699,)
 M.-e (712)
 M.-i (467,)
- muḥanneṣ ol- : korkak, kalleş, alçak
 m.o.-a (11,)
- muḥibbī : Seven. Dost. * Kanunī'nin nazımında kullandığı
 mahlās.(362)
- muḳābil : Karşılık olan. Bedel (532,)
- muḳayyed ol- : sahip çıkmak
 m.o.-asız (90)
- murād : emel, istek
 m.-a (736,)
- Murtażā : Seçilmiş. * Hz. Ali'nin (R.A.) bir lākabı. (646, 669,)
- muṣḥaf : Sahife. * Kur'ān-ı Kerim'in bir ismi. (252,)

- Muṣṭafā : Peygamber Efendimiz. (238, 732,)
 M.-nuñ (494, 501, 503,)
 M.-ya (729, 749)
- muṭīr : İtaatli. Terbiyeli.
 m.-üñ ol- (686,)
- müctemīr : Topluca. Hepsi. (745,)
- mülk : Mal, yer
 m.-ine (45,)
- mü'min : Allah'a ve emirlerine iman eden (559)
 m.-e (391,)
 m.-lerüñ (213,)
- mü'min ol- : müslüman olmak
 m.o.-miş (732)
- münācāt eyle- : Cenab-ı Hakk'a dua ve niyazda bulunmak.
 m.e.-di (474,)
- mürsel : gönderilmiş * Peygamber
 m.-ler (7,)
- müslmān : Müslüman (253, 709,)
- müslman ol- : Müslüman olmak
 m.o.-alar (21)
 m.o.-dılar (709)
 m.o.-muşamdır (253)

N

- nā-bekār : işsiz, haylaz (119,)
- nāçar : çāresiz (116,)
- nafaqa : Geçim için lüzumlu olan şey. (35, 77)
- nafaqa ol- : hayır olsun
 n.o.-sun (83)
- nā-gāh : vakitsiz, ansızın (464,)
- nā-geh : bkz. nā-gāh. Ansızın (479,)
- nā-gehān : bkz. nā-geh. Ansızın, birden bire (113,)
- nā-ḥoş : kötü (225,)
- nakare : davul, kös
- namāz : namaz (712,)
 n.-dan (316,)
 n.-ın kıl (60,)
- nām-dār : ünlü, şanlı (33, 100, 106, 240, 386,)
- na'ra : yüksek sesle bağırarak
 n.-sın (665,)
- na'ra ur- : yüksek sesle bağırarak
 n.-ub (642, 663, 664,)

- n.-uban (628,)
- nasihāt eyle-: öğüt ver-
n.e.-di (227,)
- nazar : bakmak, göz atmak (44, 348, 425, 441, 467,)
n.-ıyla (78,)
- nazār eyle- : bakmak
n.e.-di (357,)
- nazār ol- : bakmak
n.o.-dı (502)
- nāzik : Zarif. İnce, (263,)
- ne : ne (1, 2, 11, 12, 18, 36, 39, 46, 50, 65, 71, 79, 88, 89, 93, 102, 105, 118, 121, 149, 162, 163, 175, 177, 178, 180, 211, 252, 255, 257, 300, 310, 350, 369, 386, 388, 396, 404, 445, 446, 449, 476, 484, 499, 514, 520, 533, 542, 550, 572, 651, 659, 660, 662, 677, 686, 695, 701, 731, 737,)
n.-ler (122, 132, 134, 138, 151,)
n.-dür (133, 296, 313, 703,)
n.-ye (139,)
n.-ydi (320,)
- Nebī : bkz. “Peygamber” (298,)
n.-ler serveri (18, 75, 181, 238,)
- neden : neden, niçin
n.-dür (282,)
- nefir : topluluk. * Harp için seferber olan cemaat. (626,)
- nefis : metinde “çok güzel” anlamında kul. (257,)
- nera : neresi
n.-dendir (450,)
- nesne : herhangi bir şey. Metinde “ekmek” anlamında kul.(48, 50, 51, 63, 79, 80, 81 82, 87,)
- nevbet : Nöbet, sıra. (199, 345,)
n.-ī (712,)
- neye : bkz. “neden”, niçin (444, 445, 450, 452,)
- neyle- : ne yapmak anlamında
n.-di (433, 635,)
n.-r (144, 242, 639,)
n.-sün (458,)
n.-yelüm (211,)
n.-yiser (532,)
- nice : * Nice, çok * Nasıl (164, 285, 298, 364, 369, 392, 429, 498, 569, 726, 728)
n.-dür (126, 152, 365, 466,)
n.-ler (38, 39,)
- nice ol- : nasıl olmak
n.o.-dı (110, 270, 296)

niçün	: bkz. “neden”	(212, 214, 282, 518,)
nihān	: gizli,	(558,)
niʿmet	: iyilik * yiyecek	
	n.-i	(267,)
nişān	: Alāmet, işaret,	(127, 463,)
nīşe	: kaval	(284,)
nit(d)-	: ne yapmak	(169,)
	n.-er	(115, 139, 159, 301, 321,340, 602,)
	n.-elüm	(79, 447, 681,)
	n.-em	(357, 505,)
	n.-eyim	(291, 321,)
	n.-diler	(74, 546,)
	n.-sün	(116,)

O

od	: ateş	(244, 332, 335, 439, 517, 671, 673,)
	o.-a	(365,)
	o.-dur	(334,)
	o.-ı	(294, 329, 333, 407,)
	o.-ına	(289,)
	o.-ından	(747,)
	o.-ıyla	(103,)
oğ(u)l	: oğul	
	o.-ıdur	(163, 164, 166,)
	o.-ıyuz	(142,)
oğlan	: oğlan, erkek	(132, 135,)
	o.-cuğ	(32,)
	o.-dur	(162,)
	o.-larına	(59,)
	o.-u	(190,)
oğ	: ok	(595, 649, 650, 652, 656,)
	o.-ı	(653,)
	o.-ını	(654,)
oğı-	: okumak	
	o.-dı	(325,)
	o.-duñ	(552,)
	o.-r	(129, 337,)
	o.-ya	(95,)
	o.-uyanı	(746,)
	o.-yu	(101,)

- o.-yuban (337,)
- ol : “ o ” şahıs zamiri (11, 12, 13, 17, 18, 26, 27, 32, 36, 42, 70, 77, 104, 110, 111, 119, 120, 128, 129, 136, 144, 146, 149, 161, 164, 175, 180, 190, 191, 196, 200, 201, 207, 212, 213, 221, 222, 238, 240, 269, 272, 297, 300, 305, 306, 313, 322, 339, 344, 345, 348, 350, 368, 373, 382, 429, 466, 467, 475, 487, 491, 492, 495, 501, 508, 510, 511, 514, 522, 530, 531, 534, 546, 547, 562, 571, 578, 585, 624, 632, 634, 636, 637, 640, 643, 653, 655, 656, 657, 669, 684, 713, 719, 735, 743,)
o.-dur (3, 4, 7, 220, 468, 681, 691,)
o.-durur (211,)
- ol- : olmak
o.-a kim (127, 368)
o.-asın (697,)
o.-aydı (515,)
o.-dı (72, 199, 260, 288, 315, 407, 485, 545, 614,)
o.-dıysa (285,)
o.-duğın (542,)
o.-ub (218)
o.-ur (11)
o.-uram (256, 461,)
o.-ursun (331,)
o.-masun (176,)
o.-maz (201,)
o.-muş (251,)
- olar : onlar
o.-a (548,)
- on : on (64, 260,)
- oñar- : onarmak, tamir etmek
o.-ıcı (3,)
- oruc : oruç (58, 66, 70, 72,)
o.-um (53,)
- ot : ot (440,)
- otla- : otlamak
o.-ya (409,)
- otur- : oturmak
o.-dı (187,)
o.-dılar (98, 239,)
o.-muş (13,)

	o.-uñ	(236, 254,)
	o.-urdu	(533,)
	o.-urken	(531,)
otuz	: otuz	(576,)
oyna-	: oynamak, kıpırdamak	
	o.-madı	(433,)

Ö

ödi sıd-	: ödü kopmak, çok korkmak	
	ö.- a	(502,)
ög	: akıl, us	
	ö.-i	(610,)
ög-	: övmek, medh etmek	
	ö.-er	(478,)
ök	: bkz. ög : akıl, us	(426,)
öküş	: çok	
	ö.-dür	(70,)
öl-	: ölmek	
	ö.-di	(544,)
	ö.-düdü	(412,)
	ö.-düdüüm	(516,)
	ö.-düre	(634,)
	ö.-dürelim	(230,)
	ö.-düresin	(214, 220,)
	ö.-düresiz	(550,)
	ö.-dürmegil	(216, 224,)
	ö.-dürmeye	(222,)
	ö.-dürür	(228,)
	ö.-dürürem	(513,)
	ö.-e	(140,)
	ö.-icek	(39,)
	ö.-ince	(150,)
	ö.-üm	(237,)
	ö.-ümden	(232,)
öñ	: ön	
	ö.-inde	(258, 708, 709,)
	ö.-ine	(99, 116, 206, 241, 348, 602, 661, 663,)
	ö.-leründe	(264,)
öñ-	: beklemek, ummak	
	ö.-er idi	(279,)
öp-	: öpmek	
	ö.-di	(361, 374, 735,)

	ö.-er	(335,)
ört-	: örtmek, kapatmak	
	ö.-esin	(742,)
örü tur-	: dik, yüksek, kalkmış olan, ayakta olan	(511, 525,)
Ömer	: Hz. Ömer	(488,)
ömr	: ömür, hayat	
	ö.-in	(200,)
	ö.-ümüz	(214, 216,)
öyin	: öyün, yemek, aş vakti	(81,)
öyle	: öyle	(238, 351,)
öz	: öz, kendi	
	ö.-in	(286, 287, 683,)
	ö.-ine	(119, 125, 319,)

P

Pādişāh	: pādşāh, pādişāh, hükümdar	(600, 724,)
	p.-a	(193, 206, 542, 543, 560, 630,)
parmağ	: parmak	
	p.-ın	(434,)
pāre	: parça	(647,)
	p.-mi	(123,)
pāsbān	: gece bekçisi	(354,)
	p.-lar	(358,)
pāsvān	: bkz. pāsbān:gece bekçisi	(380, 382, 383, 397, 404, 411,)
	p.-a	(401, 416, 418,)
	p.-uñ	(384, 385,)
pāy-dār	: sürekli	(40,)
pehlivān	: yiğit, güreşçi	(36, 352, 397, 418, 504, 543, 627, 636, 677)
	p.-ı	(509,)
	p.-lar	(107, 400,)
	p.-lardan	(577,)
peksimet	: peksimet	
	p.-i	(263,)
pelid	: f. Pis, murdar kimse.	(639,)
Perverdigār	: Perverd-gār, Allah	(6, 89, 158, 178, 316,)
pertev	: (Pertav) f. ışık.	(651,)
pes	: f. Bundan dolayı * Öyle ise	(199, 204, 206, 210, 486, 532, 576,)
peşkeş	: Karşılıksız vermek	(221,)
Peygamber	: bkz. “nebī”, Allah’ın elçisi	

- P.-e (105, 148, 273, 304, 309, 371, 423, 461, 483,
500, 536, 644, 720,)
P.-i (18, 75,)
P.-lerüñ (120,)
peymāne : büyük kadeh, şarap bardağı
p.-sin (216,)
pīr : f. İhtiyar reis. * Bir tarikatın kurucusu. * (71,)

R

- raʿd-vār : gök gürlemesi misali (628)
raḥmet : şefkat etmek, ihsan etmek (6,)
rāzı : kabul eden, itaat eden.
r. mısın (564,)
r. mısız (62,)
rāzı ol- : razı olmak
r.o.-dılar (68)
rāy-ı güzīn : seçilmiş olanın fikir ve görüşleri
red eyle- : reddetmek
r.e.-ye (324,)
reng : renk (558,)
r.-i (186,)
Resül : bkz. “nebī”, Peygamber. (21, 42, 80, 82, 86, 89, 94, 296,
484, 712, 740, 745)
r.-e (74, 309, 487, 655, 713, 715, 721, 734,)
r.-i (693,)
r.-üñ (15, 293, 420,)
Resülullah : Allah’ın elçisi Hz. Muhammed (294,)
revā : bkz. “lāyık”, uygun. (521,)
r.-dur (520,)
revān : f. Giden, yola çıkan (43, 166, 196, 538, 596, 627,
633, 638, 667)
revān id- : gitmek
r.i.-ürem (209)
revān ol- : gitmek
r.o.-dı (27, 43,)
rızq : Rızık.
r.o.-a (59)
rivāyet : Hikāye edilen hādise veya söz.
r.-in (270,)
rūzigār : rüzgar (175, 583,)

S

- saat : saat (610,)
           s.-de (657,)
 şabāh : sabah (559,)
 Şabr id- : sabretmek
           ş.i-üben (519)
 şabr it- : sabretmek (216, 549,)
           ş.i.-dük (78,)
 şabır kıl- : sabretmek (230,)
 saç- : saçmak, dökmek
           ş.-ılur (559,)
- şafā : Temiz. (13, 238,)
 şāfi : bkz. “şafā“, Katışıksız, temiz. (17,)
 sağ : sağ sağlim, sağlıklı (308,)
 sağ : sağ (111, 508,)
           ş.-ına (354,)
 sağır-üs-sinne : yaşı küçük (652,)
 şahrā : çöl (350,)
 saht : Zor güç, katı, çetin
           s. oldı (518,)
           s. oluban (524,)
 sakar : Beceriksiz, uğursuz (136,)
 sākin ol- : sakin olmak
           s.o.-dı (303)
 şakla- : saklamak (231,)
           ş.-ğıl (322,)
           ş.-ñ (168, 169,)
           ş.-yayım (229,)
 şal- : salmak, bırakmak
           ş.-ar idi (672,)
           ş.-dı (69, 183, 286,)
- şalat u ve-s-selām : (744)
 şalavāt : (Salāt. C.) Namazlar. * Bütün dualar.(273, 423, 536,
           644, 655, 712, 749)
 şalla- : sallamak
           ş.-laram (473,)
 saña : sana (6, 30, 41, 42, 63, 139, 142, 198, 203, 209, 299,
           317, 320, 328, 357, 363, 367, 390, 398, 405, 410,)

- 417, 452, 457, 462, 463, 465, 505, 529, 700, 701,
740,)
s. da (584)
- şanasın : sanki (666, 674, 675,)
şan- : sanmak
ş.-uban (202,)
- saray : saray
s.-a (425,)
s.-ına (424,)
- şarp : zor, çetin (203,)
savaş : savaş (556, 595,)
şav- : salmak, göndermek
ş.-dı (645,)
- sebeb : sebep
s.-in (453,)
- sebeb ol- : sebep olmak
s.o.-a (96)
- seğird- : seğırtmek, koşmak
s.-üp (191,)
- sehm-nāk : korkunç, korkulu (400,)
seksen : seksen (574,)
Selām : selam (685, 749)
s.-ın (684,)
- selām eyle-: selām söylemek
s.e.-gil (721,)
- selām kııl- : selam vermek
s. kı.-dı (684)
s.-um (309,)
- selāmet : Kurtuluş (308, 472, 695, 697,)
seleb : savaş aleti (553,)
- sen : sen (4, 19, 29, 42, 44, 158, 181, 184, 201, 204, 214,
218, 259, 300, 322, 369, 371, 388, 410, 459, 472,
473, 486, 516, 523, 525, 564, 712, 738,)
s.-cileyin (389,)
s.-i (23, 69, 221, 222, 513, 516,)
s.-üñ (156, 217, 223, 520, 521, 523, 526, 695,)
s.-üñle (22, 364,)
- serfirāz : f. Benzerlerinden üstün olan.(593,)
serhoş ol- : sarhoş olmak
s.o.-dı (544,)
- server : f. Reis. Baş. (581,)
s.-e (549, 676,)
s.-i (18, 75, 181, 238,)
s.-idür (213,)

- sev- : sevmek
 s.-dük (267,)
 s.-er (478,)
- sevgülü : sevgili, yār (7,)
- sevin- : sevinmek
 s.-di (161, 415, 667, 687,)
 s.-e (59,)
 s.-ür (303, 704)
 s.-ürdi (189, 277, 560,)
 s.-düdüñ (416,)
- sevniş- : bkz. “sevinmek”
 s.-üben : (274,)
- seyis : at bakıcısı
 s.-i (606,)
 s.-ini (698,)
- seyyid : Efendi. * Hazret-i Muhammed'in soyundan olan, (27, 30, 31, 600)
- sıçra- : sıçramak
 s.-dı (535)
- sıçra- : sıçramak
- sıdķ : Doğru söz, kalp temizliği. (1, 13, 238,)
- sıĝ- : sıĝmak, uygun olmak
 s.-ar (527,)
- sıĝa- : sıvamak, okşamak
 s.-dı (196, 197, 207)
- silah : silah (568,)
- silk- : silkmek, sallamak
 s.-di (347, 638,)
- sin : mezar (95,)
 s.-ine (94, 97, 302,)
 s.-ler (98, 128,)
 s.-lere (128,)
- sīne : göĝüs, kalp
 s.-ye (257,)
- siz : “siz” şahıs zamiri (53, 67, 92, 248, 254, 256, 450, 545, 550, 562,)
 s.-e (45, 250, 255, 288, 454, 685,)
 s.-i (743,)
 s.-iñle (93,)
- suāl eyle- : sormak
 s.e.-di (138, 451,)
- süst ol- : tembel, gevşek olmak
 s.o.-maĝıl (9)

Ş

- şād eyle- : mutlu etmek
ş.e.-gil (747,)
- şād ol- : mutlu olmak
ş.o.-dı (718,)
- şādet : Şehādet (307,)
- şādümān : (şād-mān) f. sevinçlilik. (235,)
- şādümān ol- : mutlu olmak
ş.o.-dı (415)
- şāh : şah (189, 196, 201, 424, 448, 458, 521, 529, 551, 625, 677, 731,)
ş.-a (192, 197, 227, 447, 475, 514, 519, 520, 543, 545, 551, 563, 680, 726,)
ş.-iñ (195,)
ş.-laru (151,)
ş.-uñ (430, 448,)
- şāhmerdān : (Şāh-ı merdan) Hazret-i Ali (530, 531,)
- şāh-vār : (Şeh-vār) f. hükümdara yakışacak tarzda, şah gibi. (731,)
- şakı- : şakımak
ş.-ya (95,)
ş.-yuban (114,)
- şar : f. şehir
ş.-ā (402,)
ş.-ini (119,)
- şār :bkz. “şehir”, şehir
ş.-a (275,)
- şāyet : f. Eğer, olaki (368,)
- şāzı kııl- : aykırı olmak, uymamak
ş.ķ.-ur (732,)
- şaz-kām ol- : mutlu olmak
ş.k.o.-dı (687,)
- şefāat : Şefaāt etmek. Af için vesile olmak (42, 740,)
- şefāat eyle-: Af için vesile olmak
ş.e.-me (204)
ş.e.-ye (740)
- şefi^c eyle- : Şefaātçı olmak
ş.e.-di (480)
- şefi^c ol- : şefaātçi olmak

- ş.o.-sun (745)
- şehid : Allah yolunda canını feda eden müslüman.
ş.-ler (302,)
ş.-lerüñ (94, 97,)
- şehr : bkz. “şār”, şehir (126, 128, 166, 395, 462, 469,)
ş.-e (160, 278,)
ş.-i (126,)
ş.-idür (120, 141,)
ş.-indenüm (460,)
ş.-i yār (527, 576, 579,)
- şem^ʿ : mum (14,)
ş.-le (258,)
- şerḥ : açıklama
ş.-i (506,)
- şerḥ eyle- : açıklamak
ş.e.-gil (395, 469,)
- şerḥ id- : açıklamak
ş.i.-em (562)
- şeytān : şeytan (101,)
- şikār ol- : f. Av olmak- ganimet olmak
ş.o.-duḡ (178,)
- şimden girü : bundan sonra (250,)
- şimdi : bkz. “imdi”, şimdi (203, 214, 224, 415, 513, 516, 562, 582,)
- şirin : f. Tatlı, sevimli. (15,)
- şīr : f. Arslan. (108, 384, 607, 611, 612, 648, 650,)
- şīr-i ḥaḡ : Allah’ın arslanı, Hz. Ali (421, 438, 537, 609, 652,)
- şīr-i Ḥudā : Allah’ın arslanı, Hz. Ali (669,)
- şu : “şu” şahıs zamiri
ş.-ña (512,)
ş.-nı (586,)
- şükr : şükür (69, 267, 355, 370, 743,)
ş.-eyleyü (47)
- şükr it- : şükrelemek
ş.i.-di (71,)
- şükrān : Minnettarlık. Şükretmek.
ş.-e (308,)

T

- tā : ta (150,)
- tāif : Mekkenin yüz kilometre güneydoğusunda şehirdir. (20,)
- ta^ʿaccub kııl-: hayret etmek. (508,)

- taht : taht
t.-ı (151,)
- taht : taht
t.-ına (161, 187, 560,)
t.-ında (531,)
t.-ından (533, 537,)
- taḳdīr : Kader. (46, 102,)
- taleb : talep, istek (553,)
- tamām : tamam (233, 596, 660, 714, 743, 744)
- tamām kııl- : sonlandırmak
t.ḳ.-dı (719)
- tañrı : Tanrı, Allah (1, 17, 54, 61, 63, 69, 77, 87, 90, 274, 283, 312, 321, 493, 502, 651, 655, 659, 660, 664, 668, 692, 739,)
t.-dan (502, 511, 533, 537,)
t.-dandır (698,)
t.-nuñ (28, 275, 284, 621, 630,)
t.-ya (69, 70,)
t.-yı (715, 724)
- ṭanūḳ ol- : şahit olmak
ṭ.o.-uñ (57)
- taşra : dış taraf. (656,)
- tayru : tayrure: uçmak (479,)
- teālā : "Nāmı büyük" sıfat olarak Allah için söylenir (92, 477,)
- tedbīr : tedbir (724,)
- teferruc kııl- : (Ferec. den) Ferahlanmak.
t.-dı (576,)
- teftiş id- : Kontrol etmek.
t.i.-üp (35)
- teftiş it- : kontrol etmek
t.i.-di (80)
- tekellüf : bir zorluğa katlanmak (512,)
- temcīd : * Sabah namazından evvel belli makamlarda söylenen ilāhi
t.-e (716,)
- temīz : temiz (487,)
- ten : ten
t.-üm (327,)
- terk : terk etmek
t.-in (420,)
- tesbīh id- : Sübhānallah diyerek, Allah'ı yādetmek (58,)
- tesbīh : "Sübhānallah" demek (716,)
t.-ā (91,)
t.-le (61, 66, 72,)

- teşvīş : karıştırma. (40,)
t-üme (594,)
- teşvīş ol- : karıştıtırma
t.o.-a (203,)
- tevfik : Cenab-ı Hakkın kuluna yardım etmesi.
t.-uñ olsun (748,)
- tez : acele (198,)
- tımār kıl- : düzenlemek (184,)
- tiz : bkz. “tez” (396, 662,)
- toğra- : doğramak, dağlamak
t.-masun (334,)
- toğru : doğru (1, 402, 598,)
t.-sın (410, 465,)
t.-ya (3,)
- toķu- : dokumak, birbirine vurmak
t.-yu (101,)
- toķuş- : karşı karşıya gelmek, mücadele etmek (218,)
- toķsan : doksan (671,)
- tolan- : dolanmak
t.-andı (206,)
t.-dı (345,)
- tol- : dolmak
t.-dı (147,)
t.-durdı (471,)
t.-durmağıl (216,)
t.-u (578,)
- tolu : dolu (114, 174,)
- ton : don, giyecek
t.-ı (588, 591,)
t.-ların (539,)
t.-larını(257,)
- toyla- : ziyafet vermek
t.-r (16,)
- tumān : duman (113,)
- Turāb : bkz. Ebu Tūrāb (462, 605,)
- turāb : toz, toprak
t.-unı (522,)
- turağ- : durak
t.-ıydı (380,)
- tur- : durmak (259, 369, 525,)
t.-a (613, 619,)
t.-alar (431, 554,)
t.-amaz (676,)

- ʒ.-anlaruñ (208,)
 ʒ.-ayım (25,)
 ʒ.-dı (60, 353, 441, 511, 530,)
 ʒ.-dılar (98, 561, 625,)
 ʒ.-dum (516,)
 ʒ.-madı (541,)
 ʒ.-sun (168, 271,)
 ʒ.-up (30,)
 ʒ.-ur (351, 442, 531, 603,)
 ʒ.-ursız (662,)
- tut- : tutmak
       ʒ.-mış (271)
- tuy- : duymak
       ʒ.-alar (123,)
       ʒ.-madı (381,)
       ʒ.-mak (693,)
       ʒ.-usar (215,)
- U**
- uc : uç
       u.-ı (37, 351,)
       u.-ın (381,)
       u.-ına (126, 128,)
       u.-ında (128, 166,)
       u.-ından (38,)
- uç- : kanatlanıp uçmak
       u.-ar (666,)
- uçmak (ę) : Cennet (41,)
       u.-a (700,)
- uğra- : uğramak
       u.-madum (365,)
       u.-masun (334,)
- uğrı : hırsız (452,)
- uğru : bkz. uğrı.
       u.-sı (444,)
- uğur : uğur, yol
       u.-da (671, 673,)
- uęāb : bkz. “turāb”, toz (314,)
- ulu : ulu, yüce (104, 105, 109, 188, 249, 276,
 709,)
- um- : ummak
       u.-ar (279,)

unut-	: unutmak	
	u.-dı	(344,)
	u.-dılar	(711,)
ur-	: takmak, giydirmek	
	u.-am	(420,)
	u.-dı	(617,)
	u.-ub	(470,)
	u.-uban	(bend ur-: 183,)
ur-	: vurmak, dövmek, birbirine vurmak	(204, 525,)
	u.-a	(522, 634,)
	u.-alar	(432, 554,)
	u.-an	(675,)
	u.-asız	(550,)
	u.-ayım	(528,)
	u.-dı	(145,146,512,528,535,541,613,616,640,656,)
	u.-dılar	(626,)
	u.-mada	(544, 634,)
	u.-madı	(541,)
	u.-mağa	(547,)
	u.-mağlığa	(200,)
	u.-mañ	(549,)
	u.-ub	(346,)
	u.-uban	(608,)
	u.-umda	(541,)
	u.-ur	(347, 612,)
ur-	: kesmek	(boynun ur-) (205,)
	u.-ur	(442, 663,)
ur-	: sürmek, sürtmek, dokundurmak	
	u.-dı	(707,)
	u.-dılar	(280, 673,)
ur-	: nara ur- : nara atmak	
	u.-ub	(663, 664, 642, 663, 664,)
	u.-uban	(628,)
ur-	: etkilemek, raks ur- : dans etmek	
	u.-urđı	(426,)
uş	: üş, işte, şimdi *çünkü *ancak	(30, 155, 247, 289, 305, 329, 362, 366, 407, 416, 743,)
uşda	: işte	(254, 288, 294, 328, 606,)
uy-	: uymak	
	u.-ar	(697,)
	u.-amazam	(419,)
	u.-ğıl	(695,)
	u.-mağ	(693,)
uyan-	: uyanmak	
	u.-dı	(348,)

uyar-	: uyandırmak, ikaz etmek	
	u.-ur	(347, 443,)
uyğu	: uyku	(319, 323, 327, 328, 329, 330, 338,)
	u.-yu	(324,)
uzun	: uzun	(58, 573,)

Ü

üç	: üç	(35, 70,)
	ü.-ümüzi	(219,)
	ü.-ünci	(199,)
	ü.-ünüñ	(491,)
ün	: şan, nām	
	ü.-in	(502,)
üst	: üst	
	ü.-inde	(252,)
	ü.-inden	(286,)
	ü.-ine	(194, 375, 613, 617, 635, 651,)
	ü.-lerinde	(428,)
üş	: bkz. uş (işte)	(211,)
üşen-	: üzölmek, bıkmak	
	ü.-ürdüm	(700)
üt-	: ütmek, kazanmak	
	ü.-esin	(417,)
üzeri	: üst tarafı	
	ü.-ne	(207,)
üzre	: üzerine	(559,)
üzöl-	: üzölmek	
	ü.-di	(534,)

V

Vācib ol-	: mecbur olmak.	
	v.o.-ur	(22,)
va'ade	: vāde, süre	
	v.-sin	(665,)
va'adesi tamām ol-	: süresi, dolmak	

	v.t.o.-dı	(660)
vāh	: vay	(434,)
vaḥṣü	: vahşi	(479,)
vaḥ(i)t	: vakit	
	v.-idür	(19,)
	v.-in	(408,)
	v.-ñe	(376,)
vāḫi ^c ol-	: geçmişte kalan olaydı	
	v.o.-dı	(366)
-vār	: gibi (örn: ra ^c d-vār : gök gürlmesi gibi)	(628, 731,)
var-	: varmak, ulaşmak, (34, 79,)	
	v.-a	(569, 592, 678,)
	v.-acak	(41,)
	v.-acağını	(344,)
	v.-alum	(694,)
	v.-asın	(20, 371,)
	v.-ayım	(25, 126, 369, 601,)
	v.-dı	(128, 262, 293, 295, 306, 348, 406, 483, 517, 616, 690, 704,)
	v.-dığınca	(2,)
	v.- ğıl	(23, 30, 309,)
	v.-iñuz	(93, 190,)
	v.-maz	(604,)
	v.-mazam	(606,)
	v.-sam	(29,)
	v.-ub	(420, 467, 566,)
	v.-uban	(554,)
	v.-ur	(356, 612,)
vār	: var	(710,)
var	: var (134, 209, 244, 314, 400, 402, 417, 421, 526, 731,)	
	v.-dı	(85, 106,)
	v.-dur	(399, 401, 446, 479, 526, 666,)
	v.-durur	(297, 356,)
	v. idi	(104, 509,)
	v. mıdur	(466,)
vaṣ(i)f	: özellik, nitelik	(507,)
	v.-ın	(469,)
	v.-ını	(476, 505, 510,)
vaṣiyyet id-	: vasiyet etmek	
	v.i.-er	(338)
vaṣiyyet eyle-	: vasiyet etmek	
	v.e.-di	(361)
vay	: vay	(421, 518,)
vāz gel-	: terk etmek	

- v.-üb (711,)
- ve : ve (197, 341, 591)
- vehim : Belirsiz fikir ve korku
v.-den (348,)
- vekil : Bir adamın yerine görevlendirilen. * Bakan.
v.-lüğüm (701,)
- velī : Evliyā (26, 28, 43, 275, 278, 315, 339, 360,
379, 382, 415, 532, 572, 585, 597, 607, 611, 637,
668, 729,)
v.-dür (494,)
- ver- : vermek
v.-di (422, 657, 720,)
v.-düm (55)
v.-e (522,)
v.-elüm (703,)
v.-esin (221,)
v.-gil (209, 599,)
- ve-s-selām : artık bitti, bundan sonra selām. (Bak: Selām) (744, 749)
- vezīr : vezir (227, 231, 232, 234, 243, 248, 253, 261, 264,
269, 519, 524, 551, 567, 570, 571, 592, 593, 594,
596, 598, 605, 620, 682, 684, 690, 704, 714, 726,)
v.-den (687,)
v.-e (259, 565, 689, 702,)
v.-ine (682,)
v.-le (724,)
v.-üñ (233, 240,)
- vir- : bkz. vermek (79, 83, 273, 423, 536, 568, 589, 712, 749)
v.-di (475, 486, 492, 493,)
v.-diler (68,)
v.-dük (57, 77,)
v.-e (54, 82,)
v.-edi (80,)
v.-em (308,)
v.-esiz (48,)
v.-elüm (50, 67, 553,)
v.-evüz (51,)
v.-eyim (586, 601,)
v.-eyüm (629,)
v.-gil (229, 394, 396,)
v.-me (198,)
v.-medi (489,)
v.-megil (333,)
v.-meyelüm (555,)
v.-mez (504, 636,)
v.-üb (273,)

	v.-üñ	(52, 54, 63, 64,)
	v.-üñüz	(53,)
	v.-ürdüm	(701,)
viribi-	: göndermek, gönderilmek, vermek	
	v.-idi	(477,)
vur-	: bağlamak	
	v.-du	(159,)
vü	: bkz. “ve”	(661,)

Y

yā	: “ey” seslenme nīdası (19, 23, 29, 84, 294, 295, 317, 322, 333, 394, 397, 404, 419, 420, 445, 522, 535, 674, 675, 686, 748)
yabān	: yaban, insansız sahra. * yabancı
	y.-a (638,)
yadigār	: yād-gār, hatıra. (577, 583,)
yadlık	: ayrı gayrılık (617,)
yād	: hatırlamak (41, 655,)
yād id-	: hatırlamak
	y.i.-erdi (653)
	y.-a (479,)
yağ-	: yağmak
	y.-dı (113, 114,)
yağı	: düşman
	y.-mın (644,)
	y.-mında (645,)
	y.-mindan (656,)
yağma eyle-	: f. Zorla mal almak.
	y.e.-di (484,)
yağmur	: yağmur (113,)
yāḥud	: veyā. (179, 182, 389,)
yaḳīn	: yakın (160, 207, 729,)
yaḳīn eyle-	: yaklaştırmak
	y.e.-di (8,)
yaḳ-	: yakmak
	y.-ar (407, 671,)
	y.-adur (329,)
	y.-dīñuz (289,)
	y.-ır mısız (631,)

yalıncağ	: çıplak	(555,)
yalıñuz	: yalnız	(117, 133,)
yalvar-	: yalvarmak	
	y.-ı	(412,)
ya'ni	: yani	(432, 482, 641,)
yañ	: yan, yön, taraf	
	y.-a	(49, 139, 152, 201, 212, 305, 452, 579, 609, 683,)
yan	: yan, yön	
	y.-ına	(508,)
	y.-ında	(251,)
	y.-ından	(358, 378, 639,)
	y.-ını	(112, 616,)
yan-	: yanmak, aydınlatmak	
	y.-ar	(251, 332, 353, 428,)
	y.-dırdı	(294,)
	y.-durdılar	(673,)
yapış-	: yapışmak	
	y.-dı	(615,)
yār	: f. Dost. * sevgili. (6, 33, 40, 71, 89, 100, 106, 128, 134, 153, 175, 240, 252, 260, 265, 282, 314, 316, 348, 353, 362, 372, 386, 406, 421, 441, 459, 461, 481, 488, 527, 576, 577, 623, 643, 682, 710, 728, 737,)	
	y.-ıdur	(501,)
	y.-i	(23, 158, 316,)
	y.-ine	(9, 741,)
yarā	: (82, 259, 273, 304, 309, 344, 402, 446, 483, 500, 549, 592, 630, 678, 720, 738,)	
yaradan	: Allah (cc.)	(23,)
yarad-	: yaratmak	
	y.-ılmış	(75,)
	y.-ılmışdan	(478,)
yarağ	: savaş aleti, silah	
	y.-ın	(700,)
	y.-um	(29,)
	y.-umu	(565,)
yarağ	: bkz. "yarağ" : savaş aleti, silah	(565,)
	y. kılıñ	(545,)
yārān	: f. Dostlar. Sevgililer.	
yāren	: bkz. "yārān", f. Dostlar.	
	y.-lere	(17,)
	y.-leri	(272, 546,)
yarıcı	: yardımcı	(677,)
yarın	: yarın	(48, 741, 745,)
yaşa-	: hazırlamak	

	y.-dı	(210,)
yaşşı	: yassı, düz	
	y.-dur	(496,)
yaş	: yaş	(147, 154, 174, 291,)
	y.-ı	(145,)
	y.-ın	(185,)
	y.-ına	(307,)
	y.-ında	(33, 100,)
	y.-ıyla	(471,)
	y.-ları	(172,)
yat-	: yatmak	
	y.-alum	(66,)
	y.-aruz	(183,)
	y.-dı	(438, 652,)
	y.-dılar	(72,)
	y.-ırken	(431,)
	y.-ur	(414, 428,)
	y.-urdu	(538,)
yatur-	: yatırmak	
	y.-urdu	(302,)
yavı kıl-	: kaybetmek, yitirmek	
	y.-mışam	(332,)
yavu kıl-	: bkz. "yavı kıl-" kaybetmek	
	y.-dı	(343,)
	y.-dum	(404,)
	y.-mışam	(407,)
yavlağ	: çok, pek fazla	(284,)
yavru	: küçük, yavru	
	y.-cağlaruñ	(156,)
yavrucağların	: yavruların	(180,)
yavlağ	: çok, pek	
yavuz	: kötü, fena, sert	(334, 689, 710,)
yay	: yay	(595,)
	y.-ına	(649,)
yaz-	: yazmak	
	y.-anı	(746)
yazı	: yazı, boşluk alan	(111,)
	y.-ya	(115,)
ye-	: yemek	
	y.-me	(262,)
	y.-medük	(260,)
	y.-mez	(37,)
	y.-ñüz	(264,)
	y.-r	(108,)
	y.-sün	(84,)

- y.-yesi (81,)
- yedi : yedi (33, 72, 78, 100, 106, 252, 399,)
- yek : tek, bir (107, 219,)
- yegrek : bkz. "yigrek": daha iyi, kıymetli, baskın (248, 681, 691,)
- y.-i (220,)
- y.-in (556,)
- Yemāme : "Yemāme" özel isim (109, 110, 115, 131, 187, 198, 204, 226, 231, 398, 425, 451, 453, 459, 464, 469, 507, 524, 525, 540, 548, 562, 599, 623, 658, 685, 701, 706, 707, 727,)
- Y.-nüñ (118, 690, 730,)
- Yemen : Arap diyarında bir vilayet ismi. (20, 45,)
- Y.-de (270,)
- Y.-i (271,)
- Yemek(g) : yiyecek, yemek ( )
- y.-e (79,)
- y.-lerin (68,)
- y.-ümi (52,)
- y.-ümüz (57, 67,)
- yeñ- : yenmek, kazanmak
- y.-erse (221,)
- y.-mez (680,)
- yer : yer, mekân (98, 130, 377, 546, 573, 626,)
- y.-de (133,)
- y.-den (124, 381, 541,)
- y.-densin (459,)
- y.-e (105, 129, 144, 148, 224, 286, 345, 346, 347, 423, 521, 536, 539, 549, 550, 551, 580, 613, 640, 644, 657,)
- y.-i (300, 345, 457,)
- y.-in (573,)
- y.-inde (194, 351,)
- y.-inden (240, 511, 530, 626,)
- y.-ine (517, 665, 725, 726,)
- y.-ler (618, 622,)
- yerfür- : yarmurmak, şikayet etmek
- y.-üp (471,)
- yet- : yetişmek, ulaşmak
- y.-enlerüñ (431,)
- y.-di (339, 726,)
- y.-mişem (408,)

- yık- : yıkmak, incitmek
     y.-a (526,)
     y.-dılar (710,)
- yıldırım : yıldırım (114,)
- yigirmi : yirmi (575,)
- yigit : yiğit, kahraman (445, 449,)
     y.-e (521, 551, 553,)
- yi- : bkz. ye- : yemek
     y.-dügün (411,)
     y.-r (37,)
- yine : bkz. “gine” yine (10, 62, 65, 66, 67, 186, 206, 210, 212, 233, 247, 262, 272, 279, 308, 317, 344, 401, 436, 438, 475, 517, 557, 567, 622, 632, 658,)
- yir : bkz. “yer”
     y.-e (707,)
- yit- : bkz. “yet-“ varmak, ulaşmak, yetişmek
     y.-digi dem (723,)
     y.-diler (191,)
     y.-ürün (702,)
     y.-ürür (195,)
- yit- : kaybolmak
     y.-igim (402,)
     y.-ügüm (446,)
- yitir- : kaybetmek
     y.-düm (454,)
- yoğsa : yoksa (513, 516, 556, 696,)
- yoğ : yok (50, 133, 224, 489, 521, 550, 551, 565, 582, 678,)
     y.-dur (51, 237, 284, 506,)
     y.-durur (179,)
     y. mudur (157,)
- yol : * güzergāh * yöntem, (116, 146, 241, 250,343,389,429)
     y.-a (1, 117, 276, 285, 312, 323, 570, 733,)
     y.-da (310,)
     y.-dan (3, 520,)
     y.-ı (118, 349,)
     y.-ına (48, 55, 493, 738,)
     y.-ımı (324, 417, 711,)
     y.-ında (9, 473, 482, 488, 504, 731,)
     y.-um (165,)
     y.-uña (140,)
- yoldağ : yol arkadaşı, sırdağ

	y.-ı	(107,)
yönel-	: yönelmek	
	y.-tdi	(683,)
yöre	: bulunulan mekan, yer	
	y.-de	(104,)
yumruğ	: yumruk	
	y.-ıla	(422,)
	y.-ın	(534, 611,)
yumruğ	: yumruk	(525, 612,)
yurd eyle-	: vatan tutmak	
	y.e.-di	(640,)
yut-	: yutmak	
	y.-dılar	(266,)
yüksek	: yüksek	(357,)
yürek(g)	: kalp	
	y.-im	(363,)
	y.-in	(208, 334,)
	y.-inde	(150,)
	y.-ler	(164,)
yüri-	: bkz. "yürü-"	
	y.-gil	(435,)
yürü-	: yürümek	
	y.-di	(311, 511, 607, 608, 611, 618, 622, 642,)
	y.-ñüz	(630,)
	y.-tti	(349,)
yüz	: yüz sayısı	(355, 399, 498, 505, 525, 589, 707,)
yüz	: yüz, çehre	(106, 280,)
	y.-in	(49, 196, 261, 317, 385, 420, 524, 735,)
	y.-ini	(197, 207, 400, 579, 717,)
	y.-ine	(136, 145, 146, 148, 350, 735,)
	y.-üñ	(363, 739,)
	y.-üni	(15,)

Z

zaḥm	: Yara, ceriha.	(442,)
zaḥmet	: Sıkıntı, yorgunluk.	(300, 437,)
	z.-ümüz	(370,)
zāif	: zayıf, güçsüz	(260,)
	z.-den	(721,)
zamān	: zaman	(27, 83, 235, 352, 489, 582, 654,)
	z.-da	(18, 390,)

- z.-ında (581,)
zār : ağlayan, inleyen (153, 183, 246, 282, 579,)
z. u zār (158,)
zāri kıl- : ağlayıp sızlamak
z.-up (281,)
zebūn eyle-: güçsüzleşmek
z.e.-r (615)
zelīl ol- : hor görülmek, aşağılanmak
z.o.-dı (580)
zırh : demirden örülmüş veya dökülmüş savaş elbisesi.
z.-ı (585,)
z.-lar (585,)
zībā : süslü, yakışıklı, güzel (87,)
zīkr : (Zikir) Anmak (66,)
- zıkre meşgūl ol-: zikir çekmek
z.m.o.-dılar (61,)
zīkri tesbīh it- : zikir çekmek (58, 72,)
zīkr it- : zikretmek, anmak
z.i.-diler (70,)
z.i.-er (480,)
zīra : bkz. “çünkü”, çünkü (3, 7, 502,)
zindān : zindan
z.-a (170, 193, 245, 247, 470,)
z.-da (415,)
zinhār : sakın, asla (9,)
zūlm eyle- : zulmetmek
z.e.-meñ (549,)
zūlf : (Zülüf). f. Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.
z.-ünün (615,)
zūlfīkār : Hz. Ali'nin kılıcı (473,)
z.-ı (375, 668, 669, 688,)
z.-uñ (670,)
- zūnnār : İp. * papazların bellerine bağladıkları örme kuşak.
z.-ını (4,)

SONUÇ

Bu çalışma, *Dāstān-ı Gazavāt-ı İmam Ali* adlı el yazması eseri konu edinmektedir. Çalışmamızı, bir giriş ve üç ana bölümden oluşturduk.

Üzerinde çalıştığımız eser bir gazavātnāme örneği olduğu için, çalışmamızın giriş bölümünde, gazavātnāmeler ile Hz. Ali gazavātnāmeleri'nin özellikleri, bunların Türk Edebiyatındaki yeri ve önemi üzerinde durduk.

Birinci bölümde, eserin gramer yapısını çıkarmaya çalıştık. EAT'nin Eski Türkçe ile Türkiye Türkçesi arasında *geçişli sağlayan bir devre* olması hasebiyle düzenli ve kurallı bir imlâsı olduğu söylenemez. Bu durumun, üzerinde çalıştığımız eserde de nüksettiğini gördük. Müellif, bazı yerlerde Eski Türkçe'nin imlâ ve ses bilgisi özelliklerinden vazgeçememişken, bazı yerlerde de Oğuzların oluşturduğu yeni Anadolu Türkçesinin ses hususiyetlerini kullanmıştır. Bu durumun da, EAT'nin pek çok eserinde olduğu gibi bizim incelediğimiz eserin imlâ ve ses özelliklerinde de bir *ikilem* yaşanmasına sebebiyet verdiğini gördük.

Müellif, 749 beyitten oluşan bu eserinde, hiçbir alt ya da ara başlığa yer vermeden baştan sona kadar hikâyeyi anlatmıştır. Ayrıca eserin içinde naat, tevhit vb herhangi ayrı bir şiire de rastlamadık. EAT'de kullanılan pekçok ekin, incelediğimiz bu eserde de kullanıldığını, bunun dışında ayrı veya aykırı bir ekin de kullanılmadığını gördük.

Müellif, “*Yohsa şimdi öldürürem ben seni*” gibi Azerice söyleyiş özelliklerini de sıkça kullanmıştır.

Eser, deyimler bakımından hayli zengindir. Yazar eserinde 68 tane deyim kullanmıştır. Ancak bu 68 deyimden çok sık olarak kullanılması dikkatimizi çeken bir diğer unsur olmuştur. Yine bunları da Gramer bölümünde verdik.

İkinci bölümde eserin, yetmiş beş sayfalık bir transkripsiyonlu halini oluşturduk. Çalışmamızın son ana bölümü olan üçüncü bölümünde ise eserin sözlük ve indeksini hazırladık.

Çalışmamızın en sonunda ise orijinal el yazması harekeli nazmımızın bir örneğini verdikten sonra, eseri inceleme esnasında yaralandığımız kaynak eserleri alfabetik sıra ile sunduk.

KAYNAKÇA

- 1- ÇETİN, İsmet. “*Türk Edebiyatında Hz.Ali Cenknameleri*”, T.C.Kültür Bakanlığı Yay. Ank. 1997.
- 2- DEVELİOĞLU, Ferit, “Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat”, Aydın Kitabevi,
- 3- ETİK, Arif. Farsça-Türkçe Lügat
- 4- GÜLSEVİN, Gürer. BOZ, Erdoğan, “*Eski Anadolu Türkçesi*”, Gazi kitabevi, Ank. Ekim 2004, Birinci baskı
- 5- GÜLSEVİN, Gürer, “*Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*”, Türk Dil Kurumu Yayınları, ANK. 1997
- 6- GÜLSEVİN, Gürer , “*Eski Türkiye Türkçesinde İstek Kipi Üzerine*”, İlmî Araştırmalar, Cilt XIII. İstanbul 2002
- 7- GÜLSEVİN, Gürer. BOZ, Erdoğan, “*Türk Dili ve Kompozisyon I-II.*” Tablet Kitabevi, Konya, 2006
- 8- GÜZEL, Abdurrahman, TATÇI, Mustafa, “*Hz.Ali ile İlgili Bir Manzum Hikaye:Destan-ı Ejderha ve Hz. Ali’ye atfedilen bir eser: Emsal-i Hz.Ali*”, Gazi Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi, C:6, S:1, 1990, s.67-89
- 9- KORKMAZ, Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesi’nde Aslî (vokal) Uzunlukları”, Ankara Üniversitesi, DTCF Dergisi, C.XXVI, S.3-4, Temmuz, Ağustos 1968
- 10- ÖZEN, Mustafa Nihat, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*
- 11- PALA, İskender, “*Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*”, Akçağ Yay. ANK.
- 12- SAMİ, Şemseddin, *Kāmus-i Türkî*
- 13- ŞAHİN, Hatice, “*Eski Anadolu Türkçesi*”, Akçağ yay. ANK.2003
- 14-TEKİN, Talât, “*Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler*”, Hacettepe Üni.Yay.Ank.1975
- 15- TDK, “*Tarama Sözlüğü*”, TDK Yay. ANK. 1989
- 16- TDK, *Türkçe Sözlük*, TDK Yay. ANK 1998
- 17- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, “*Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük*”, Enderun kitabevi yay. İst. 1994

ORJINAL METİN

DĀSTĀN-I GAZAVĀT-I İMAM ALİ

گهرز نازیرین بیگلر دکن کتور
 اونی دن کون دلسندان سئلکل
 گم سگار حمت قلا برور د کار
 حق جلالک سولوا اولار اییشی
 گور اول سگ بیلسن اکلایو بوق
 دین یولنده اولعل ز نه ارست
 جان دلدن بو سونم اکلایینده
 سولکله مخنت اول اول نم بلور
 کوردم معجزه کسترر فخر جهان
 ایکی عالم کونشی صدق صفا
 قاما صحاب آر سنده شمعده
 اییشیدر لاردی بشرین سوزلی
 انوکیلله اصحاب طیار دی
 تکمیری دوستی اول صفی زلفه
 دکله نه ایذر ایشیت بیغامه بری
 وقمیدر کیم قبله سن سن برعلا
 دین لست لام انلوه بلدر اسن

سداخی اول قایما اقرار کتور
 دانی اصحابینده اقرار ایت ای یار
 مصطفی عشقنه اقرار ایت ای یار
 زین اولار جمله مرسللر باشی
 ان کند و ده یقین ایلادی حق
 دوست یارینده اقرار کی قبل دوست
 ایشو سونم مقصودم دکله یینه
 آر سیرینی دکلینلر آن اولور
 اول عیلدن دکلیل بر د استان
 بزکن او تو میسیدری اول مصطفی
 جمله اصحابی قینه جمعه دی
 گورر لرودی رسولک ای یوزلی
 الله آدی بو بونلوه سولار دی
 که خدا اید و زیدی یار ناموه
 اول زمانه اول نینلر سوزدی
 علیا ایلدر ایشیت یا مرتضی
 معن طایف ایلیانه واره سن

سِرِّ قَبُولِ اِيْلُوْبِ مُسْلِمَانِ اَوْلَانِ   اللّٰهُ صَوِّفِ بِنِي رَسُوْلِكَ يَسْلَمُ
 كَرَسُوْكُمْ كُلَّهُ قَلُوْ رَاْسَعَجَدَال   وَاَحِبُّ اَوْلُوْرَ اَنْلَرِيْ فَاَفْعَلْ قَتَال
 دَرِغَلِ اِمْدَرِيْ يَا عَلِيْ وَرَغَلِ اَكْم   سَلِيْنِ بِيْرَادَنْ يَا رِيْ قِيْلَا سَكَا
 دِيْنَهْ كَالُوْرَ لَا رَسَعْدُ قُوْ اَنْلَرِيْ   كِيْمَطُوْ دَنْ اَنْ اَزْ اَوْلَا جَانُوْرِي
 عَلِيْ اَيْبُرْدَرِ شَتُوْرُ كُلَّهُ طُوْرَ رِيْم   اَوْدَهْ فَا طِمَعَهْ قِيْتِيْنَهْ وَا رَ يِيْم
 دَرِشْتُوْرَ اَوْلَبِ اَوْ نَهْ كَلَارِيْ عَلِي   اَوْلِ جَلَا بَكْ اَرْضَلَانِيْ كُوْحَكْ وَي
 رَمَعْنَانِ اَيِيْبَهْ هَمَّ اَوْلَ زَمَان   طُرْدِيْ سَيِيْدُ فَا تَنْدَانِ اَوْلَارِيْ رَاَوْلَا
 كَلَارِيْ فَا طِمَعَهْ قَا تِيْنَهْ اَنْ دِيْ عَلِي   تَكْمُلُكَ اَرْضَلَانِيْ اَوْلَا كُوْحَكْ وَي
 اَيِيْبَرِيْ يَا فَا طِمَعَهْ غُرَا يَهْ وَا رَسْمُ كُوْرُكْ   طُرِيْبُ اَنْغَمِ اَيْكَلِ سَنْ تِيْمُ رَاْكْ
 دِيْبِيْدُ سَيِيْدُ غُرَا يَهْ وَا رَغَلِ جَا   اَوْشُوْ طُرْبُ لَا نَشْمَعْنَا كَلَارْمُ سَكَا
 دَرِشْتُوْرُ كُلَّهُ اِمْدَرِيْ اَنْدَهْ كِيْبَرْدَرْم   تَا كِيْ سَيِيْدُ دِيْلَرِيْ اَبِيْ اِيْلَا رْم
 حَسَنَلَهْ حَسِيْنِ جُوْرُ كَلَرِي   دَاغِيْ اَوْلِ اِيْكِيْ اِيْ اَنْغَلُجُوْ غُوْرِي
 يَلَرِيْ يَا شِيْمْرَهْ يِلَرِيْ حَسَنُ اِيْ يَار   بَشُوْ يَا شِيْمْرَهْ هَمَّ حَسِيْنِ نَامْدَار
 بُوْرُخْلَا يِقُ دَاغِيْ وَا رِيْلَرِيْ بِيْلَه   عَلِيْنِكَ اَوْ نَدَهْ كِيْمُ خِيْرُ مَتَّ قَلَه
 اَوْ اِحِيْمِيْنِ تَقِيْمِيْنِ اِيْلُوْبِ اَرَا دَر   اَوْدَهْ اَوْجُ كُنَّا كْ نَفَقَهْ بُوْلَرِ يَلُوْر
 دَارِيْ دُنْيَا دَهْ اَوْلَا اَيِيْمِيْنِ هَمَّان   اَيِيْشِيْتِ اِمْدَرِيْ نَا قَلُوْرَ اَوْلِ بِيْهُلُوْانِ
 بِيْجَارُ دِيْبُوْرُ كُوْرُكْ اَوْلَهْ دِيْم   صُوْكُ اَوْجِيْ بِيْرُ قَلُوْرَ اَيُوْرُغِيْ يِيْر

مَالِ اَوْجِدَنَّ بْرِفَاوِ اِيْرِ شُوْر	نِيَجَانِ اِيْرِ كُوْر دُوْنِ كُوْنِ دُوْر شُوْر
اَوَّلِيَعِيْكَ صُكُوْر فَاَوْ اَقِيْلَهْ كِيْلَدَر	نَهْ صِيْبِيْ كُوْر دُوْر نَمُ صُوْر اِيْمَانِ اِيْلَدَر
كِيْسِيَهْ قَايِيْبِيْلَدَر يَا اِيْلَدَر م م م م	دِيَا يِيْجُوْنِ جَكَمَا تَشُوِيْشِيْ اَوْ يَا ر
وَ اَرْحُوْ اِيْجَا قْ اَوْلَهْ سَكَا كُوْر	جَمَلَهْ اِيْسَلَاَهْ حَقِيْ يَا اَدِيَاَهْ كُوْر
كِيْمَهْ شَفَاعَتَهْ قَلَهْ سَكَا اَوْلِ رَسُوْل	بُوْر سِرِيْ سُوْنِ جَالِهْ قَا فِعْلِ قَبُوْل
دَلَالَهْ بِيْنَدِيْ رُوْ اَنْ اَوْلَا رِيْ وِلِي	اَوْدَهْ جَمَلَهْ دُرُ كِيْنِ دُرُ دِيْ عِلِي
بِرْ نَظَرِ قَلِ سُوْنِ جَلَا بَكْ اِيْمِيْنَهْ	قَلَدِ بِنَلُوْر عِلُوْ كِيْتَدِيْ اِيْمِيْنَهْ
بِرْ جِيَا يِيْبِ سُرْ دِيْ اِيْلَدَر م سِيْرَهْ	كِيْتَدِيْ يَمِيْنِ مَلِكِنَهْ قَلَا دِيْ عِيْرَا
نَمُ قَلُوْر تَقْدِيْرِ اَحُوْ اِيْمِيْنِ اِيْمِيْنَهْ	حَسَنِكَ هَمُ فَا طِمَعَهْ حَا اِيْمِيْنِ اِيْمِيْنَهْ
كَلَا يِرْ دَرُوِيْشِيْ قِيْمُوْ يَا سِيْلِيُو	قَلَا بِنَلُوْر اَللّٰهَمْ سَنَكْ اِيْلَدِيُو
يَا رِيْنِ اَللّٰهَ حَقُّ دِيْمَا رِيْنِ كُوْر سِيْرَهْ	حَقُّ يُوْ لِيْنَهْ جِيَا نَسَمَهْ وِيْر سِيْرَهْ
دُوْرِيْ حَسَنَدَانِ يَكَا دَا دِيْ يِيْرِ نَهْ	جُوْ اَلِيَهْ فَا طِمَعَهْ دِ كَلَا يِ اَنْكُ سِيْرِنِ
نَسَمَهْ يِيْ اَكَا وِيُوْ اَلْمِ دِيْ اِيْلَدَر	دَرُوِيْشِيْ كَلَا دِيْ نَهْ قَلَا لَمِ دِيْ اِيْلَدَر
كِيْمَهْ قِيْمُوْ دِيْنِ دَرُوِيْشِيْ كُنُوْر وِيْر	اَوْ مَرُوْدَهْ نَسَمَهْ يِقْلُوْر وِيْمَهْ وَا ر
دَرُوِيْشِيْ هْ وِيْرُوكْ اِيْمِيْنِيْلَدَر سُوْرِيْ	حَسَنِيْ اِيْلَدَر بِيْنِ كِيْ جِيَا يَمَا كُوْر مِي
سِيْرِيْ بِيْمِ يَحْسُوْمِيْ اَكَا وِيُوْر كُوْر	بُوْر كِيْلَهْ دِيْ اَوْ رُوْ جَمِ يِيْلَكُوْر
تَكُوْر اَنْكُ عُوْرِيْمِيْنِ وِيُوْ اَبَكَا	تَكُوْر عَسِيْقِيْنَهْ وِيُوْر اَنْكُ اَبِيْ اَكَا

حق يؤلئنه فلا يكاد اوسون بوجاه
 كور من انك ري صير ان قلديز
 يمكو موز طابق اولك بو ايسا
 صبحه دكون ذكرك تسبح اذيلو
 ريق اولك اول غلنله ينه ساون
 ملك غازين قللا لور بن
 تكوري حضر قتره مقبول اوللا لور
 تكري اذيني دلنله سيليوم
 عوضين رحمت قلا تكري سكا
 حق قتره رب ينه اون السنز
 نه قلا لور ديوم بن سو يلا دلر
 ذكرك تسبح قبلما بي يا تلوم
 سز نه ديم سز بو سز الايداك بكلا
 ينه يمك امونين اكا وير دلر
 شك اول تكور به كم صلا سني
 اول كورن دون تكور يا زكي اذيلو
 كور نم قلدي اللهم اول بيوم بار

حسين ايلد بيلدي و ردم جام
 قاطميه اول خلايق قلدي يار
 ابيلا لور بو دني و يوراك درويسا
 كورن اورن صم كيجه اوج ديلو
 الادي درويش ابي اللادي اونته
 ايرته اولر طوثر دي جهن حسي اوري
 تسجله ذكوره مشغول اوللا لور
 كلا دي درويش ينه الله ديوم
 نسنه ويرك تكور عشقته بكلا
 بو نله ويرك انك حاضر بو لور
 بربر يله ينه طانشدي بو لور
 ديلر لور كم ينه اوج دوتوم
 ينه وير المير ياكور مون اكا
 دوكلو بو سز راضي اولر يار
 ديلر اول تكوري عشقته ابي
 سز اكلدر اوج كورن اوج ديلو
 در دني حقه شك اولتري اي يار

هَرَبِي سِي جَارِي بَاشِي نَا مَا اَرُ	بِرَكِّي يُونُزِي بِكَ اَوِي وَ اَوِي اِي بَار
كِي بَهَار دِيك اَر نَلُو يُو لَلا ايشِي	بَهَاو اَنَلُو هَرَبِي سِي جَارِي بَاشِي
قَوْتِي بَكِي اَدَم اَتِي نِي يُو اِدِي	جَنَك اِحَنَه هَرَبِي سِي بَر شِي رِي
كُتُو وَ اَلِنْدَه كِي اَو لُو بَجَك رِي	بَكَلِي نِي نَك اِدِي يَمَا مَ اِي لِي
بَجَه اَو لَ اِي دِي يَ اِي مِ اَحُو اَلِي	اِسْت اِمْرِي اَو ل يَمَا مَا حَ اَلِي
طَ اَخ يَ اِي اَو لُ رِي صَا خُ صُو لُ	اَو جَهْدِي بَكَلِي يَلَه بَر كُن اَو لُ
دَوْت يَ اِنِي اَو لَ اِي لُو قُو زِي يَلُو	اَو لِي وُ رُق بَر اَر اِي مَ كَلَا يَلُو
يَعْد يَغُو ر قَا ر كُو اَو لَ اِي جَهَان	نَا كَهَان كُو ك يُونُزِي دِي تَطْ هَان
اِسْتَدَاه قَلْمَا دِي عَقَلُو بَلُو	بَلَا ي مَشَاقِي قُو بِن يَعْدِ طَلُو
اِسْتِي ت اِمْرِي يَمَا مَه دِي نِي نِي لَ اَر	هَرَبِي سِي بَر يَ اِنِي مَه دَشْدِي كَلَا ر
قُو ر قُو دَشْدِي اَو كُنَه نَتَسُو ن نَا حَار	النَه بَر يُون كُو ر اَو لَ قَجَر
بَر يُو لَ ا دَشْدِي كِي لَ اَر اَلَا اَسُو ز	بَكَلُو نِي لَ ا بَر و دَشْدِي مَ اَل كُو ز
اِي لَ اِي م نُو لَ اِي يَمَا مَنَك حَ اَلِي	نَا بَلُو ر كَم قَجَر و كِي لَ اَر يُو لِي
اِنْدَ اِسْتَه قَلَا ي اَز يِنَه نَا بَكَا ر	كُو د د مَد يَنَا شَارِي اَو لَ كَفَا ر
قَا مُو بِي غَا مَبُو لُو ر و ك اَو ل حَقْدَه	كِي د ر د كَلَا كِي مَحَل شَهْر دَر
كُو بِي بُو نَدَه طِي ر سَا بَر كِي شِي	اِي لَ اَر اِي وَا ه نَم قَلَم بِن بُو اِي شِي
اِسْتَدَا ر سَه اَو ل بَكَا نَا لُو قَلَم	عَلِيَا ر يُو بُو اَحُو اَلِي بَسَا لَه

کَر بِنَمَرْدَه صَبْر مَطُولِی

کَلْدَو بَاشُو مَلک جَا رِ اسِنِ ایلایم

دُ نَلِ کِیور و کَنَدَو بِه فَاکُو ایلای

مَد یَنده شَهْ بِجَا دِ کُورِی

ایلا مَ اَنَدَا کِی بَکَلو مَ کُورَا

و دِ دِ سِنَلو اوجِنده اَو کَلْفَا

اَنَدَه کَم قُرَانِ اَو قُرَا و اَل مَعصومین

اَو نَلو دُ نَدَنِ مَر و کُورِ اَو فَاغولای

سُیلا دِ اَشَبو سِنِری حَفَر نِنده

حَاکُو زُ دَنِ بَکَا حَبْرَا یَلکُو زُ

سُیلا کُور بُو مَر دِه بَکَا نَلار اَشی

ایسِنْدَا اَل حَاکُو زِی نَا کِه وَا ر

جَا نُو ر کَله دِ یو اَو ر کُور مَسْر

دِ نَلِ حَسَن حَسینی یو ز نِنده بَق

اَر اَلک اِیچِنْدَه حَسَن دَن اِیجَلای

نَم صو دِ رِ سِز دِ یو سَوَاک ایلای

کَم کُور کُور اَو کُور نَدَر سَکَا

هَر مَر اِی قُو لَعُوبَه قِی لَلَم

عَلی طُو عِیَا دِ یَن بُو مَر دَن کِی دِ یَم

اَشَبو سِنِری کَنَدَو زِ نِنده سِیلا

دِ یَ اَو اَل شَهْ اوجِنده وَا رِ یَم

اَو لَکَم مَر نِسَنَانِ اَو مَر کِی ا

شَهْ اوجِنْدَه اِی مَر دِ سِنَلو وَا یَ اَر

اَو لَکَم اِی کَلدای حَسِنده حَسینی

چُو نَکِه بِنَلو قُرَانِ مَسْعُو لَدای

کَلدَا بَکَا مَه بُو لَا ر وَا قَا نِنده

اِی تِیجِی اَفَلَانِ نَم کِی سِنِری سِیلا کُور

کَم بُو مَر دِ اِی اَلکُو زُ یَن سِنَا اَشی

حَاکُو زُ بَکَا بَیَانِ اِی اَلک اِی یَا ر

کِی اَعْلَم بُو نَلو سِنِری قُرْمَن مَسْر

اَشَبو سُو زِی اَنَلو دِ مَر اَو اَشو

کُور حَسَن دَن حَسینی کِی یِجَلای

طَهْدای حَسَن حَسینی سِیلا دِ

نَم صو دِ رِ سِی نِنده کَلدَا کُور بُو بَکَا

كَلَّحَ يَوْمَ لَوْ كُنَّا كُنَّا كُنَّا كُنَّا كُنَّا

بُوَدَّاهُ كَمَا كُنَّا كُنَّا قَلْبًا سُبْحَانَ قَلْبِ

صُورٍ وَيَسَّكَ حَاكِمًا بُوَدَّاهُ سَكَا

فَأَقْدَى كَافِرًا قَاتِمًا دَنَدَى صُكْرِي

أَيْشِيَّتْ أَوْلَ مَلْعُونٍ نَيْلُكَ بِي كُنَا

قَاتِلُهُ يَا شَيْ بِيْلَهُ أَلَا يَوْمَ نَم

بَغْلِيَوْمَ بِنِ أَوْ رَدَّ أَيْتَهُ دَقْلًا يَوْمَ

أَخْلَا زِي حَسَنِي كَلَّحَ يَا شَيْ طَلَا زِي كُو زِي

يَوْمَ نَم لَاقِي سَكَا بِيْعَا مَبْرَا

سَبْرًا قَلِيمًا أَوْلَ عَلِيمِكَ بَلَا كَيْبِن

تَا أَوْلَجِبْهُ بَرَا كَلْمَاهُ قَاتِمًا أَوْلَهُ

شَاهِلُونَ تَحْتِ اسْمُونَ قَلِيمًا زِي

بِيْعَلَا كَسْتَارِيمَ أَوْلَكَ أَكَا

حَسَنِي أَخْلُو حَسِينِي لِي زَارَ زَارَ

كُنَّا لِرُدَّانَ يَا شَيْ أَقْبَ صِفَالَا زِي

إِشْبُو مَلْعُونِ الْإِلَا أَوْ شَيْ أَيْرَ سَبْلَكَ بِيْرِي

إِشْبُو مَلْعُونِ اسْمِي أَلَا يَوْمَ كُنَّا

صُورِي هِي قُوْرٍ لَسَانِي آيَلَهُ

بُو مَجَلَّ سَهْرًا زَوَايَ بَلَا فَعَالًا

بُرْعَالِيكَ أَخْلِيَوْمَ زِي رِي أَكَا

جُونِ أَيْشِيْلِي حَسِينِي بُو سَبْرِي

قَاتِيَوْمَ بِنِ أَلَا يَوْمَ ائْتَلَا نِي بِيْرَا

بُرْطَلَبْجِبْهُ أَوْ رَدَى حَسِينِي يَوْمَ نَم

بُرْدِي حَسَنِي يَوْمَ نَم أَوْ رَدَى أَوْل

اَيْشِيْلِي كُو جِي بُو لَمَامَ ائْتَلَا بِنِ سَبْرِي

دَبْرَا مَصْحَفَالُو بِنِي كَلَّحَ بِيْرَا

هَيْجَ بَلُو رِي أَوْلَ عَلِي نَم قَلِيمَا حَسِينِي

أَيْشِي نَم قَاتِمَ سَبْرًا كَاتِمًا أَوْلَم

هَيْجَ بَلُو رِي كَمَ قَلِيمًا قَلِيمًا زِي

أَرْيُو كَلْمُونِ بَرُو بِنَدَانِ يَكَا

إِشْبُو سُو زِي دِيْرَ أَوْلَ مَلْعُونِ ائْتَلَا

اَتَلَا رِي بِنِ أَكْبِنِ أَخْلَا رِي رِي

دِيْرَ لَمَ لِيْدِي أَي بَابَا كُو سَكَا بِيْرِي

بِيْرَ رَجْعَالَا رَا كَمَ سَبْرًا كَمَ نَجْمِينِي كَمَ

نیری قرتی مغه جارك يقلا
 سنی یاری قلعل بز آه و رکار
 ایرد کندی ایلیغه کور کم بزر
 لشکری قامسی قوشک لدر لور
 اول کافر لارک سونلا هم جانی
 بو نه اغلا ندر دیوین صور لور
 سیلیری ملعون کده دشنی اشدر
 نیجه یوز کلور بو لور دن طغورد
 بیریری بنلور ایبرد آو م
 صوم دم علی اغلادر دتلام روان
 سینلنه ایلان ده دایستان اوله
 ارته بنلور کلله ایلا ییم دو کونی
 هله صقلک بنلوری سرتیز لک
 اک بغلور نر نلا انه ایلتیز لور
 اللور ایقلوری هم بنلا یسه
 کوز لور نلارن یا شلیری چغلا دردی
 آه مره یاد فغانن ایلا دردی

ای بیاباز دن ضبوک یهدر
 بو یله دیب اغلور یوز از ار
 اته و ردی بنلوری آلدی کلدر
 چو ناکله شهه یقین اورد کور لور
 آلا لور تخشنگه کلر لور آک
 حسون حسین بله کور لور
 لاک اغلادر بو لور نه ک شیلدر
 ایتر بنلور اول علیمنک اغلادر
 سزدن آردم صد یینه ایور بو لم
 شه او چنده بنلوری بولام هممه
 ایشور ادا یم بنلور بر آد قلا
 هله صقلک بنلور طور سون بکن
 بن بلور م بنلور انتمک کورک
 الا یله حسین حسین کتیر لور
 قلدر بنلور آله آه در دیاله
 بابا لرین آکو بن اغلا دردی
 ایشو سو نی هم بو لر سیلاری

گوئی فلان یاشن ملو بکی آقاز

دند حسن هم حسین بقار

نه عجب قلدی بزمله روزگار

حسن اولام هم حسین دیر ای یار

اتیه انیه حسرت قلمسون

هیچ گسند بز جلا بین اولسون

کیم بزم جمانو موزه اوله جزا

نه عجب حالیکم کلدی بزا

بون حالاکر اضره اولاق نیکار

حسن ایله کیم ایاه وورد کار

یاخوزد بابه قانیای بیله بار

دومک بزدن حبوی یقدار

یور جقلارین تم قیلور او اگقار

کیم بلیدی بینو بوسال کللا کئی

بز ایکی قوز یلر گلان سن خبار

ای نبیل سروری بهمز مسین

هم آقاندن بهلرک کللا کئی خبار

یاخوزد آنه هیچ بزی اگر مکی

قیو ایچینه یقوز خوز داز

بند او رو بن ز نلانه صلیوی بزی

بوجراسوز درود و موزه قل قار

یا الهی سن بزی قر تار و یور

کوز یا شین دگدی جکون طفلان

قوم قیلمسن اکوب صبح اغلا دی

لونه دنگی اولدی بینه هر در لولاش

ارنه اولد چون گنشن کوز تر د باش

ساولور دی دولینه تختینده

چقدر یامه او تور دی تختینده

قائینه کلدی اولو کیچی عمو

جمله بکلاری در لایلر قسو

هیسته دستمه لک خور تدا

دیر لور کیم دولتنک ارنشون ای شاه

اول ایکی اغلا دی آونب کا

حکم اتلای بکلر بینه وار کس

حَسَنٌ حَسِينٌ قَتِينَةٌ مِثْلُ كَرِيْمٍ
 شَاهُ قَرِيْمٌ اَنْلَرِي جَوْ كَرِيْمٍ
 اَنْ قَلِيْحِكُ الْكَاكِلُ اِيْلَرُو
 كَلَا اَوَّلُ مَعْصُو مَلِكُو اَوْسْتَمِرَّوَاهُ
 اَنْلَرِي سَ شَاهُكُ قَاتْتَمِرِيْتَرُ
 كَا سِيْمِي سَ شَاهُ بَنَلَاوُرُكُ بَا شِيْمِ
 مَلْدَحُ اَنْلَرِي سَ شَاهُ وَا عَا بِيْلَرِي
 تَرَا شِيْمِ بِنُو رُو دَمِ اَحْرِي سَا
 اَشْبُو سُرُو دَن حُو شِي حَبِيْمِ لُ الْكَلِ
 بِنَلُرُكُ عَمْرِيْمُنْ كَمُ قَلْمُ قَلْعُهُ
 كَا سِيْلُنْ بَا شِي بِنُو نِ اَوْمُرُ اَوَّلَا كَا
 هَرَا يَشَا لُ صُو كُنْ صُنُو نِ سِيْلِي
 صُو كُ اَوْحِي اَنْلَرِي سَا كَاتْتَمِرُو شُو اَوَّلُ
 سُنْ بَلَا وُهْ هِيْحُ شَفَا عَشَتْ اِيْلَهُ
 كُو رِيْمِرُ عَلِي بِي كَا نَنْه قَلَا
 سُرُو كَلَرِي بَا لُ شَاهُكُ اَوْ كَلِمِ
 كَلَرِي حَسَنُ اَوْ رِيْمِنَه بِيْقِيْمِ

قَلَلَرِي اَوْلَادُهُ سِي كُرُو كُ بِي كَلِيْمِ
 اِيْلِي مَعْصُو مِي اَلُو بِنُ كَلَرِي كُو
 بَا وُ شَاهُ جَلَا وُهْ اِيْلَرُو كَلِيْمِرُو
 طُو رُو جَلَا وُ جُو نِ بِيْلَرِي نِي اَمَانُ
 مَلُو رِي رَا لَمَانُ قَلِيْحُ تِيْمُرُ كُو تُو رُو
 صِيْعِيْلَرِي قَلِيْحُ رِيْمُنْ رِيْمِي اَوْلَا عِيْمِ
 صِيْعِيْلَرِي قَلِيْحُ رِيْمِنِي سِيْلَرِي
 يَامِرُ دِيْمِرُ هِيْحُ اَمَانُ وُ رَمَا كَا
 بِيْمِي اَوْ جِيْمِي نُو بِيْتُ اَوْلَرِي وُ كَلِمِ
 قَصْدُ قَلَرِي اَوَّلُ كَا فُو اَوْ رَمَقْلَعُهُ
 وُ نَدَا جَلَا وُ اَوَّلُ بِي كَا اِيْلَرِي سَ شَاهُ
 عَقْلِي سُنْ بَا شَا جَمْعُ اَبِي كَلِ
 اِيُو مَكِيْلَهُ شَمِيْلُ رِيْمِرُ اَشْرُ اَوْلُ
 بِيْمِي يَامِرُ وُ يِلَا اَوْ رَا سِيْرُ كِيْمِي
 اَوْ رُو بُو لَارُكُ بُو بِيْمِيْمِ بَرَا وُ قَلَا
 سُنْ طُو لَمُرِي مِيْدَا بِنِي جَلَا وُ بِنَه
 عَدِي قَلِيْحُ رِيْمِنِي اَوْلَا لَعِيْمِ

اَوَّلُ طَوْرٍ نَفْرًا كَيْفَ كُنَّ طَعْفَا لِي

بِرِسْوَانٍ مَوَارِسًا اِلَّا وَرَمَّ رَوَانٍ

وَدَلَّ حَسَنٌ سَيْلًا يَصْبِيحُهُ

اَوْشَى اَوَّلًا رَزَّ نَهْجًا اِلَّا اِيْلَهُ

يُجِيعُنَّ اِيَّيْكَ بَلْ سَنَ نَهْجًا دَلَّ اِيْلَهُ

جَهْلُهُ مَوْ مَيْلًا اَوَّلُ سَرَّ وَايْلُهُ

عَمَّا مَنَّا اَوَّلًا اِلَى صَوْلًا رَسِيْنُ

بَنَّا يِلًا وَعَمِيْرِي هَمَّ طَوِيْرِي

يُجِيعُنَّ يَمَّا نَسِيْنُ طَوَّلًا مَجْلُ

سَنُو كَيْلَهُ جَنَّاكَ عَمَّ بِلَهُ قَالَهُ

فُرْصَتِ اَوَّلُ قَالِي كَلُو رَسِيْنُ

اَوْجُو زِيْ بِنَا اِيْلَهُ كَلَسِيْنُ

يَكُو كِي اَوَّلًا قَبُوْلُ اِيْلًا سَرِي

بِرِيْ بِنَا كَشِيْ وَرَسِيْنُ تَوْرَتُو لَسِيْنُ

هَيْجُ بِنُو مَجْعُوْنُ جَفَا قَلَا مِيْمُ

سَا كَيْلَهُ جَنَّاكَ عَمَّ بِلَهُ قَالَهُ

بِقِيْرِيْ بِنَا مَعْصُوْمِيْ اَلَّا مَكْلُ

اِنَّ جُوْنِيْ كُوْرِيْ صَبِيْنُ اَفْلَا لِي

وَدَلَّ اِيْلًا اِيْ كَا فِرُّوْ نِكَلُ اَمَانُ

بَسِيْ يَمَّ اِيْلًا يَجْلَا دِيْنُهُ

حَسَنُ اِيْلًا حَسِيْنُهُ نِيْلًا اِيْلُوْمُ

وَدَلَّ اَوَّلُ يَكَا حَسِيْنُ اِيْلًا يَهْجُ

اَوَّلًا اَمَّا مَزْبُوْمُ اِحْرًا دِيْرًا رَسِيْنُ

شَعْبِيْرُ بِنِيْ كَمَسِيْنُ بِرِيْ اَوَّلًا وَاوْسِيْنُ

صَلْبِيْ بِيْرِيْ اَقْرَبُ اَسْتَا يَسِيْنُ

كَلُّ بَرُو صَبِيْرَاتُ بِرِيْ اَوَّلًا مَكْلُ

جُو كَيْلَهُ اَتَمُّ بِنِيْ اِسْتَا يُو كَلَهُ

كَلَّ شَكْرِيْ دِيْرَتَسِيْنُ اَنُو كَيْلَهُ طَقُّهُ

يَكُو بِيْلُ اِنَّ دَرَجِيْ اَلَسِيْنُ

اَوَّلًا اَسِيْنُ هَمَّ اَنُو كَيْلًا بِرِيْ

اَكْرًا اَوَّلُ سَا فَيُ كِيْرَسُهُ كُوْرَسِيْنُ

عَفُو قَالًا اَوَّلُ سَبِيْنُ اَوَّلًا مِيْمُ

صَقْلُهُ بِيْرِيْ تَا كَمُّ اَنَا مَوْزُ كَلَهُ

شَعْبِيْرُ بِيْرِيْ قَا فِرُّوْ نِكَلُ مَكْلُ

صَبْرٌ قَلَمًا سَلَّمَ اَيْسَلُّكَ نَاخُوشِ اَوْلَم
 كُو كَلْنَم خُوشِ كَلَارِي كَلَارِي كَنْزِي
 اَيْتَلِي شَا خُوشِ نَعِيَّت اَيْلِي
 فَايَاهُ نَه بَنْلِي اِجْمِي دَسَن
 كَيْجَه كَنْزِ اَللِي بَكَل اَيْيَم
 اَنْزِ صَكْرَه اَللِي اَوْلَا وِر كَم
 اَيْتَلِ اَل صَقْلَا رَاي كُو زِي
 اَزَاد اَوْلَا هَم اَوْلَانِ جَا نَلِي
 وَ زِي يَوْلَا اِخُو اَللِي اَيْشْتِ تَام
 اَللِ اَلِي بَنْلُوكِ اَللِي اِيوَه
 حَالِ دُو شَر اَللِي بِيْنَه اَوْلِ زَمَان
 غُصِي بَر دَم كُو كَلَانِ كُو تَرَكَ
 هَم دَه كُو زَا اَيْلَه دِي شَد بَرَا
 اَوْلِ بِيْلَم سُرُورِي صِدَقِ صَفَا
 هَم كُو كَلَانِ غُصَاي كُو تُو رَك
 طَر دَمِ نَدَانِ اَوُرُو اَوْلِ نَامُ اَر
 اَل اِحْسِيْنُكَ اَللِي دُتِي يَوْلَا

اَيْشِي اَيْشِي اَيْشِي اَيْشِي اَيْشِي اَيْشِي اَوْلَم
 چُو لَه لَه عَام اَيْشِي بُو سُو زِي
 دِي لَو زِي دَاغِ اَكَا اَيْلِي
 هَم دَشَارِي اَوْلَا رَكَم اِي اَسَن
 بَا وِي تَكَل بَنْلِي صَقْلَا اَيْيَم
 صَبْرٌ قَل عَقِي كَلُورِي كُو رَكَم
 قَبُولِ اَللِي يَمَامَه وَ زِي سُو زِي
 اَل اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَللِي
 دَكَلَه اَمَلِي بِيْنَه بَر دَرُوكِ كَلَام
 چُو كَلَه وَ زِي بَنْلِي اَللِي اَوَا
 كُو رَقَا بُو دَن اِجَارُو شَا زَمَان
 دُو شَدِي دُو شَكِ اَيْتَلِي اَتُورَكِ
 بُو دَه كَلَا كُو اَلَم اَيْقَلَا بَسَا
 بُو يَلَه دِي شِي شِي اَكَا صَفَا
 اَل اِحْسِيْنُكَ اَللِي اَوُتُو رَك
 اَيْشْتِ اَمَلِي وَ زِي تَكَل حَالِكِ اِي بَار
 اَعْدَا بَر جِي قَبُوسِنِ كُو دَاوَل

ای عجب بوی بهیمنی بنیلر دیر لور
 بر کلر آجلا ایلا و کلور
 اود اییغی وار استغاکر دیر
 زلا انه قور دیر یو اکلا د لور
 بوله حاملر دیر لور ای کورد کادر
 کوز لرعی یا شی اقر دونم و نه
 سرجا غدرن بگورک اولار و کور بنیم
 محراب ایچره ایکی رحله قور لور
 بین سزه کتر قلم شملان کور و
 قبه ایچره طبعلا اولمش انار
 قلا تنلان کور نه قلیش بیور بار
 بن مسلمان اولمش دوزک بلک
 قیغوری سز کور کور دن کورتک
 ناکه قلاق و ارسه بتور سیم
 کلر طمشه کیجه بنلا اولور دم
 سنیانم خوشی نفیس طنلر کیمو
 صم حسن اکلره کتور دی ایما

حسن حسین ایچر کور لور
 صین و زور بر حالجه کور و ر
 بر کلر اجدی اجار و کلر لور
 چونکه کور دیر ائی کللا د لور
 حسنله حسین اغلا و نار
 بیوی زلا انه قور لور اولمش نطه
 وزیر ایلا انلره قور قک جانم
 کور لور بر قبه بر محراب اولور
 قور قک ای قوزیلورم کلور برو
 ایکی قنلا بل ایکی یا نینه ینار
 یلدی صحیح رحله اوستند ای یار
 دلا و زور بنله ایلا کلاک
 او شاره مسجلا او شنه محراب لور لورک
 ناکه دیلور سز سز اکا قور سیم
 سز علینک اغلیش بن بیلور دم
 لمه ده کاخر طنلور بنی جقرو و ر
 صارد بر شمله بشینه طیلسان

دَلِيلِ حَسِينٍ وَنِيَابِ اِيْلَارِ بِيْرِكَ ا

اَوْنِ كُوْنِ اَوْلَايِ لَقَدْ عِيَاذُكَ اِيْ يَارَ

جُوْنِ وَنِيَابِ اَشْتَدِي اَللّٰهُكُ سِرِيْنِ

قُوْرًا اَللّٰوِيْ اَوَا دَلِيْ يِ سَنَحِ

خُوْسِيْ نَاوَاكُ بَكْسِيْمِدِيْ اَوَا اِيْلُوْرَ

اَكَلِيْ نَاوَا جُوْنِ وَنِيَابِ قُوْرِيْ اِلِيْ

اِيْجَا فَا لَهْكَ بُوْ كَلْمِيْشِيْ بُوْ اَلِ

جُوْنِكُمْ بِسْمِ اللّٰهِ دِيُوْ بُوْنِ صَنِيْرِيْ

بِرِزِ اِفْطَاوَا اِيْلَاوَا اَوَّلِ رَعْمِيْشِيْ

بَنَلُوْ اَلَا صَحْبِيْتَهْ مَسْعُوْلِ اَوَا لِيْ

وَا اِيْمِيْرُوْ نِيَابِ خِيْلَمِيْتِ اِيْلَاوَا اَللّٰهُ

اِسْتِيْشَاتْمَلِيْ عَيْلِيْمِيْنِكُ حِيْلَايِيْتِيْ

مَلَا دَلِيْنِ كَمِ غِيْرَا اِيْلَهْ كَرْتَمِيْشِيْ دِيْ

اَلَا اَوَّلِ يَاوَا نَلُوِيْ دِيْلِيْ يِيْنَحِيْ

اَمِيْرُوْ دَكَلَهْ بِرَعْبَايِيْتِ سُوْرِيْ اِيْ

مَجَانِ عَلِيْ غِيْرَا اِيْلَهْ كِيْلَاوَا اِرِيْ دِيْ

خَبِيْرَاوَا لُوْ رُوْدِيْ سَاوَا كَلُوْرِيْ عَلِيْ

جُوْنِ يِيْمِيْ سَمِيْ طَرِيْبِزِ اِيْلَاوَا جِيْسَا

حَا لَمِيْرِيْ صَعِيْفَا اَوْلَايِ اِيْلَاوَا اَرِ

دَسْتِيْزِيْ اِيْقَلُوْرِيْ مَنَهْ سُوْرِيْ يِيْرِيْ

اَللّٰهُ حِيْجَا غِيْرَا كِيْجُوْنِ فَاوَا دِيْ عِيَاذِ مَقْصِيْرَا

بِرِجْمَا غِيْضَهْ اَصْلَاوِيْ اَلَايِ كَلُوْرَ

اِيْلَاوَا اَمَلِيْ يَكُوْرَا اِيْ جَا نَمِجَايِيْ

هَمِ بُوْ غِيْرَا لَارِيْ قِصْلَهْ شِيْرِيْ اِيْلَاوَا

اَرْتَقِيْ اَقِيْنِ صُوْفُوْ بِيْ يُوْ تَلُوْرَا

دِيْلِيْ لِيْ سَمَلِكُوْرَا كَلَهْ صُوْ دَلَا مَحْنِيْ

عَلِيْ كَلِيْجَهْ بُوْ لُوْ اَنْزَهْ قَلُوْ رَا

اَوَّلِ عَلِيْ اَوْغَلْنَا لُوْرِيْ اَوَّلِ جَا نَلُوْهْ

يِيْجَهْ اَوْلَايِ يَمِيْنَهْ رُوْ اِيْتِيْنِ

يَهِيْ فَتَّحْ اِيْلِيُوْبِ طُوْ عِيْشِيْ دِيْ

قُوْمِدِيْ اَوَّلِ كَاوَا رُوْدَهْ كَبُوْرَا كِيْنَحِيْ

وَهْ اَصْلُوَاتِ عَسْفِيْلَاوَا بِيْعَا مِيْمَا

تَكُوْرِيْ صِيْتِ رُوْبِ فَتَّحْ اِيْلَاوَا اِرِيْ

تَكُوْرِيْ مَنَهْ اَصْلَاوَا اَوَّلِ كُوْرِيْكَ وَا لِيْ

اولو کعبی یوله بقا ر لانی زدی
 هم به یله کاکوز دی اغلانی ی
 حسنی حسین هم اول ولی
 اناری کاله دیو او کار دی
 صحابلی قاسمی یوز او زدی
 زار قیلب جلیجوی اگر شعور
 بکایلاک کمر نلا مر استجوز ار
 هم حسینه یله کلام کسک
 بیسته یولق ملول انز کوز زدی
 بیجه کمر اولو بیسه کله حالی
 دلال استندون یرا صلا ی اولوی
 جمله بیله اغلای یلور اصحاب
 او شیده بنهم جانه اولو جانا
 بهنهم بن سرف کهر انلاری بونی
 بنجلای یی داخی ای کوز مد
 یاشن کوز نلان صور یکی جفلا دی
 جمله اصحاب یلور ای دی کلام دی

سو نشون قوشو صحرای دی
 علی کورون ساو فوز دی اناری
 خلق الیب شهه دو نور علی
 هم یننه علی ای او مار دی
 مدینا خلقی ککالی ایر دی
 کلام لوقا صی علیه کور سیر
 علی ایلا بیجونی اغلای سیرای یاز
 بیجونی حسن یله الاملا کس
 بو یله کوز کمر دی یقلا سیری
 دید بنلور انلور ای آخوالینی
 جوزن استندی علی انلور سیرینی
 اغلامقدون کنلوز بن قلا خراب
 ایلا ای قوز یلورم بولور سیرا
 اوش فریق او دیننه یقلا کونی
 هیچ بئاک بیکی فریق ابرمدام
 نیلا ییم اغلی دیو اغلای دی
 کاه بیجود اولوز کاه اغلای دی

سَيَلِي أَيُّهُ سِرِّي حَضْرَتِي
 أَوْ شَدَّ فِرَاقِي أَوْ دِي بِيذَرِي بِي
 بِلِي مَيْسِرِي قَبِيرِي وَ أَرِي بُولِي
 دِيذَرِي سُول دِيذَرِي كَمُ حَقِّي أَمِرِي
 حَقِّي دَلَاكِنْدَه بُولُو فَنِي أَر دَرِي
 نِيحِي حَالِ أَوْلَايِ حِكَايَتِ أَيْلَايِ
 لَهْفِ اِتِّشَاكِ بِنِي اِتِّشَاكِ كَا
 نَقْدَرِي زَجَمَتِ اِيستِ بِر كَوْمِ اِيستِ
 اِر دَرِي أَوْلِ اِرَايَه كُو رِكْمَرِي نَلَرِي
 رَحَلِ أَوْ مَيْسِرِي بِتُورِي كُو رِي كُو
 اِنغَلَاغِي سَاكِنِ اَوْلَايِ أَوْ نُو رِي
 بُو قَلَا اِر اَوْلَايِ اِرِشِي بِبِيغَا مَبُولِ
 اَوْ شِي قَلَايِ كَا تَقَالِ اِيستِ اَوْلَاغِي
 قَجِيحِي وَ رِي كُو رِي بِتُورِ اَوْلِ جَانَلَرِي
 سَا دَاةِ اَللّٰهِ كُو رِي بِ اِي شِي نِيحِي بَقَا
 سَلَمُو اَنَدَه كُو رِي وَ سَمَرِ جَانَمِ وَ رِي
 سَلَا مَسْمَرِ كُو رِي بِبِيغَا مَبُولِ

اِنغَلِي وَ اِر دَرِي سُولِكِ قَا تِي حَلِي
 يَارِ سُو اَللّٰهِ حَسَنِ حَسِينِ قَبِي
 يَا مَجْمُولِ بِرَايَتِ مَوْلَايِ بُولِي
 نِيحِي اَوْلَايِ بِنَمَلِكِ حَاكِي نَلَرِي
 بُو نِدَه اَوْلِ حَقِّكَ دِلَاكِي وَ اِر دَرِي
 اَوْلِ كَمُنِ اَحْوَالِ بِنِي سَيَلِي اِي
 عَلِي اِيذَرِي بِلَا لَه نُو لَا سَكَا
 كَمُنِ اَوْلِ مِيرِي بِكَا سِنِي كَبِيرِي كَيْتِ
 مَلَرِي بِلَا لَه عَلِي اَوْلَايِ كِي دَرِي
 جُو نِيكِي سَهْلَا لِي سَيَلِي نِيحِي اِيذَرِي
 كُو رِي دَر عَلِي اَتِ اِرِزِي سُو نُو رِي
 دِيذَرِي اِيذَرِي عَلِي بِلَا لَه يَوَا
 اِي شِي بِ كَا اَلْبِ كِي تِي سَلَمُو اِلِي
 بُونِ كِي اِر مَرِ اِسْتِيو اِنغَلَاغِي
 قَجِيحِي بِنِي اِصْمَلِكِ حَقَا
 سَلَاغِ سَلَا مَسْمَرِ سَنَا اَللّٰهِ كَمُنِيحِي بَلَمِ
 سِنِي نِيحِي دُونِ رَسُو لَا وَ رِيغَلِ اِي

بَرُّكَ اِيْمِ اَشْبُو يُوْلَا نَدَ كَلَه
 دَلَا اِيْمِي دِيْدِي عَلِي يُوْر دِي
 دَكَلَه اِمْدِي تَكْرِي اَصْلَا نِي نِيْلَا
 عَجَبْ اَوْلَ مَعْمُو مَلُوْكَ بِيْر حَا لِي
 دَلَالُ الْاِسْتَدْرَا كَلَا رُعْفَا بَ وَا ر
 اَلْبَ اَبَا سْتِ اَحْسِي قَلِي وَا لِي
 اِيْرَا يَ يَارِي قَلِي بِيْر وُور دَكَا ر
 يَا اَللهِي بُو دُوْر سُوْر وَا مَسْ كَا
 سُر دَعَلِي دَلَالِي كِتْرِي اُو دُوْن
 فُوْر مَان قَلْمَادِي هِيْج كِنْدَا وُز نَه
 اَللهِي مَعْلُوْم دُوْر اَحْرَا حَال سَكَا
 بِلَهْمُ اِسْتَمْلُو قَبْجَه كِيْلَه يِيْم
 اَوْلَ اَمَانْ بِلَهْمُ كَا فُوْر دِي بَكَلَل
 اِيْحُو الْاِلَا يَ كُوْر لِي نِي كُوْر نِيْلَا
 قَبْجَه كِيْلَا هَم يُو لِي صُو يَلِيْلَه
 بَشَلِي حَلَا يَش فُوْر اَنْ اَوْ قَلِي
 طُوْب كَلَرِي عَلِي فُوْر كَا جَانِي اَحْر

هِيْ اَوْلَسُوْن بِيْر مِيْلَه بِلَه
 اَكِيْلَا وِيْلَه اَحْسَم اَرْ سِيْدِي
 يِيْعُو يَلَا بِيْر يُو لَا سْتَرِي كَلِيْر
 سُر وَا وَا ل كُوْن اَحْسَمَا كِيْلَا عِيْلَا
 اَكُوْبُوْن اَخْلَامُو بِيْر اَخْلَامُو اِيْ يَار
 اَحْسَمُو اَوْلَا يَ اَيْلَا دَلَالَانْ عِيْلَا
 جُوْنَكِيْلَه فَا زُوْن فَا رِيْخ اَوْلَا اَخْلَامُو
 يِيْنَه كَسْتُو اَنْ لُوْر كُ يُوْر زِيْن بِيْر جَا
 اِيْر نِيْرِي كِنْدَا رَه بَكُوْر دِيْدُوْن
 كِيْلَه كِيْلَه اِيْحُو كَلَرِي كُوْر نِيْلَه
 عَلِي اِيْلَا بُوْر دِي نِيْدِي بَكَا
 قَانِي حَسْبَم حَسْبَم نِيْرَه يِيْم
 يَا اَللهِي اَنْ لُوْرِي سُوْن صَقْلَعِيْل
 يُوْلَه دَسْتَرِي اِيْ شُو فُوْر بِلَه كَلَا
 جَهْد اَدْرَا كَلَم اِيْحُو يَزَا اَيْلَا عِيْلَه
 اَكِيْلَا دَا اِيْحُو بَا سَنَادْ جِيْلَرِي
 جَان اَوْلَكِيْلَه اَنْوَكِيْلَه دِيْنِي

اَيْحُو الْاَلْدَانُ بُو كَلَّايِ بُو شَم

اِمْرِي حَاهِم او شَره معلومدر سکا

حَسْرَتِ او دِي او شِي يَقْلَادِ كَنَدَرَم

گو کلهم هم حسرتیله بستند

هَم بجا قو دَانِي او کوز سِي هم اَنَل

اُو دِي بِي يَا نُو اِحْمَدِ حَسْرَتِي

بُو او دِي قَلَا هَم کوز وور مکل

بِنَجَلِ بِيْن يور کِي نَطْرَ اَمُون

اَخْلِيو بِن کوز لَر دَلان او د صَحَار

عَلِينِک سوز بِن دُلَالِ دِکَلایِ

عَلِينِک التینده دُلَالِ کِنَدَرَم

اَيْحُو اَلْرِي عَلِي دِلَالِ کِنَدَرَم

کِتْرِي دَلَالِ يَاتِرِ بَر دَم او اَوَّل

صَانِسِن قُو شَره قَتَلایِ کَلَا

مَلَر دِ بَقْرِي اَو کِنَه و قِيحِنَه

هَم اَكِن بِلِحَقْدَرِي اَخْا جِ اِبِي

قِيحِرُو و اَر اِحْمَدِي بِي سَلَمَت

طُو لَنُو ب يِنَه کَلَّايِ او ل يِرَا

دَلَالَه بَسَلْدِي اَيْرَايِ جَانَم

مِيحِ مَجَال قُو مَادِ بُو اَيْحُو بَكَا

بُو بَجَه کَنَدَر اَيْحُو کُو رَمَادِي کَرَم

کُو کُو اَيْحُو الْاَلْدَانِ حَسْرَتَر

کُو م اِيْلَه سُو رِي اِيْلَه قَبُول

اَو عَلِي يَاوِي قَالِمِ شَم دَر دَر مَقْتِي

يَا اَلْهِي کَسِيْلَه کَسْتَر مَكَل

يَاوِي او اَدْرِي سِيْلَه او غَر اَمُون

بُو يِلَه دِيو دَلَالِي او بَر قَجَار

حَسْرَتِيْلَه چُو نَكَلَه عَلِي کَلَّايِ

اَو قُو اَو قُو اَو قُو بِي کَشْتَرِي

دَلَالِي جَوِيْن عَلِي وَصِيْلَتِ اَلْرِي

بُو يِنِسِي بَر کَشْتَرِي دَلَالِي عَلِي

اَشْت اِمْرِي دَلَالِي دَانِي لَلَا

اَيْرِي دَلَالِ بَر جَتَلَعُو اَيْحُو حَه

کُو د قَار اَكُو جَتَلَعُو نُو اَك اِبِي

يُو اَك يَاو قَلَّايِ دَلَالِ بُو لَمَر

اَكِن اَنْتَرِي دَلَالِک اَنْدَه يِرَا

قوشو اول يوه كلور يدي كيروي
 بر كويون سهيل اورتب قلدر فعان
 سلكري على هم اولام او يور
 او كنه وار دنه قلدي نظر
 ديدير يكلور تلي دلالي
 چقل صحايوز ينه كور نر قور
 كورد على او يله يرنه طور
 بر طغاك ديبينه ايرد بجلو ان
 جكري دلالك باشين طرد اي يار
 على بقردي صولينه صاغينه
 شكر ايدرا الله على سلطانه
 ديدرد لاي على قوشو و ارد
 كوردي بر يگسلك حصا ر نيه سكا
 بر بر ينه خاضر اول ديم باغور
 كشي بولك خبون صور معركه
 بغلي برك قوشعينه اولور
 ابرو كز كويون وصيت ايلدي

بر اكي قوت طلندي اول بري
 درت اياغيون بر يوه ديلهان
 ققل اياغيون يوه سهيل اور
 اول و همدرن على او نيري ايدر
 كور و اغاج ارسى بلحق بولي
 جهل قلدي اول ارادني قرتلر
 ايك اوجي هم فلله موج اور
 دون بجورجي اول شلري اوز مان
 طاغ باشنده كورد بر حراق ينار
 باسبان اوني كلور قلاغينه
 صنگه يوز بك جان قلدي جاننه
 على ايدر بونده قلعه وار در
 كي دلاو نظر ايلدي اكا
 درت يا نيزن باسبانلر حور
 على ايدر قلعاي كس ملك كرك
 انرد لاله ان كندا الدي على
 دنرد لاليننه على سيلدي

هنگاه او شش بلور دی بر حصار

سکا معلو مدر میا کیم در تلور در

بجهد گز سنا کله غزا اقلیم ششم

بجهد د اغل خوراقین کور مدرم

بار دکله بر سزایا ایم سکا

بوی قویوب داخ کو زقا یلوم

بر کلا ساروز اولو بو نده قلله

نده قو مدر بجه قلعه کور یم

شکر قیل زخمی موز اولای قضایا

حالوی بیغام مبرو بلدا سنی

تقدیر نده سویله قلمسی کز کار

لطف ادو بن اول بره همت قلله

اوغل اچیمی جکارن طفلاری

عرضه قلدی گندی و حالیس دوتیم

خاضر اوغل وقتلا امردی ردی

استر انده بر جفا جوق بر بو اولور

صنیر یا نیندرن کمندر بی اولور

ایتلری ای یار محبت کسار

همیون زک قتلو قدر مک قتلور در

بو بجه مدت سانیله اولیم

هیج بو نولک بیکی او داغرام مدرم

هله بو دم واقع اولای او شنی بکا

اشبهو قلعا ی میوب کما یلوم

شاید اول قور یلوم بو نده اوله

سن بر لاه طرب بین انده وار یم

انلیری الوب کلان بو نده ایسته

سن دنون مدینایه وار سنی

چون حالوی بیله محمد ای یار

حسینی حسین بو لاه عم بلله

اوبد قجر دلای جوق اغلاری

دو الفقازی آصد ایرو سینه

صیغدی دلای استنلاری

طغر و علی قلعه دینینه کلور

ردی علی بر جده باسوان بیارور

چقدر کند برجه بر کتری و لی	خلفه قلب اتیک مند علی
چقدر بی بسوان نظر اغیری ای جان	دلای کندلک اوچین چقدر روان
فتق بر دین چقدر ای کس مردی	شیلله چقدری علی بسوان پیری
قرویب دتلا بغازین اول ولی	سر در بسوان قانتنه کلاری علی
دوون اجنه جاغزوو بن سیلایه	دیلدی بسوان کده قواد ایله
سیلما آله قومدی ایکی در لیس موم	دلای بسوانک بغازین او شیر
بغلا غیدم کورده علینک یوزین	عقل کلاری بسوانک اجید کوزین
کهر کلوب دتلاک بغازم نامدار	سیلدی ایلا رتته کیشین ای یار
ایکی دیکل کیم ایلا لر سکا	صبر د کهر سن حالکی ایت بکا
سنی بکا بونک بکی اینش قیلین	تله کیش سن ارون اجنه کلین
یاخونه کلوب قلعیه یول بولای	هیج کسنته سجالا بین قلدی
بوز مانده علی ایلا لویکا	علی ایلا رده کله ایلا ایم سکا
مومنده دوست هم کاره عاصیه	حسنک صسینک انا سیم
قلعی قاپو سننه اصدام لشین	ای نیجه سلطه نلرک کسدم باشن
ایسما اولادی داخی د نما دعو	جو نلله بلدی علینک سوزن مو
ایتدی یا ملعون جواب ویرکل بکا	صر د علی قلعتک حالین انا
کلر آدین بکل شیخ ایلکل	اشبو قاعده کیم اولور سیکلکل

اولادوروم تیر خیر و هر کجایک
 ایتر دیکله سورنی یا بهلوان
 هیچ یورمین سکانه قلدغنه
 هر کوی در کوزیدر سلطانک
 دیو کوزر سه یوزنی اولور هلاک
 برترم واردر صورم طغر وایت
 یتکم وار ایستیمو کلامه ما
 بونلا کلامه کیم نیرد اخی صورم
 صور دغک نه کیشیدر یا اهل دیل
 صور دهم حسن حسین در سکا
 حسرتیله شیله اولم ییمار
 حسرت اولدی او شی بهر دو کنونی
 ایشبور قیقین بو ارایه یقینم
 ددم اکا بن کلجه ک قسما
 سن بلور سن طغر سی سئلجه
 بو بجه دن بر و غصتا سن بیسکک
 اولار دردی قومر بلورای عاقیل

بکی کلدر نه کیشی در لاکا
 دن ایلا علییا بسوان ای جان
 بو جمعه قلعیدر کلا کولک
 بدی کوزیمینیک آری واردر آنک
 بهلوانلر وار قیتند سهندناک
 یننه علی بسوانه ایلا ایشت
 هیچ کچسند کلافی دتغون شرا
 بو نجا کلدر یوقلام ار ستم
 دنل بسوان علییه ایبر ک پیل
 دنل علی یننه سئلری اکا
 بلو مادم قچرو واردی ای یار
 بر ای اولای یاو قلعیم آئی
 مدینا دن دون اکلرین کتیم
 دلای قودم اسناغا او تلمیا
 امدی حالم فامو ایشتم سکا
 سوان ایلا علیا بو در کک
 کوزر دتغون کتور دی ای پیل

دُنْدا اَنلُر دِ بِلْرى شَا هَدَا اَمَان	قَصْد قَلْبِ اَوْلَانِ اِلَى اِى جَان
بَلْ كَم بُو دَر هَمِيْن اَجْبَق بِنُوْم	شَمْدِى زَنَانَه يَتُوْر اَنلُر جَان
شَاد مَان اَوْلَاى سَوْنِزى اَوْلِ وِلْ	جُوْن جَمُوْن بِلْرى اَنلُر كَسْجَلْ
اَوْشُو سَوْنِزِ دَلْ جَابُوْرى بُوْز مَان	دُنْدا عَلِى بَسُوْا تَه اَيْلَرْ اِى جَان
كَهْ قُوْ يُوْب دَرِيْن يُوْ لِيْنى اَوْشِيْن	بَرَسُوْر مَوْر اَسْكَا كِرْ كِ دَوْتِيْن
بُوْ سُوْزى دِيْمَه بَكَا بَهْلُوْان	دُنْدا بَسُوْان عَلِيْمَه اَيْلَرْ اِى جَان
يَا عَلِى بُوْ سُوْزى سَيْلَا مَا بَكَا	بِيْن دَرِيْن مَر قُوْ يُوْ ب اَوْ يَامِز مَر اَكَا
يَا وُرْب رَسُوْ لَك يُوْ زِيْن كُوْر مَر	حَقِيْق اَوْ لَا كَسْم بِنَلُر ك تُوْ كِن اَوْ مَر
جِسْمَه كَلَاى شِيْبَر حَق مَر تِيْجى وَاْر	وَاى كَسَه قَا قَنْد اَكَا عَلِى اِى يَار
بِلِيْسى طَاغَلْزى وَر دَرى جَانِى	دِيْمَا مَرُو غِيْلَا قَقْلَرْ اِى
وَيْر صَلَوَات عَمُقْلَه بِيْعَا مَبُوْا	اَيْت بِي دَبَلْرى اِلَى بِيْرَا
كُوْر قَا بُوْ جِيْلَرْى بَر بَر قَهْو	ظَلْمُوْ كَلَاى شَاه سَر اَيْنَه عَهْو
كُوْر دَر يَا مَه سُوْجى مَالِ كِرْمِيْشِيْ اَيْلَرْ	اَك اِيْجَارُو سَر اَيْلَه قَلْبِى نَظَرْ
رَقْمِ اَوْ رُوْ دَرى كِيْدَرْ بِيْر عَقْل اَوْلَك	جَانَك جِهَار مَر اَوْ نِيْنْدَرْ نِيْ يُوْ كِرْ كِ
جَنْك جَلِيْمُوْر سَارِى اللّٰهَه بِلُوْرَا	جَمَلَه بَلْ لُوْرى يِلْله صُحْبِيْت قَالُوْر
اَسْتَلْرى نَه دَاخِى بَر قَنْد بِلْ بِيْشِ	قَا بُوْ جِيْلَرْ قَا مَع يَا تُوْر نَفْى خِيْمَرْ
اَيْتِر بِيْجَه اَيْلِيْم بُوْلِيْمَه يُوْ ا	فَكِرْ قَلْبِ يَكْم اِيْجَارُو كِيْمَه اَوْل

تیر تر ک شاعو ک قسنته کبریم

قارتق بصدی پتر کئی اعیون

گندوی اغری دیو بن اور لو

دکله امردی نیلری بو گزایش

واه دیو بن اول اعیون بکلری

گوزگیشن اکارد و یوز بکل دق

گوزگیشن ایایعی بصدک کوزو

ایغی با صوب اکازحت فلک

شیرحق اششت کله تم ایتدی یطه

صافسنگم اود دسه ایایغی

صانگم اشک اوتل شدری اغر

کیزین اورب علییعه قلری نظر

عزراکل صنگم جاننه زخم او زر

ایتدی صور ک بوکلیسنگ اشلور

نینه کلاری بو نده خبر بن صرک

یانیا کلارک بو ادا یه ایت

بئله کلارکله صرم بن نه جا

علی ایله بو نده تر ایشی ایلا ییم

کلاری علی اول ییشلارک بریش

یعنی بکلر بو بارر طور لو

ایکی گز بصدی او یما اول ایت

قات بصدی بر معنی حرمه ایلری

مهر سو یلا دیو ایلاز ای اخی

جق میرا چا تلا یینه کز ایچرو

صند کیم ایچار و قومدر کلنی

مرو سیکو یا تلری یینطه

کوز منه اورب قتی بصد ای

جان ایچیری بو کیزین جا عر

جان ایچیفندن بو کوزطرد ای یار

گوزر دیلوی سر بلر طر

دینه دبه او بیر قور آشلورن

عرب اغریس او لاهی بر کوزرک

صور د یلور کمر ننه کیشی سن سیکت

علی ایله ییتو گمز واردر میرا

اللَّهُمَّ بُونَ شَهَائِلِكُ دَه لَو م
 عَلَيْنَاكَ حَالِكُ شَهَائِلِكُ دَه لَو
 بَلَنْزُ كَمُ تَه كَشِيدُ بُو يَكِيَسْتُ
 تَوَه دَه لَو نَا يَه كَلَا وَ كَوْنُ دِي سَوْنُ
 تَلَكُ كِي سِي دِي دِي وَ سَوَالُ آيَلَارِي
 آكََا كَو تَه بِنْدَه اِشِي قِي لَمُ سَكَا
 بُو نَدَه كَلَا كَمُ سَبِي سَبِي سَبِي اَكَلَا غَلُ
 بُو نَدَه كَلَا كَمُ كَمُ اِي سِنْرَه صَوْرَم
 قَهْقَهَا لَه جَهْلَه دُشِي اِشْتَرَا لَو
 اِشْتَرَا لَو كَمُ دَا لَو مَسِي اِي عَجُو
 دَه لَو اَوَلِي سِن سِن سَكَا اِلَه جَا
 سَنَاه قَتِنْدَه بُو جَا لَو بِي قِي لَسِي
 سِن تَه مِر دَفْسِي سِن قَلَا اِشْتَار
 كَمُ بِي صَوْرَم سَكُو زَنَاقَا نَدَه تَه
 قَوْمُ قَبِيْلَه اَو لَو رَمُ بِي عَا مَدَا
 سَكَا مِر بِي سَبِي اِي دَه مَلَا غِي لُ
 بِن سَه بِلَا تَه سَكَا بُو دَه نَسَانُ

اِشْتَرَا كَمُ بُو بِي بِي نِي دَه لَو م
 مَلَا دَا يَلُو سَنَاهُو ك قَاتِنْدَه كَلَا لَو
 دِي لَو اَو شَهَا كَه دَو لَتَا كَه مَزِي دَه
 صَوْرَم لَو رَمُ بِي خَبَر بِي سِي لَو
 دَلَا عَا مَه عَلِي يَه سِي لَارِي
 اَمُر مِي سِن نَا يَه كَلَا كُ بُو يَكَا
 عَلِي اَبَر اِي عَا مَه دَكَلَه كَلُ
 اِي كِي دَو حَا كُ يَتُرُ دَم اِشْتَمُ م
 جُو تَلَكَه عَلِي نَا كُ سَوْنُ بِي اِشْتَرَا كَمُ
 عَلِي مَسْخَرِي هِ اَلَا ي قَو
 بُو دَه مِر عِلَا اِي نِي خَبَر
 بُو نَدَه دَو بِي لَو ن كَمُ كَلِي
 دَلَا عَا مَه عَلِي يَه دِي اِي يَارُ
 عَلِي اَبَر مَدَا يَه سَه تَلَا تَه
 بِن مَدَا يَه اَو لَو رَم اِي يَارُ
 هَمُ اَدَم اَبُو تَو اَبَر اَكَلَا غِي لُ
 هَا شَمِي مِ هَمُ قَو مِي سِي م اِي جَانُ

نَاكَهٖ دِيْلَى مَعْنِيْهِ الْكَلَايِ
 كُوْ بَلُوْ سَلَكُ طُغْرُو سِيْ سِيْلَا بَا
 يَجْهٖ دُرْ اَوَّلِ كِيْ بَهَا دَرْ اَرْمَلَرِ
 وَا رَبِّ الْاَلْوِيْ نَظَرٌ قَبْلَهُ رَمْسِيْ
 عَسُوْ اَنْكَ صَكُوْ كَلِمَ اِجْمَعُ بُوْلَاوَرِ
 اَنْلَاوَكْ وَصَفِيْوْنِ بَا شَرْحِ اَيْلَاوَلِ
 بِنَهٗ اَوْرَبِ زِيْلَا اَنْهٗ اَلْقِسْمِ
 بِيْلِ مَرْبِ يَا شَيْبَلَهٗ طَلَاوَرِ كُوْزِيْنِ
 صَاغِ سَلَاوَمَتِ بُوْرُوْدِيْ قُوْرَبَا شِمِ
 سَنْ قَلَاوِيْ اَنْتِ بُوْ اِيْشِيْ اِيْ بُوْ بَا رِ
 سِرْلَهٗ حَقَّهٗ مَنَاجَا تِ اَيْلَاوِي
 اَيْتِلَاوِي دِكَلَهٗ سُوْرِيْ كُلِّ صَوَابِ
 نَقَلَاوَرِ دِكَلِ اَيْلَا اِيْمِ سَكَا
 دُنْيَهٗ خَلْقِيْ اِجْمِيْنَهٗ وِيْ بِيْرِي
 هَمَّ حَبِيْبِيْمِ دِيُوْ بِيْنِ اِيْ اَوْ كَرِ
 اَنْوَكْ اُوْ بِيْنِيْ كَتُوْرُوْرِ لُوْ يَادَهٗ
 دَا اِيْمِ اِدِيْ دِيْ كِيْ اُوْرِ دِلَاوَرِ

جُوْنِ يَمَامَهٗ عَلِيْ سُوْرِيْ دِيْ كَلَاوِي
 اِيْ عَرَبِيْ دِيْ بِيْرِيْ سُوْرِيْ اَيْلَا اِيْمِ سَكَا
 اَوَّلِ عَلِيْ بِيُوْرِيْ هَمَّ حَبِيْبِيْ وَا رْمَلَرِ
 اَوَّلِ مَحْمَدِيْ دِيْ بِيْ بِيْلُوْرِ مِسْمِيْنِ
 عَلِيْ اَيْلَاوَرِ بِلَاوَرِ كَلِمَ خُوْرِ اَوَّلَاوَرِ
 يَمَامَهٗ اَيْلَاوَرِ عَلِيْبَهٗ سِيْلِكَلِ
 بِيْنِ عَلِيْبِنَاكْ اَيْكِيْ اَغْلُوْنِ دَقِيْلِسْمِ
 جُوْنِ اِيْشِيْ عَلِيْ اَنْلَاوَرِ سِيْرِيْ
 دِيْرِ اَللّٰهِيْ سَنْ قَلَاوِيْ كَتُوْرِ اِيْشِمِ
 دِيْ بِيْنِ يُوْ لِيْنَهٗ جُوْنِ صَلَاوَرِ ذُوْ الْقَفَاوَرِ
 جُوْنِ كُوْ كَلِيْنَهٗ بُوْ سِيْرِيْ سِيْلَاوِي
 كُوْزِيْ بِيْنَهٗ اَوَّلِ شَهَاوَرِيْ دِيْ جَوَابِ
 جُوْنِ مَحْمَدِ وَصَفِيْ صُوْرَدَاكْ بَا
 جَوَقِ تَقَالِيْ اَكَا حَبِيْبِيْمِ دُوْ ي
 اِيْلَاوَرِ لَسْتُوْرِيْ اِيْ اَرْتَقِ سُوْرِ
 يَحْسَبِيْ طِيْمُوْرِ نَاكَلَهٗ وِرْدِ دِيْ يَادَهٗ
 فِيْ شَفِيْعِ اَيْلَاوِيْ قَلَاوَرِ

اللهُ انلادى اكا يار ايللدى
 دىن يولنلده كافرله ايله جانا
 صد قلله ودر كوكل پيغافا مورا
 نلله رسول دوير اكي ايللدى
 حور رحمت انوك اوللدى بى كان
 ديد جاندان سن حبيب اولللك با
 حق انوك ديللكني قللدى تيمر
 دىن يولنده اغلني قتل ايللدى
 ازللك اجرا سري بيق بو ز مان
 انوك يچون حق ان قللدى كوني
 اوللدى بيل جامع حرا اوللدر
 حق جلا بولك رحمت ازل اكا
 تلمى ادين ازل بر اوللدى ديلنلده
 مصطفا ناك كو يوكوسى ولى زر
 قتلن ازل دايما اول دشمانوك
 عقل كامل اوللدى هب اميرله
 جمله كافر قشنى اكا قوردى

دوت كشمى كيم اكا اقلدان ايلدى
 يعنى انلادو كله ايله غشا
 دوت كشمينك پير صد يقلا زيرا
 عشيقينه مالين يغمما ايللدى
 صد قلله اغلاك صلله كاترد اعلان
 بس اكنجيسى قون وىردى اكا
 قينتا اوللرسوله اول عزيز
 يار ابعي مله ديوب سىللىدى
 اتسيميله دىنى وىر ما دى امان
 عدالله اشلر قو اسنلا كين
 اوچك بري دىنى عشا نلدر
 اول حبيب الله قون ودر اكا
 اوللدى وىردى بو بى حق بو لىنلده
 دوت كشمينك برسى همم عليه زر
 باشى بويك قون كبادر انوك
 بللدى اجه اياغى ييغلا
 حق تعالى اكا اصلا نيم ددى

دِينَتَه كُو مِينَتَرَكْ بَاشِي جَبَر	دِينَتَه يُو زِينَتَكْ كَا فَرَا كِيَر زِي جَهَر
اَوَّل تَه قَلَا وَغِيْن كِسْنَه قَلَدَرِي	هَم اَوَّلَكْ بِيكِي جِهَانَه كَلَدَرِي
هَم كُو يَا كُو رَدَرِ عَلِي بِيغَا مَبَرَا	بَار دَكَلَه جَو كَلَه صَرَدَا كْ اِي بَرَا
جَمَلَه كَا فَرَا لَرَكْ اَوَّل اِخْيَار دَر	جَان اِجْنَه مَصْطَفَا نَكْ يَار دَر
اَو تَبِن اِسْتَنْتَه اَو دِي صَدَه كَفَار	زِيغ اَكَا تَكُو يَلَان اَوَّلَا ي نَفَل
هَم مَحْمَد مَصْطَفَا نَكْ جَا نَدَر	جَمَلَه خَا زِي يَلَو كْ اَوَّل سَلْطَا نَدَر
كَلَدَرِي عَلِي بِيكِي بَر بَهْلَو اَن	دِي نِي يُو لِنَه كَا فَرَه وَ مَرَمَزَا مَان
يُو زِي يَلَكْ اَوَّلَقَدَر دَر زِي لَام سَا	چُون عَلِي نَكْ وَ صَفِي قُ صَرَدَا كْ كَا
هَم عَلِي نَكْ سَرِيح بُو رَا ي دَه	كِسْتَه يَهْدَا اَكَا بَكُو رَد نِيَا دَه
وَ صَفِي خَالِي نِي اِسْتَدِي طَلَا يَرِي	چُون يَامَه عَلِي سُو زِي اَكَلَدَرِي
دِي لَه بَقْدَرِي دَر ت يَانِي نَه صَا ح صَوَل	صَلَدَرِي بَاشِي تَه جِي ب قَلَا اَوَّل
كُو رَدَر كُو زِي دُو تَرَا كِي سَلْطَا نَو كْ	وَ اَر دَرِي بَر بَهْلَو اَن هَم اَوَّلَكْ
مَسْخَرَا يَلَه اَلَرِي دَسْتُون اِسْتِي لَار	چُون عَلِي نَكْ وَ صَفِي اَوَّل اِسْتِي لَار
اَوَّل اَلْعِيْن يُو زِي لَه كَلَدَرِي اِي لَو	اَقِيو بِي ن طَر دَرِي بَر نَلَان اَو رُو
دِي لَه اَبَرَق سِي لَه سُو كَا كِي ت	تَخْلَف عَلِي اَو رَدِي اَوَّلَا ت
يَجَسْتَه شَمْعَدِي اَوَّلَا وَ رُو زِي مَبَرَا	دِي مَه اَبَرَق سِي لَه اَكَل بُو سُو زِي
شَاهَه قَرَسُو اَنِي بِيَان اَيْلَا كْ	تَه كَشِي دَر اَوَّل عَلِي كُو سِي لَه

اِسْنِ اِدِيْدِم كِم قَلْدِي ك طَلَا
 يَحْسَه سَحْدِي طَرْدَم اَو لَارْدَم يَحِي
 صَانَلِي اَو دَسْتِي سَعِيْلِي ك جَانِي
 دِيْلِي اِي مَلْعُوْن نَجُوْن قِيْلِي ك بَا
 دَنَلَا شَاهَه سِيْلِي اَو لَارْدَم نِي
 اِيْرَه سَاْلِي ك قَا كْهَا يُوْلَان اَرِيْسَه
 بَرِيْكِيْرَه يُوْن يَه اَو لَا ك نَاه
 يَا خُوْر سَنِي ك فَرَشُو كَا جَوَابِي وَرَا
 بُوْعُوْبِيْهَه سَنِي كُوْر ك دَا دَقِيْلَسِيْن
 سَخِيْت اَو لُو بُوْن اَنْتَه دَنْدِيْرِيْن
 اَل حَقُوْ كِي سَنِي اَكَا يُوْن مَهْرَق اَوْر
 كِيْم طَلَا اَو ل كُوْ كَلِي يَقَا سَنِي ك
 دِيْلَه يَرَسْتَر اِيْلَا يَحِي عَقْلَه صِيْغَار
 دَسْتُوْر اَو لَسُوْن بَرَا وَا يَحِي كُوْ كِيْنِي
 اَل حَقُوْ كِي دَسْتُوْر اَو لَسُوْن دِيْسَا
 اَو ل اَنْتَه قَصْد اِيْلِي كَلِي اَلُو
 شَاه مَرْدَان عَلِيْهَه قَرَسُو

بُوْنْدَه اَو لِيْدِي كُوْر يِيْلِي ك بِن اَكَا
 دِيْلِي اَرِيْق سِيْلِي اَكَل سَنِي اِي
 بُوْبِيْلَه دِي يَرِيْنْدَه وَا رُو يَنْطَه
 وَا ي كِه سَخِيْت اَو لَارِي اِيْشُو سَهْرَه
 صِيْر اَو بُوْن اَكَلَه دِيْمَارِي اَمِيْر
 دِيْبِيْن شَاهَا نْتَه رُو اَر دِيْعُوْبِي
 عَدَلَا كَا رُو اَد كَل سَنِي ك اِي سَنَاه
 سَنِي وَرَا يَكِيْن اَو ل طَر اَبُوْنِي اَو كَا
 نِي اَد بَلِي ك قَلْدِي اِنِي بِيْسَلَسِيْن
 جُوْنِي عَامَه اِسْتِيْلَارُوْرِيْر سُوْرِيْن
 بِيْجَامَه اِيْلَا عَلِيْهَه اُوْرُو طُوْر
 بِن وَرَا يَكِيْن نْتَه اِيْشُو وَرَا رُو اَنْتَه
 شِيْر حَق اِيْلَا اَكَا اِي شَهْر يَاْر
 اَو ل بِي بَرَا وُرْد بِنَلَا اِنِي اِنِي
 شَاه اِيْشَارِي نَه كُوْر كِيْهَه اِيْت اَكَا
 شَاه مَرْدَان طَر دِيْرِيْلَان اُوْرُو
 اَو ل لُوْعِيْن سَخِيْت نَه اَتُوْرُو كُن طَر

انشئت امیری نیلیسر اول ولی
 انشئت امیری علیی کیم نه قلا
 اول لعلیلوبو سیز نله کوز لاری
 بو سیز نله بو کوز او ورد او ال ای
 وید صملوات عسقلار بیغا مهلا
 قامسینی در تمه د نلاری قتی
 قان روان اولوب یا تری اول کوی
 دو کوزو بن طلمو بن انلاری یوز
 ان کوزوب جمله قوی یاد قیلور کوز
 بر او رمدن د سیزی سردن ملردی
 نه حال اول او غیر حاکیت ایلاری
 آه اده بن بار سناه قلا فغان
 سخر خوش اولارد سیزی مکر اول
 اکا کوزو سیز دخی بر آق قلاک
 بر برن علییه جمله انلار لوز
 اول اتوک قانین علیدان المغا
 انلر کله قول قوار ایلاری

بس مقابل اول یوز علیسار
 چشمدن اشقا و تور د علی
 دلا یوز و غیر اوز لاری
 یا مکلر یوز سیز ادی قتی
 بو بین دیندن اتلاری ای بر
 د سیزی تخشندن اشقا اول لعنی
 چون علیلار کوزد یوز و هیتی
 کوز د لوز باشی کوز ددی کیشی
 بامعه ایلا بو لاله ف اول کوز
 بر کوز او ردی ای ابرق او رمدی
 دینلر بکلر بار شاهه سیلاری
 دیدلر کوزیم شاه اولاری بهان
 آیتد نو اول بر او رمدن اولاری اول
 آیتد لوز کیم شاه اولاری بک
 اول اتوک یاز نلوی کوز نینلر
 قوشو کلر یوز علیی اوز معا
 ندره بامعه اول لاره سسلاری

بِقِيَمَةٍ ظَلَمَ إِلَهُكَ أَوْلَ سِرْوَا
 بِرِجْرِي يَبْقِيَةً أَوْلَا وَرَسْرِي
 بِقِيَمَةٍ بَوَيْكِيَةً قَلَامِكَ نَاه
 أَوْ قَرَامِكَ قَانَلُو كَرَامِيَلُو
 قَانَلُو لَوْ قَانِيَنِي أَيْلَا سَوِي طَلَبِي
 صَوَا شِي أَيْلَا وَبِ رِي رِي أَوْلَا
 بِرِغْرِي يَلَبِك قَانِيَةً كَرَامِيَلُو
 يَكْرِي كَرَامِي أَنَلَانِي كَرَامِي سَلَطَانِي بَلُو
 طَقْلَا كَرَامِي بَاشِي شِي نَهْ أَيْلَا نَقِي كَلُو
 إِشْكَ بَاهِ أَوْلَا رِي قَمُو كَرَامِي لَوْ نَهَانِي
 مَوْ مِيَنِي أَوْلَا رِي رَحْمَتِي جَوِي صَاحِبَلُو
 سَاوِي نُورِي دَوَلْتِي لَهْ بِخِي شِي نَهْ
 إِلِي بَقْلُو طَرَامِي دَرَامِي حَضْرَاتِي نَهْ
 أَوْلَا كِبَا كِي قَوْلُهُ رَا ضِيْعِي سِرْ
 سَوِي رَسْمِي نَهْ دَرَامِي شُونِي رِي نِي بَهَا
 قَوْلَا رَا ضِيْعِي سِنَهْ رِي كَلِي
 بِنَهْ يَارَامِي بَقِيَمَةٍ رِي رَا غُرِي قَالِي

أَيْتِيَنِي أَوْلَا رَمَكِ صَبْرِي أَيْلَا رِي رَا
 نَهْ صَوِيحِي إِتْلَا يَكْرِي سِرْ أَوْلَا رِي سِرْ
 دَلِيلُو زِي نِي شَاهِدِي أَيْلَا كَرَامِي شَاه
 مَبْلُو كَلَهْ رِي قَوْلِي أَيْلَا يَلُو مَر
 بَوَيْكِيَةً وَرِي كَرَامِي سَادِي وَ سَلَبِي
 طَلَبِي مَبْرَامِي أَنَهْ وَأَوْلَا رِي طَوْلَاهِ لَوْ
 سُنِيَلَهْ يَالْبَخِي لَهْ وَرِي مَا يَلُو مَر
 بِخِي صَحْبِي شَهْ صَوَا أَنَسِي دَعْلَامِي أَوْلَا
 أَوْلَا كِبَا جَوِي نِي كِبَارِي طَلَلَهْ أَوْلَا
 رِي سِرْ رَمَكِ أَوْلَا رِي يِنَهْ جَمَلَهْ جَهَانِي
 جَوِي نِي صَبَاحِي أَوْلَا رِي قَمُو لَوْ إِخْلُو
 أَغْرِي سَلَطَانِي بَارِي شَاهِي هَلِي خِي شِي نَهْ
 قَامُو بِكَلَامِي جَوِي نِي دَرَامِي لَرِي قَانِي نَهْ
 عَامَلَهْ صُرْدِي بَوِي لَاهْ سُنَهْ سِرْ
 أَيْتِيَنِي لَوْ كَرَامِي قَوْمَلُو دَهْ وَرِي سَنَهَا
 دِي رِي عَالِيَهْ سِنَهْ سُنِيَلَهْ كَلِي
 دَلِيلُو زِي رِي نَهْ عَالِي أَيْلَا بَلَا كِي

جَنَّتْ اِحْتَدَه بِنْتَه اَمَّتْكَ اِيْلِيْم
 اَيْلَتْ جَبِيْطًا نِيْه كُوْر سُوْن اِلِي
 سُوْل بِنْتَر بُوْر ن اِيْعُر مَعِي وَيُوْر يَلُو
 وَارَه اِنَه بِيْحَط د يَلُو سَه اَدَه
 طَعُوْر وَجَبْ خَا نِيْعَه كَلِي ي بَلَه
 دُوْر لُو عَجَابِيْلُو اَنَه كُوْر د يَلُو
 اِسْتَنْ اَمْدِي كِيْمَر نَه كُوْر د اَوَّل وَيَلُو
 كِيْمِي اُوْر ن كِيْمِي قِصْر اِيْمِي
 سَاكُنِي اَر شُوْر كِيْمِي نَاك عَلَا مَعِي
 يِيْمِي نَاك فَوْق اَر شِيْلَه هَمْر بُوْر لِي
 مِي تَفْرِيح قَلْبِي اِيْلِي شَمْر يَار
 قَلْبِي شِيْرِي بُوْر مَانَه يَار كَا ر
 كِيْمَر بُوْر لِي كِيْمَر كُوْر جِهَك اِي اُوْر لُو
 بُوْر نِي كُوْر كُوْر لِي يَكَا د تِيْدِي سَهْر يَار
 قَا رَه يِيْمَر كِيْمَر بُوْر ن اُوْر لِي د اِيْل
 د نِيْلَه اِيْمَر هَمْر بِيْرِي سُوْر و اَر اِي
 قَا نِي شِيْمَر لِي بُوْر مَانَه بِيْرِي بُوْر قَا

كِيْمَر بُوْر لَار كَلَه وَ اَر و ب جَنَّتْ اِيْلِيْم
 سَلَطَا نَه اِيْلُوْر و نِيْعَر يِيْمَتَه اَلُوْر
 قَفِي سَاوَح كِيْمَر اَوَّل قَبُوْل قِيْلُو
 كِيْمَر بِنْتَه قَا نَلُو سِنْتَه قَر شُوْر كَلَه
 اَلَا و نِيْعَر عَلِي كُوْر دِي بُوْر لَه
 اَجْر و نِيْعَر اَوَّل قَبُوْر كُوْر د يَلُو
 بَقْد اَوَّل اَوَّل دِيْعَا رِيْمَتَه عَلِي
 كُوْر دِي جَبَل اَصْلَمِيْس بِيْرِي بِي
 كِيْمِي نَاك اَلْتَقِيْت اَر شُوْر قَا مَعِي
 يِيْمِي نَاك يَلُوْر م اَر شُوْر صَوْل
 يِيْمِي نَاك اُوْر اَر شُوْر بِيْس اِي يَار
 اِيْلُوْر و كِيْمَر بُوْر اَن اَلُوْر دِي اِي يَار
 كُوْر دِي قَلْبِيْع اَوَّل اَوَّل اِيْمِي طَلُو
 كُوْر دِي عَلِي اَن لُوْر اَفْلا د اَر
 بِنْتَلُوْر كِيْمَر قَفِي دِيْدِي اِي جِيْلَه
 د مَانَه نِنْتَه هَمْر بِيْرِي بِي اَر اِي
 بَلَه سِي كَلَا ي جِيْمَا نَه كِيْمَر مَعِي

قَلَمْسِ اَزْدِي كَجَرِي رُو زَكَار	كِيَزَا نَلَم قَلار بِنَلار يَار كِ اَر
اَصْلَو كِي يُو نَلَه مَقصُور اَلِيَا	اَنَلَم قَلَم اَزْدِي سَكَا اَر لَه قَلَم كِيَا
بِر زَر رَعِي كِي بَكَنَدِي اَوَّل وِجِي	كِر دِي زَر رَعَلَم اَر اَسِنَدَه عَلِي
بُو بَعَد اَو مَلَز سَه يَنْظَوِي رِيَم	عَلِي اَيَلار شُون اَنَلار كَو رِيَم
اَيَلار جَه كِي عَزَاب كُو رَعَالِي	جَه قَلَم يَك بَلَا اَيْلَه اَلَاي اِنِي
اَلِنَه اَلَاي عَلِي كُر دِي اِنِي	قُو د عَلِي سَنَاك اَو كِنَدَه اَوَّل طُو فِي
بِر كُو اَيْتَرِي وِ عَد دِلَا كَم اِي صَدَا	كُو زَر دِي وِر بَطْمَن اَو كِي رَطْمَن قُو دَه
هَم كِر عِي سِي هَم رَجِي سِي هَم عَلِيَم	سَن عِي نَا يَت قَل بَلار اِي كِر رِيَم
اَتَلَن اَجَرِي وِ صُو قَلَرِي بُو نِي نِي	كُو قُو ب اَتَلَر هَوَا يَه اَوَّل طُو فِي
بُو نِي كِي سِي كُو تُو رِب قَنَدَه وَا رَه	كِي جِي بَا شِي نَه وِ زِي مَر اَبَلار رِي مَا
عَلِي اَيَلار اَبُو دَر اِي سَر فَر اَز	وِ زِي مَر اَيَلار بُو يَكَا بُو طُو فَن دَر اَر
دَشْمَه اِي وِ زِي مَر بِي مَر تَشُو يَسْمَه	بُو دَلان اَر تُو فِي جُو كِي مَر اَسْمَه
كَم صَوَا شِي اَيْلَه اَو لا قَلَرِي	بِر قَلَم دِي سَكُو لَه اَو ق يَاي
اَلَا عَلِي وِ زِي مَر اَو لَلَرِي رَوَان	دَر لُو اَكسو كِي مَن قَام دَر دَر اِي جَان
دَا يِنَه كَا فَر اِحِي سِنَه اَوَّل وِ كِي	قَلار بِي نَات كِم اَكَا يِنَه عَلِي
اِسْتَر اَوَّل اَحُو ر سِي سِي بَلُو دَر	اَلَا وِ زِي مَر عَلِي طَعْرُو كِي لَعُو دَر
يَامَه اَيْلَه بُو مَر مَسْ كَر كَا	اَيْتَر اَوَّل بُو زَا يَغِي رِي وِ زِي مَر كَل جَا

بَارِسَاءُ جُونِ أَيْلَهُ بُوَيْرِدِ أَيْلِي
 وَكَأَقْفَدُ وَصَكِّتْدُو كَيْبِي كُو رَيْمِ
 الْأَخِي أَخُوْرُ الْكِنْدَةَ كُو رَكْمُ نَدْرُ
 أَنْتَ بَعْلُو طُوْرُوْرُ أَنْوَهْ كُوْرُوْرُ
 هَيْبِي تَنْدُوْنِ قَاتِنَهْ وَارْمَرْ كِي شِي
 حَاضِرُ أَوْلِ بُوَيْرِدُوْنِ كِهْ قَالَاهَا يَا خَرَابِ
 وَارْمَرْ مِ بِنِ نَهْ كُوْرُوْرُ قُلَانِي
 أَنْتَهْ قُوْرُوْرُ يُوْرُوْرِي جُوْنِ أَوْلِ وَوَلِي
 قُرَيْشِيْرُوْبِ سُهَيْلِ أُوْرُوْبِنِ يُوْرُوْرِي
 كُوْرُوْرِي عَزْمِ أَنْزِي كَلُوْرُ أَنْزَانِ يَكَا
 جَمْعُ قَلْدِي أَوْلِ سَعْتِ أَوْجِي أَوْ كِي
 دَكَلِي عَيْرُوْعِيْنِ يُوْرُوْرِي أَوْلِ وَوَلِي
 شَيْبُوْرُوْرُوْرُ وَارْمَرْ كُوْرُوْرِي سَعْرُوْرُوْرُ
 بَرْدِي أُوْرُوْرِي قُوْمَارِي كِي سَهْرُوْرُوْرُ
 صَا لَيْلَهْ صَاغِيْلُوْرُ أَنْكَ أَوْلَاهِمَانِ
 صُنْدِي بُوَيْرِيْنَهْ يَا سُنْدِي رُوْرُوْرُوْرُ
 كَثْرِي يَا دَلِقُ بُوَكْكُوْرُ أَوْلَايِ أَسْمَانِ

سَايِلَا أَيْزُوْرُ كَسْتِي مِيْنِ بِنِي أَنْي
 وَارِيْمِ بِنِي بُوَيْرِي الْكَوْرِي مِيْمِ
 دُسْتِيْرُ عَيْلِي أَوْ كِنْدَهْ الْأَرِي كَلَارُ
 أَحْبَابِي أَخُوْرُ قَا بُوَيْرِي كُوْرُوْرُوْرُ
 الْأَكْمَرُ صَحْبَاهِي بُوَيْرِي بَاشِي
 وَرِيْمِ أَيْدِي عَلِيَا كَثْرِي قَرَابِي
 سَايِسِ أَيْلُوْرُ أَوْ شَهْ أَيْرِي دَعِي
 أَنْكِي صَقْدِي بَلِيْمَهْ شِيْرُ عَيْلِي
 أَنْتَ عَلِيَهْ قُرَيْشُوْرُ جَمَلَهْ أَيْلَايِ
 شَيْبُوْرُوْرُ حَقِّ مَجَازِيَهْ قَلْدِي الْكَوْرِي
 حَاضِرُ أَوْلَايِ أَوْلِ غَارِ نِيْلُوْرُ كِي
 جُوْرُ نَلَهْ أَنْتِي كُوْرُوْرِي كَلُوْرُ شَيْبُوْرُوْرُ
 حَبِيْرُوْرُ بِنِ الْكَجُوْرِي قُرَيْشُوْرُوْرُ
 أَنْتَ يِقْلِدِي كُوْرُوْرُ اسْتِنَهْ كِي
 صُنْدِي قُرَيْشِيْنِ اللّهِ الْأَرِي أَيْ جَانِ
 صَقْدِي قُرَيْشِيْنِ أَنْتِي الْكَلَارُ بُوَيْرِي
 يَا أَنْبِي أُوْرُوْرِي بَاشِي نَهْ

جگر قو لاکن نتمک قصد ینده
 آت ایاغیندن بو میرلا قوردی
 ایشدی کله کیم بکله قوشولور
 ایلان اتق کسه قلمز کلوشی
 دکه امده علیبنک هیبانی
 آت ایاغیندن بو میرلا قوردی
 یامده قلمز لر ایلر ای یار
 اول کیشیلر ن قانکوزی الیز
 سناه بو یورد کوسی حرطه اولدیله
 میر میریلان کوه جقدر اولدیله
 یر سکول الله الادی بهلوان
 نعه اولور بن جعفر دن عدل اولور
 کلسون املا دیوه بهرحین کله
 یور کوز میلان اچینه ایله
 جرم لانی بتی لاقر مسیز
 الیر لک اکی ینده بونه کلور
 اردی علی قاتینده ایشت ایجا

اولوردی آیارین دانی اوستینده
 دیزد زکی یندی علی یوردی
 علیبنک هیبینه قلدی طکاکا
 بلدی وزیم کیم علیله بوکشی
 ایشت املا دی تکی نکه قلاتی
 آرته اولدی ینده لشکر بووردی
 حقد میلانه جری قلدی قرار
 دیمدر بوکشی کله بر ایش قیلیر
 آجیر لومیلان آت نلر طور دیلر
 چلر یلور صرنا نقار اولور نفیر
 دیله علی میلانه کوردی روان
 لعیب چولان کستق بقلد قورار
 ایشل کله دعوی او کن بکاکا
 حکم قلدی باد سناه قانلو لره
 قانلو کوردی سزدخی بقر مسیز
 اول کیشیلر ن کند و حاکم اولور
 قانلو کلورک بری ات دیلر روان

۶۵
بی او رفته اول علی اولاد

شکوهی الا ایستند کم او را

علیه سکوه حواله ایلاری

ایمرد علی اوستینده کور نیلاری

ایشت امردی نه قلو ر اول بهلوان

کور دجا کم سکور و مر آمان

دلای زردی ایتیلر اول ولی

ارید کلام سکوی د تلای علی

ایکی صدی یبانه اتلری روان

یلدی اللدن جهردی بهلوان

قبر اتلردن اقی نیلمر ایشیت

کلار کم چجه یاندن اول بیلر

همر جهیمی اکا یوزد ایلاری

یره او زدا اول اقی حرزد ایلاری

یعنی کشتی علییه هیدیت

اقی کور دی بردی دیری اقی

دزلو هر ره سئلاری حمز تنط

نور او زردی بردی علی قانتط

ایمرد علی قانتنه اول فاجار

اولادنی کور ز الله المثنی ای یار

همر صلوات کتور در بیغنا میرا

دتلار کور ره مر شو یغینین برما

هیج الم کور مادی آنوک بر قلی

کور کورنی صودی یغرننده علی

ایشی قلا ری کتور در میر ای حکما

چکلر قلیجین قنتدن مرتضا

ایکی پانه ایلاری اول لغینتی

کجه کورن سیهله جلدی اول اقی

آن کور دی بردی کلاری در لیمر

آش بکی دبلاری اقی اوشیمور

آرد کیدام پائینه صند الیهف

قانت اوق ایتجیدری اول لغین

کلور یکور شیم علی کور لاری

چقرت بر اوق کور شاکر لاری

کورنه قلاری اکه تکر اصلاری
 آق بجرکن بر معیله دلا جفا
 هم دلدن یا ادر د اول حق
 اوقنی قور کور یسه اول زمان
 هم کوردی اول رسوله صلوان
 یغرنندن طش و جعفر اهدنتک
 بره د شرا اول سعتر و در جان
 حکم قلاری لشکره د باری آیین
 کورنه قلا تکر اصلاری علی
 اینشت ائمده قلاور اناه اومه
 جمله قلاری او کنده و قبحینه
 نه طرور سرتین امان عوض قلاک
 او کنده کلنلورک بوینی اورد
 قور د کلاری کافری هم اشکان
 یلا کیم برینه کلاری و عدوسی
 قانلاری وار در صندلینک اورج
 کور در دلاری سو ترا بهلار

بر تاوانی اتزی استینه اتی
 یا ای اتولک صغر سینه شیر حق
 دتر ایکی بر معیله اول اوقی
 الا کله و یا نندن برکمان
 تکر آری دلدن قلاری یسار
 یراق اوردی کک بکندن اول اناک
 اها ادر بن اول لعین قلا فغان
 کوردی یامه علینک هبینه
 قلا اول لشکروک اجنله علی
 دلایلله و عدوسی اولاری قلام
 جلا قلیج کوردی لشکر ایجهینه
 جابر کیم علیهم کی یلاک
 بو یله دیو نعره اولوب جابر
 نعره اورب سینه کور لشکره
 دلال اینتدی علینک نعره سین
 صجاری قلعه قوسنلار کچس
 جان اتوبن ایزد علییه روان

ذَالْفَقَارِی هَمَّ فَسْتَدْرِی اَوْلَی
 اَیْتَرِکُمْ بِتَمَّ عَلَیْکُمْ تَصَا
 ذَالْفَقَارِکَ هَیْبَتِنْدَرَن قُو دَرِی
 صَانِیْنِ اُو دَرِ دَسْتِزُ بَنَلِوِی یَقَر
 کَا فَرِی عَلَی اِیْکِی بُو اَلَا دَرِی
 بِرَاعُودَه بَنَلِوِی یَا نَلَا دَرِ یَلَمَز
 کَلَا بِرَا جِ قُو دَرَت اَو اَسِیْنَه دُو سَمَر
 زَهْرَسِی کَلَا کُو رَا نُو کَ کَلَسَرِیْنِ
 کُمِسَه قَرَشُو طُو رَمَز اَوْلَ سَرُو رَه
 کَل قِیَاسِ اَیْلَا کَر اَوْل نَه نَسَاه اَوْلَا
 زَهْرَسِی یُو یِی نَلِک قَرَشُو وَا
 یَا دِ شَاهَه جَا عِرُز اَلُو دَرِی قَمُو
 بُو عَرَفِی کِمِسَه یَا کَر بَلَلُو یَلِک
 یَلُو کَ اَوْلَا کَا قَرَشُو کَمِیَلَا لُو م
 عَلِیْدِن اَمَانِ دِ لَاقَا تِنِغَه وَا ر
 عَلِیْدَانِ یَا یُو نَلِکَتِی کَمَدِنِ یِنِ
 اَطْفَالَه اَلَا ی سَلَا مِیْنِ اَوْل اِمَام

اَلُو ی اَتَدِن دِلَا لَه یَسِرِی عَلَا
 جَلِکَ ذَالْفَقَارِی اَوْل شِیْر حَا
 اِن کُو رَا کَا فَرِکَ صِیْرِی اَوِی
 عَلَا طَقْسَانِ کُو کُو رُو یِنِ هَم چَه
 دَمَه کُو کَمِ قِیَلِی صَا لَا دَرِی
 صَانِیْنِ کَم قَا مِسَه اَو اُو دَرِ کَر
 یَا صَانِیْنِ بِرِ بَلِک قَوِیْنِ اَسْرَا
 یَا صَانِیْنِ چَقْد اَو اِن اَلِکَسِرِیْنِ
 سِیْلَا کَر هَیْبَتِ بِر قُو ی لَشْکَرِی
 اَوْل اَنه کَمِ بِر اِیْرِی اللّٰه اَوْلَا
 اَیْلَا صِیْدِی عَلَا لَشْکَرِی یَا
 جَلِکَ لَشْکَرِی عَا جِز اَوْلَا ی اَعُو
 اَیْتَرِکُمْ شَاهَه نَه بِر جَاهَه قَل
 طَالِنِشَقِ اَیْلَا کَر کَم نَلَا لُو م
 دِ یَسِرِی سَلَا نِ وَ زِ یَسِرِی کَم اَو اِیْر
 چُو یِنِ وَ زِ یَسِرِی شِیْر سَلَا نِ یَسِرِی
 اَیْر دِ وَ زِ یَسِرِی عَلَا یَا قُلَا ی سَلَا م

كَرَمٌ اِنْسَانٌ دِي اَمَانٌ وِر سَوِي بَر
 يَاعِلِ مَطِيْعُكْ اَوْلَا يَلِر سَنَكْ
 سَاذ كَام اَوْلَا رِي سَوِي بَر هَم جَانِي
 بَلَو يَلِر يَكِر بَو لَو كَلَارِي دِي نَه
 اَبُو يَاوَز وِر نِي نَه سِي لَو مَدَرِي
 سِي لَارِي سَرِي نِي اَنَكْ صَفَر تِنَه
 يَكِر كِ اَوْلَا رِي عَلِي سِي لَو يَلَو م
 كَتِي مَانِم دِي بَا دِي اِن كَار اَلَه
 هَم صَحِي هَم رَسَوِي بَلِي مَن كَو كِ
 اَلْبِي اَنُو لَاقَا تِنَه وَا ر لَو م
 كِر سَلَامَت قُو تَلَو جَانَك سَنَكْ
 كَل حَقَا دَو ن قُو تَلَو سِي اَمَدِي سَن
 صَاغ سَلَامَت اَقِي لَكَا اَو كَسَن
 عَلِي دِي شَد ر وِر شَه تَلَو رِي
 دِي نِي مَلَا دِي نِي دَر بِلِه سَن شَم
 اَبَجَا كِر مَلِك بَر اَغِي نِي يِيَادِم
 خُو شِي اَوْلَه وِكِي لَو كِر وِر دَر مَن كَا

دِي دِي مَانِمَه سَلَام قَلَدِي سِي سَه
 نَه رِي سَه سَوِي نِي دَو سَتَم اَنَكْ
 جُو نِي اِسْتِخْرِعِلَه وِر نِي دِي اِلِي
 ذَالْفَقَارِي قِي نِنَه قُبِيرِي يِي نَه
 اَبَسَم اَوْلَا رِي دِي جِنَكْ اَبَلَا مَدَرِي
 وِر دَر وِر نِي مَانِمَه نَكْ قَا تِنَه
 اَيْتِر نَه دَر سِي نِي بَجَه اَبَلَا يَلَو م
 تَلَو يَر دَر دِي لِم اَقْرَار اَلَه
 كَفَر قُو بِي نِي اَكَا اَو مَعُو كَو كِ
 بُو بَر اُغْلَا لَو رِي بَر حَقَا ر لَو م
 نَه دَر رِي سَه سَوِي نِي اَبِيْعِل اَنَكْ
 بَحْسَه بُو بَر وِر مَزِي قُو مَزِي اَسَن
 دِي لَو كِر مَعَه اَو بَر يَسَا نَكْ قَا لِي سَن
 تَلَو دَر نَلَا ر بِنَلَر كْ دَو لَشَا رِي
 عَلِمَك اِحْسَنَه دِي بَر بُو بَلِي سَم
 بِي ن اَو سَا نُو دَر مَلِك سَكَا دِي اَدَم
 نَكِه دِي دِي مَانِمَه اَبِي دِي اَكَا

صِيَّ حَسِينٍ بُوْدَهٗ يِيْتْرُكْ
 يِيْرُ مِيْلَهٗ اِيْشِيْ نَدْرُوْكَوْ رَكْم
 سَاوْ نُوْ حَسِيْ حَسِيْنِكْ جَانُوْرِي
 كِيْتْرُ بِنَلُوْ دِيْ قُوْ غَضَهٗ قِيْوَا
 حَسِيْ حَسِيْنِ اَلَا بِيْكُمْ كَلَاوْ
 يُوْرِيْ عَاوْ رُوْ دَا نِيْكَ حَمْرُ تِيْلَهٗ
 صِيْدُ قَلَهٗ اِخْلَاوْ صِيْلَهٗ اِيْمَانِيْ كِيْتْرُ
 عَلِيْ اَوْ كِنْدَهٗ مَسْهَانْ اَوْ اَلَا بِيْرُ
 دِيْ يَاوْ رُوْ اِيْشَلُوْرِيْ هَزْ نَكْلَهٗ وَاوْ
 صِيْدُ قَلَهٗ اِيْشَلَا مِ بُوْ لِيْنِيْ دِيْ تَلُوْرُ
 حَسِيْ صَلَوَاتِ وِعْمِ مَحْتَهٗ قِيْتِي
 رَسُوْ لَلَهٗ اُوْلُ كَجِيْنْ اَفْعَا لَلِهْرِيْ
 اِيْشَلُوْبُ كُوْ كَلِيْنِ حُوْشِيْ دِيْ اِيْمَانِ
 رَسُوْلَهٗ اَقْرَأْ رَكْمُ رِيْلُوْ قُوْ
 تَسْبِيْحِ مَحْتَهٗ مَسْغُوْلُ وَا لَا بِيْرُ
 اَتَا لَرِيْ نِيْلُ يُوْرِيْ بِيْ كُوْرُ دِيْ كُوْ
 يِيْعُوْ كَلَارِيْ كِيْدِيْ بِيْ اُوْلَا يِ اَزَاد

بُوْ يُوْرُ اُخْلَاوِيْ وَزِيْعَهٗ كِيْتْرُكْ
 هَمْرُ اَلَا كُرْمِيْ يِيْلَهٗ وَا رَكْم
 وَاوْرِيْ وَزِيْعِيْ اَلَا كَلُوْ اَنَلُوْرِي
 بَلُوْرُ كُرْمِ عَلِيْ كَلَارِيْ اِيْشَتِيُو
 بِيْرُ عَامَهٗ قُوْ بِيْ كَلُوْ يَا
 اِيْرُ دِيْ عَامَهٗ عَلِيْ نِيْلُ قَا تِيْلَهٗ
 عَلِيْ نِيْلُ اَوْ كِنْدَهٗ بَرْمُوْ كِيْتْرُ
 اَوْ لُوْ كِيْ هَسْبُ اَلَا وُ كَلَارِيْ كُوْ
 كَلَسَا لُوْرِيْ قَا مَوْ يِقْلُوْ اَلَا يِ يَارُ
 جِيْلِيْ نِيْدِيْ وَ اَزْ كَلْبُ اَوْ نِيْعِيْ كُوْ
 بَاكْ فَا زْ اَوْ قِيْرُ مَسُوْلُ نُوْ بِيْتِي
 دِيْلِيْ رَسُوْلَهٗ كِنْدَهٗ وَ نَاكْ اَحُوْ اَلِهْرِيْ
 عَلِيْ يَارُ دِيْ وَ زِيْعِيْ دِيْ رِيْ قَامِ
 تَكُوْرِيْ بَلَاوْ رُوْ اَنَلَا رَهٗ حَمُوْ
 نَاكْ جَامَعْتِ اُوْلَا كُرْمِ جِهْلَهٗ بُوْ كُرْم
 حَسِيْنِ حَسِيْنِ كَلُوْ بِيْ اِيْرُ دِيْ كُوْ
 اِيْ يِيْ حَسْرَتِ بُوْلَسُوْ بِيْ اُوْلَا شَاد

جُو نَكِّهَ قَلْعَهُ اِسْمِي قَلْبِ قَامِ	جُو نَكِّهَ قَلْعَهُ اِسْمِي قَلْبِ قَامِ
كَيْمَرٌ ذَا كَيْلٍ اِنِّي بَيْغَا مَكْبَرَا	كَيْمَرٌ ذَا كَيْلٍ اِنِّي بَيْغَا مَكْبَرَا
كَيْمَرٌ سَوَّلَهُ جَانِلُهُ اَوْلَامُ خَلَامِ	كَيْمَرٌ سَوَّلَهُ جَانِلُهُ اَوْلَامُ خَلَامِ
عَسْفِي اَنْتَا كَنْدَا اَلْتَرِي بِي	عَسْفِي اَنْتَا كَنْدَا اَلْتَرِي بِي
يَتْرِكِي كِي دَمِ سَاعِي يَتِي اَيْسِي حِي	يَتْرِكِي كِي دَمِ سَاعِي يَتِي اَيْسِي حِي
بَادِ شَاهُ وَ زَمِي لَهُ تَلَا يَمِي اِي لَارِ	بَادِ شَاهُ وَ زَمِي لَهُ تَلَا يَمِي اِي لَارِ
اَلُو بِي قَوْ نَقِ مِر بِي سَه اِي رِي دِي لَارِ	اَلُو بِي قَوْ نَقِ مِر بِي سَه اِي رِي دِي لَارِ
بِرَجِي جَلَارِ بِلَه شَاه اَمِي رِ	بِرَجِي جَلَارِ بِلَه شَاه اَمِي رِ
بِيَامَه اَسَلَكُو بِي كِتْرِي لُو	بِيَامَه اَسَلَكُو بِي كِتْرِي لُو
اَلَا اِنلَارِي عَوِ كَلُو زَاي اِي لَارِ	اَلَا اِنلَارِي عَوِ كَلُو زَاي اِي لَارِ
خَبْر اَوْلَاي مِصْطَفَا يَه اِي وَ يَا	خَبْر اَوْلَاي مِصْطَفَا يَه اِي وَ يَا
بِيَا مَنكَ قَالَعِي مِي اَلْمِي دِي بِي	بِيَا مَنكَ قَالَعِي مِي اَلْمِي دِي بِي
جُهَلَه مَوْ مِي اَوْ مَلِي اَنَّهُ نَكِّهَ وَ اَر	جُهَلَه مَوْ مِي اَوْ مَلِي اَنَّهُ نَكِّهَ وَ اَر
جُونِ اِسْتَرِي مِصْطَفَا شَا زِي قَلُو	جُونِ اِسْتَرِي مِصْطَفَا شَا زِي قَلُو
عَلِي كَلَا وِكِي يَوْلَه جُهَلَه بُو لَارِ	عَلِي كَلَا وِكِي يَوْلَه جُهَلَه بُو لَارِ
رَسُو لِي لَه قُو جِه قُو جِه كُو رِي شُو ر	رَسُو لِي لَه قُو جِه قُو جِه كُو رِي شُو ر
اِي لَارِ جَلَارِي يُو زِي نَه سُرِي يُو زِي نِي	اِي لَارِ جَلَارِي يُو زِي نَه سُرِي يُو زِي نِي
اَلَاي اَوْلِ مَعْمُو مَلَارِي دِي زِي اَمَلِ	اَلَاي اَوْلِ مَعْمُو مَلَارِي دِي زِي اَمَلِ
خَبِي اَوْلِ وَ رِ دِي عَلِي يَه اَمِي ا	خَبِي اَوْلِ وَ رِ دِي عَلِي يَه اَمِي ا
بِنِ ضَعِي فِدَانِ اَكَا اِي لَارِ كَلِ سَلَامِ	بِنِ ضَعِي فِدَانِ اَكَا اِي لَارِ كَلِ سَلَامِ
كُو جِي كَمِ بِنِ بِلَه اَوْلَامِ اِتْلَامِ بُو نِي	كُو جِي كَمِ بِنِ بِلَه اَوْلَامِ اِتْلَامِ بُو نِي
جُونِ سَعَادَتَه كُو رَا دَرِ هَرِ كِنِي	جُونِ سَعَادَتَه كُو رَا دَرِ هَرِ كِنِي
اَلَاي عَلِي اَغْلَانِي دُنلَارِي كِي لَارِ	اَلَاي عَلِي اَغْلَانِي دُنلَارِي كِي لَارِ
خَبِي مَالِ كِنِي اَلُو بِنِ سُرِي دِي لَارِ	خَبِي مَالِ كِنِي اَلُو بِنِ سُرِي دِي لَارِ
جُو نَكِّهَ مَهْمُولِ مِر بِي سَه يَتْرِي وَ زِي رِي	جُو نَكِّهَ مَهْمُولِ مِر بِي سَه يَتْرِي وَ زِي رِي
قُنْدِلَارِ اَلَا زَه جُونِ اَوْلَامِ اِتْلَارِ يَلَارِ	قُنْدِلَارِ اَلَا زَه جُونِ اَوْلَامِ اِتْلَارِ يَلَارِ
بِرَجِي بَاشِي قُو لِي لَه مَالِ طَوَارِ	بِرَجِي بَاشِي قُو لِي لَه مَالِ طَوَارِ
جُونِ مَدِي بِنَا يَه يَقِي نِ كَلَارِي عَلِي	جُونِ مَدِي بِنَا يَه يَقِي نِ كَلَارِي عَلِي
كَمِ عَلِي اَغْلَانِي مِي بُو مَلِي دِي بِي	كَمِ عَلِي اَغْلَانِي مِي بُو مَلِي دِي بِي
فَتْحِ قَالَمِي دِي مِي بُو لَانَه شَاهُو اَر	فَتْحِ قَالَمِي دِي مِي بُو لَانَه شَاهُو اَر
صَاغِ اَسْمِ اَغْلَانِي مِي اَلْمِي كَلُو ر	صَاغِ اَسْمِ اَغْلَانِي مِي اَلْمِي كَلُو ر
قُرْشُو جِي قَدِ يَلُو قَمُو اَصْحَا بِلَارِ	قُرْشُو جِي قَدِ يَلُو قَمُو اَصْحَا بِلَارِ
جُونِ عَلِي كَلَارِي رَسُو لَه اِي رِي شُو ر	جُونِ عَلِي كَلَارِي رَسُو لَه اِي رِي شُو ر
كُو رِ دِي حَسِنِ حَسِي نِ اَوْلِ كِنِي مِي	كُو رِ دِي حَسِنِ حَسِي نِ اَوْلِ كِنِي مِي

جَهْلِهِ حَسْرَتًا لَمْ يَرَأَهُ أَيُّ شَوْزٍ
 أَتَى بِحُجُونِ أَوْلَادِي بِنْتًا أُخْتِيَارًا
 عَاقِبَتْ دَرْدَكَةَ أَوْلَاهُ بِرَحْمَتِي
 فَجَلَّ وَغَفَاكَ حَوْرِي بِبِنْتِكَ بِرَأْفَتِي
 سَكَا أَمَّتُمْ دِيو بِنِ سَوِيَلِيهِ
 يَا رِيْنِ أَلَا هَمَّ دِيْنَتِكَ أَوْلِيَا مَن
 كُوْرِي كَيْلَهُ كُوْرِي دُو كِي أَوْزِ تَاسِيْنِ
 سَلُوْ أَوْلَ حَقَّ اِرْشَادِي دِيْنِي
 بِي دُو حِيْمَتِهِ صَلَوَاتِ وَالسَّلَامِ
 يَا رِيْنِ أَلَا هَمَّ بِيْلَهُ أَوْلَسُوْنِ مَجْتَمِعِ
 دِيْنِي بُوَسْتِ مَعْنِيْنِ اَكْلَا بِيْنِي
 طَامُوْ اُوْدِيْنِ اِنْدَا اِيْلِكِلِ
 قَلُوْ وَكَانُوْ فَوْتَاكَ أَوْلَسُوْنِ دَلِيْلِ
 وَبِرْ صَلَوَاتِ مَصْطَفَا يَهْ وَالسَّلَامِ

فَلَا تَنْدُرَنْ صُنْعِي فِكُوْرِي اِيْلِكِلِ
 اَوْلَادِي قَادِرِ اَوْلَا رِيْنِي نَوَالِ

فَاطِمَةَ قُوْ شُوْ كَلُوْ بِنِ كُوْرِي شُوْزِ
 كُوْرِي اَنْ تَلُوْ نَهَجًا جَلِيْرِي اِيْ يَارِ
 سَنَدِي دِيْنِ بُوِيْلَتِهِ دُوْرِي شِيْ بُوَا
 تَلُوْرِي قَاتِنْدَه بُوُوْرِي هَمَّ اِعْ اَوْلَا
 رَسُوْلِ اَلَا هَمَّ نَفَا مَتِ اِيْلِيهِ
 دَرْتِ يَا رِيْنِه اِقْرَادِي قَلِ دَرْتِ
 كُوْرِي كُوْرِي حَقِّ قَاتِنْدَه اَرْ تَاسِيْنِ
 اَوْشِيْ قَامِ اَتْلَا كِ بُوَا اَرَاهِ سَنِي
 صَغِيْلِيْلَهُ بُوَسْنِي اِتْلَا كِ قَامِ
 دِكْلَاوْ نِيْلَا رَه رَسُوْلِ اَوْلَسُوْنِ مَجْتَمِعِ
 يَا رِيْنِ اِقُوْبِي دِكْلَاوْ بِيْنِي
 رَحْمَتِكِلَا بُوَهَلَسِيْنِ سَنَادِ اِيْلِكِلِ
 بُوُوْدِعَايِ سَنِي قَبُوْلِ اِتْ يَا جَلِيْلِ
 بُوُوُوْرِي خَشْتِه اَوْلَادِي اِسْتِهُوْ كَلُوْمِ

اَوَّلِ اَللّٰهِ اَدِيْنِي نِيْ كَلِيْلِكِلِ
 اَوَّلِ اِخْرِ يَارِ سَفَاهِ لَا بُوُوَالِ

